EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 2.5.2018.
COM(2018) 321 final

ANNEX

PIELIKUMS

dokumentam

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Moderns ES budžets Savienībai, kas aizsargā, dod iespējas un aizstāv

Daudzgadu finanšu shēma 2021.-2027. gadam

{SWD(2018) 171 final}

PĒTNIECĪBA UN INOVĀCIJA

“Apvārsnis Eiropa”

“Apvārsnis Eiropa” ir ES pamatprogramma pētniecības un inovācijas atbalstam.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Pētniecībai un inovācijai ir izšķiroša nozīme uz zināšanām balstītā sabiedrībā; spēcīga Eiropas dimensija var piesaistīt papildu finansējumu valsts līmenī, kas nav aizstājams. Parasti pētniecības un inovācijas projektos, kas atlasīti ES finansējumam, ir lielāka ES vai starptautiskā sadarbība. To mērogs, apjoms un sarežģītība parasti ir tāda, kas neļautu to turpināšanu ar valsts finansējumu vien: 83 % no ES pētniecības un inovācijas projektiem ar vērtējumu „izcils” nebūtu veikti bez ES atbalsta. Pasaulē, kurā pastāv aizvien lielāka tehnoloģiska konkurence, notiek strauja virzība uz zemu oglekļa emisiju sabiedrību, kurā digitālās tehnoloģijas arvien vairāk saplūst ar fizisko un bioloģisko pasauli. Ņemot to vērā, neieguldīšana pētniecībā un inovācijā ES mērogā samazinātu mūsu konkurētspēju pasaulē. Tam būtu arī ietekme uz ekonomiku, sociālo jomu un vidi. Īpašie ieguvumi no ES ieguldījumiem pētniecībā un inovācijā ir šādi:

- publiskā un privātā sektora resursu un zināšanu apvienošana, lai panāktu lielāku ietekmi un kritisko masu globālu problēmu risināšanai un varētu uzņemties vadošo lomu ES un pasaules tirgos;
- ES konkurētspējas palielināšana, izveidojot starpvalstu un daudznozaru tīklus, vērtību ķēdes un tirgus, ar pozitīvu zināšanu izplatīšanu un tehnoloģiju nodošanu visā Savienībā, lai sagatavotu un atvieglotu jaunu preču un pakalpojumu ieviešanu;
- zinātniskās izcilības nostiprināšana ar ES mēroga konkurenci un sadarbību;
- atbalsta stiprināšana lieliem sasniegumiem/tirgus paverošām inovācijām, vienlaikus ievērojot taisnīgu konkurenci;
- ES pievilcības palielināšana izglītības, pētniecības, inovācijas un darījumdarbības jomā;
- pozitīva strukturējoša ietekme uz valstu pētniecības un inovācijas ekosistēmām un Eiropas mēroga pētniecības infrastruktūrām;
- Savienības mērķu atbalstīšana un stiprināšana un efektīvs ieguldījums politikas prioritāro mērķu sasniegšanā.

2. MĒRĶI

Programma “Apvārsnis Eiropa” ir vērsta uz zinātni un inovāciju ar mērķi:

- stiprināt ES zinātnisko un tehnoloģisko bāzi;
- veicināt ES konkurētspēju un inovāciju;
- īstenot ES stratēģiskās prioritātes un risināt globālas problēmas.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Programmas pamatā ir trīs turpmāk aprakstītie pīlāri.

1) Atvērtā zinātne – balstoties uz Eiropas Pētniecības padomes, Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosaukto darbību un pētniecības infrastruktūru panākumiem, pīlārs nodrošina vēl vairāk resursu projektiem ar lielāku ietekmi. Projekti tiek izraudzīti ar augšupēju pieeju, tos definē un virza pētnieki un tīkli un tie tiek vērtēti, ņemot vērā tikai un vienīgi izcilības kritēriju. Mērķis ir veicināt inovācijas un uzņēmējdarbību izglītībā visā Eiropā, lai sniegtu prasmes un kompetences, kas nepieciešamas, lai padarītu Eiropu konkurētspējīgāku pasaules mērogā.

2) Globālie izaicinājumi un rūpniecības konkurētspēja – tā pamatā ir kopas, kuru mērķis ir izmantot Eiropas potenciālu un priekšrocības, radot jaunas zināšanas un pārvēršot tās lietderīgās inovācijās, kopā ar jauno pieeju attīstot un piemērojot digitālās un svarīgas pamattehnoloģijas. Tas savukārt nodrošinās, ka pētniecības un inovācijas darbības atbalsta ES politikas prioritātes tādās jomās kā ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšana, veselības aprūpe, pārtika un dabas resursi, noturība un drošība, klimats, enerģētika un mobilitāte, lai panāktu mazoglekļa, aprites un pret klimata pārmaiņām noturīgu sabiedrību un rūpniecības konkurētspēju, kā arī lai risinātu citas sabiedrības problēmas. **Rūpniecībai** šajā pīlārā un programmā kopumā būs ievērojama **vadošā loma.**

3) Atvērtas inovācijas – šis jaunais pīlārs nodrošinās "vienas pieturas aģentūru" ir augsta potenciāla novatoriem, lai Eiropu izvirzītu tirgus paverošu inovāciju priekšplānā, izmantojot augšupēju pieeju. Ar to tiks izstrādātas nākotnes revolucionāras tehnoloģijas un piesaistīti inovatīvi uzņēmumi ar potenciālu izplesties starptautiskā/Eiropas līmenī. Tas piedāvās ātras, elastīgas dotācijas un tirgus instrumentus ar privātiem ieguldītājiem, vienlaikus nodrošinot, ka atbalsts tuvu tirgorientētām darbībām nepamatoti nekropļo konkurenci starp novatoriem. Šie mērķi tiks īstenoti ar Eiropas Inovāciju padomes izveidi.

Papildu pasākumi veicinās atbalstu Eiropas inovācijas ekosistēmai, jo īpaši līdzfinansējot partnerības iniciatīvas un aizvien vairāk izmantojot inovatīvu risinājumu publisko iepirkumu. Valdību un publiskās pārvaldes iestāžu mudināšana izmantot inovatīvas tehnoloģijas un Eiropas pētniecības un inovācijas rezultātu izplatīšana maksimāli palielinās Eiropas iedzīvotāju un uzņēmumu ieguvumus no inovācijām.

Kopīgais pētniecības centrs, kas ir daļa no programmas, turpinās sniegt ES politikas veidotājiem neatkarīgus zinātniskus datus un tehnisku atbalstu visā politikas ciklā. **Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts** atbalstīs visus trīs pīlārus un īpašu uzmanību pievērsīs globālām problēmām, galvenokārt izmantojot zināšanu un inovāciju kopienas, kurās ir integrēta darījumdarbība, pētniecība, augstākā izglītība un uzņēmējdarbība.

Programma centīsies vēl vairāk vienkāršot noteikumus labumguvējiem. Galvenās darbības iezīmes būs šādas.

- Pašreizējo faktisko izmaksu atlīdzināšanas sistēmas **turpmāka vienkāršošana**, to attiecinot arī uz vienkāršotu finansēšanas modeli un principu par vienu finansējuma likmi katram projektam. Turklāt, lai samazinātu administratīvo slogu, tiks izskatīta iespēja plašāk izmantot vienreizējus maksājumus projekta finansēšanā pret tā darbību izpildi, kā arī citi vienkāršoti finansējuma veidi, kas paredzēti jaunajā Finanšu regulā.
- Lai **palielinātu elastību**, jaunā programma ļaus piešķirt līdzekļus starp pīlāriem un pīlāru iekšienē un ļaus ātri reaģēt uz jauniem jautājumiem vai izaicinājumiem.
- Tiks paredzēti turpmāki **uzlabojumi priekšlikuma iesniegšanas un novērtēšanas procesā**. Vērtēšanas kritēriji un process, kā arī neatkarīgu ekspertu iesaiste uzsvērs programmas izcilību un ietekmi.
- Instrumenti un **finansējuma shēmas ES pētniecības un inovāciju vidē tiks racionalizētas un koordinētas**, lai uzlabotu pētniecības un inovācijas darbības. Tiks

uzlabotas partnerības, balstoties uz kopuzņēmumu panākumiem un saistībā ar konkrētiem uzdevumiem. Jo īpaši, jaunizveidotajā Eiropas Inovāciju padomē tiks integrētas īpašas inovācijas atbalsta shēmas. Būs vieglāk iespējams kombinēt programmas "Apvārsnis Eiropa" dotācijas un finanšu instrumentus no *InvestEU* fonda ar citām attiecīgajām ES finansēšanas programmām.

- Ir arī iespējams vēl vairāk **paplašināt jaunus pārvaldības veidus**, tostarp deleģēšanu aģentūrām un vienkāršotu partnerību kopumu.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Tiks pilnībā izmantota papildināmība un sinerģija ar citām ES finansējuma programmām. Šajā nolūkā **Eiropas Strukturālie un investīciju fondi** turpinās sniegt nozīmīgu daļu ES līdzekļu pētniecībai un inovācijai, īpaši koncentrējoties uz inovāciju. Tiks paplašināta "izcilības zīmoga" shēma, lai projekti, kas veiksmīgi izvērtēti pēc programmas "Apvārsnis Eiropa" kritērijiem, varētu saņemt finansējumu reģionālā līmenī no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem.

Daudzos gadījumos citu programmu politikas mērķi tiks atbalstīti ar pētniecības un inovācijas darbībām programmā "Apvārsnis Eiropa" – piemēram, **Digitālās Eiropas programma** gūs labumu no pētniecības un inovācijas sasniegumiem un ilgtermiņa attīstības tādās jomās kā kiberdrošība un mākslīgais intelekts, kuras ir lielā mērā atkarīgas no revolucionāriem sasniegumiem pētījumos. Tas pats attiecas arī uz lauksaimniecību un zivsaimniecību, veselības aizsardzību, transportu, enerģētiku un daudzām citām jomām. Tādi fondi kā **Iekšējās drošības fonds** un **Integrētais robežu pārvaldības fonds** gūs labumu no pētniecības un inovācijas un dos stimulu pētniecības rezultātu iedzīvināšanai. Ar ***InvestEU*** būs iespējams pārnest rezultātus no programmas "Apvārsnis Eiropa" uz tirgu ar īpašām pētniecības un inovācijas tematiskām sadaļām un atbalstīt novatoriskus MVU. Tiks nodrošināta papildināmība un sinerģija ar izpēti, kas norisinās ar **Eiropas Aizsardzības fonda** atbalstu, un ar **Kosmosa programmu**, lai minēto programmu rezultāti sekmētu inovāciju kopumā.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Finansējums programmai "Apvārsnis Eiropa"	97 600*
Finansējums *Euratom* pētniecības un mācību programmai	2 400
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**100 000***

* Šis finansējums ietver EUR 3,5 miljardus, ko piešķir no *InvestEU* fonda, un EUR 10 miljardus, lai atbalstītu pētniecību un inovāciju pārtikas, lauksaimniecības, lauku attīstības un bioekonomikas jomās.

PĒTNIECĪBA UN INOVĀCIJA

Euratom pētniecības un mācību programma

Euratom pētniecības un mācību programma nodrošina finansējumu kodolpētniecības un apmācības jomā Eiropas Savienībā.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Euratom programmas galvenā Eiropas pievienotā vērtība ir plašāku izcilības, zinātības un daudzdisciplīnu pieejas resursu apkopošana vienuviet kodolu skaldīšanas un kodolsintēzes izpētē, nekā iespējams sasniegt atsevišķu dalībvalstu līmenī. Kodoltehnoloģijas un jonizējošā starojuma tehnoloģijas joprojām spēlē nozīmīgu lomu Eiropas iedzīvotāju dzīvē neatkarīgi no tā, vai tas attiecas uz enerģiju un energoapgādes drošību, starojuma lietošanu medicīnā un rūpniecībā vai nostrādātās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu. Nekaitīga un droša šo tehnoloģiju izmantošana ir īpaši svarīga, un pētniecības programmas palīdz saglabāt visaugstākos drošības un drošuma standartus šajā jomā. *Euratom* programma ir vērsta arī uz kodolsintēzes enerģijas attīstību – tas ir potenciāli neizsmeļams un klimatam labvēlīgs enerģijas avots.

Kodoldrošībā arī ir svarīga ES mēroga pieeja, jo kodolkatastrofa negatīvi ietekmētu valstis gan Eiropā, gan ārpus tās robežām. *Euratom* programma arī nodrošina izglītības un apmācības plašāku koordināciju visā Eiropā, pētniecības infrastruktūru izmantošanu un starptautisko sadarbību. Tas ir īpaši izdevīgi mazākām dalībvalstīm, kuras var izmantot apjomradītus ietaupījumus, ko nodrošina Eiropas mēroga resursu apvienošana. Programma ar Kopīgā pētniecības centra starpniecību nodrošina svarīgas neatkarīgas zinātniskas konsultācijas, atbalstot Eiropas politikas īstenošanu tādās jomās kā kodoldrošums, nostrādātās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošana un aizsardzība pret radiāciju. Ar savu neatkarīgo infrastruktūru Kopīgais pētniecības centrs arī sniedz unikālu pakalpojumu kodoldrošības un drošuma jomā, un tam ir izšķiroša loma *Euratom* kodoldrošības sistēmā. Eiropas rūpniecības iesaiste kodolsintēzes pētniecībā veicina inovācijas, piemēram, attīstot augsto tehnoloģiju blakusproduktus citās tādās nozarēs kā medicīna un aviācija.

2. MĒRĶI

Euratom pētniecības un mācību programmas mērķi ir īstenot un atbalstīt pētniecību visos aspektos, kas saistīti ar **kodoldrošību un drošumu, tādu risku samazināšana, kuri saistīti ar pakļaušanu starojumam, atbalsts gatavībai ārkārtas situācijām un reaģēšanai negadījumos, kas saistīti ar radiāciju un nostrādātās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu**. Programmas mērķis ir arī atbalstīt **kodolsintēzes enerģijas attīstību**, ņemot vērā tās iespējamo būtisko ietekmi, lai veicinātu energoresursu struktūras dekarbonizāciju.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Euratom programma nodrošina dotācijas pētniecībai, izsludinot uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus (netiešās darbības), un finansē pētījumus, kurus veic Komisijas Kopīgais pētniecības centrs (tiešās darbības). Programmu īsteno, izmantojot pētniecības un inovācijas pamatprogrammas instrumentus un noteikumus. Programmas turpmāka vienkāršošana tiks panākta, ierosinot vienotu sarakstu ar mērķiem attiecībā uz tiešajām un netiešajām darbībām.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Euratom programma papildina un nodrošina sinerģiju ar programmu „**Apvārsnis Eiropa**" tādās jomās kā veselības aizsardzība (jonizējošā starojuma lietojums medicīnā), drošība, enerģētika un izglītība un apmācība. *Euratom* kodolsintēzes pētniecības programma tiks īstenota pilnīgā papildināmībā un koordinācijā ar **starptautiskā eksperimentālā kodoltermiskā reaktora** darbību. *Euratom* programma turpinās saskaņot valstu programmas kodolsintēzes, aizsardzības pret radiāciju un nostrādātās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanas jomā, īstenojot kopīgas Eiropas programmas. Turklāt ir gaidāma sinerģija ar **kodoliekārtu ekspluatācijas pārtraukšanas programmām** tādās jomās kā tehnoloģijas izstrāde un izmēģināšana, apmācība un paraugprakses apmaiņa.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Finansējums programmai "Apvārsnis Eiropa"	97 600*
Finansējums *Euratom* pētniecības un mācību programmai	2 400
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**100 000***

* Šis finansējums ietver EUR 3,5 miljardus, ko piešķir no *InvestEU* fonda, un EUR 10 miljardus, lai atbalstītu pētniecību un inovāciju pārtikas, lauksaimniecības, lauku attīstības un bioekonomikas jomās.

PĒTNIECĪBA UN INOVĀCIJA

ITER – Starptautiskais eksperimentālais kodoltermiskais reaktors

ITER, Starptautiskais eksperimentālais kodoltermiskais reaktors, ir **pirmais tāda veida ilgtermiņa projekts uzbūvēt un ekspluatēt reaktoru, lai pārbaudītu iespēju izmantot kodolsintēzi par enerģijas avotu**.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Kodolsintēze ir potenciāli neizsīkstošs, klimatam nekaitīgs enerģijas avots, kas nerada siltumnīcefekta gāzes vai ilgstošu radioaktivitāti. Situācijā, kad ekonomikas dekarbonizācija un klimata pārmaiņu apkarošana ir svarīgi darba kārtības jautājumi, kodolsintēze nodrošina perspektīvas, kuras nevar neņemt vērā.

Ne rūpniecība, ne kāda atsevišķa valsts varētu īstenot šādu projektu viena pati. Tādēļ Eiropas Atomenerģijas kopiena (*Euratom*) 2006. gadā ar sešiem partneriem (ASV, Krieviju, Japānu, Ķīnu, Dienvidkoreju un Indiju) parakstīja starptautisku līgumu – "*ITER* nolīgumu". Tā sedz aptuveni 45 % no būvniecības izmaksām. Francija kā uzņēmējvalsts finansē 20 % no *Euratom* ieguldījuma, bet atlikušie 80 % ir no ES budžeta. Rīcība ES līmenī nodrošina apjomradītus ietaupījumus, mazāku sadrumstalotību un resursu un speciālo zināšanu kritisko masu.

Kodolsintēzes panākšana un izmantošana ir ilgtermiņa mērķis, bet projekts jau iepirkuma un būvniecības posmā sniedz ievērojamus ieguvumus ES rūpniecībai un pētniecībai. Vairāk nekā trīs simti uzņēmumu – tostarp mazie uzņēmumi – no 20 dalībvalstīm un Šveices un aptuveni sešdesmit pētniecības organizācijas ir iesaistītas progresīvā pētniecībā un inovācijās, lai nodrošinātu vajadzīgos komponentus, dodot iespēju attīstīties arī blakusproduktiem citās nozarēs (enerģētikā, medicīnā, aviācijā, augstajās tehnoloģijās).

2. MĒRĶI

Saskaņā ar *Euratom* starptautiskajām saistībām, programma atbalsta **reaktora būvniecību** Kadarašā (Francijā), lai tajā varētu sākt eksperimentus ar ūdeņraža plazmu 2025. gadā, ieliekot pamatus sekmīgai pārejai uz elektroenerģijas ražošanu ar pilnu jaudu līdz 2035. gadam. Šie starpmērķi ir vajadzīgi, lai kodolsintēze kļūtu par iespējamu ilgtspējīgas enerģijas avotu.

Programma ne tikai veicina noturīgas enerģētikas savienības izveidi ar tālredzīgu klimata pārmaiņu politiku. Tā arī veicina darbvietu radīšanu un izaugsmi, piedāvājot Eiropas augsto tehnoloģiju nozarēm un mazajiem uzņēmumiem vērtīgu iespēju ieviest jauninājumus un izstrādāt produktus blakus kodolsintēzei. Visbeidzot, savlaicīga ES komponentu piegāde un aktīva līdzdalība pārvaldības procesos nodrošina ES pastāvīgu vadošo lomu šajā projektā.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Šo programmu ES vārdā turpinās īstenot kopuzņēmums *Fusion for Energy*. ES saglabās izdevumu maksimālo apjomu Daudzgadu finanšu shēmas regulā un nodrošinās, ka finansējuma izmaksa pamatojas uz darba rezultātiem un faktisko piegādi uz vietas. Šajā sakarā radikālas projekta vadības izmaiņas 2015. gadā un pamatscenārija atjaunināšana 2016. gadā palielināja projekta grafiku un izmaksu uzticamību līdz tā pabeigšanai.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Starptautiskais eksperimentālais kodoltermiskais reaktors, kas ir viens no lielākajiem eksperimentālajiem projektiem, kāds jebkad ir uzbūvēts, turpina nodrošināt ES vadošo lomu pētniecībā un inovācijā pasaules mērogā. Tas mobilizē ievērojamus resursus un zinātību, radot pozitīvu ietekmi uz ES rūpniecības bāzes pētniecības kopienu. Tas ir pilnīgā sinerģijā ar *Euratom* programmu, kas atbalsta **novatorisku pētniecību kodolsintēzes jomā**. Tā ir daļa no vispārējā kodolsintēzes ceļveža, ko izstrādājusi Eiropas kodolsintēzes zinātnieku kopiena. Turklāt programma vēl vairāk nostiprinās ES kā uzticama starptautiska līdera tēlu, kas izpilda savas starptautiskās saistības un ir apņēmības pilns savos centienos cīņā pret klimata pārmaiņām.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**6 070**

EIROPAS STRATĒĢISKIE IEGULDĪJUMI

InvestEU

InvestEU fonds ir **jauns Savienības ieguldījumu instruments**. Tas nodrošina ES garantiju ar mērķi mobilizēt publisko un privāto finansējumu aizdevumu, garantiju, pašu kapitāla vai citu **tirgus instrumentu** veidā stratēģiskiem ieguldījumiem, atbalstot ES iekšējo politiku. Tas pamatojas uz Eiropas Stratēģisko investīciju fonda un citu finanšu instrumentu veiksmīgu īstenošanu pašreizējā periodā (2014–2020).

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

ES ilgtermiņa mērķu sasniegšanai attiecībā uz ilgtspējību, konkurētspēju un iekļaujošu izaugsmi vajadzīgi ievērojami ieguldījumi jaunos mobilitātes modeļos, atjaunojamajos energoresursos, energoefektivitātē, pētniecībā un inovācijā, digitalizācijā, izglītībā un prasmēs, sociālajā infrastruktūrā, aprites ekonomikā, dabas kapitālā, rīcībai klimata pārmaiņu jomā un mazo uzņēmumu izveidē un izaugsmē. Ir nepieciešami jauni centieni, lai risinātu joprojām pastāvošās tirgus nepilnības, ko rada privāto ieguldītāju nevēlēšanās uzņemties risku, publiskā sektora ierobežotās spējas un ieguldījumu vides strukturālās nepilnības. Dalībvalstis ne vienmēr spēj pašas par sevi pārvarēt šo ieguldījumu trūkumu.

Būtisko ieguldījumu trūkumu nevar atrisināt ar dotācijām vien. Tādu finanšu instrumentu, kas ir ar sviras efektu un ir ciešāk saistīti ar tirgu, izmantošana efektīvi papildina dotācijas ES budžeta instrumentu kopumā. Rīcība Savienības līmenī nodrošina apjomradītus ietaupījumus inovatīvu finanšu instrumentu izmantošanā, kalpojot par katalizatoru privātu investīciju piesaistē visā ES un ļaujot pēc iespējas labāk izmantot Eiropas institūcijas un to speciālās zināšanas šim nolūkam.

ES iesaiste arī ļauj piekļūt arī Eiropas projektu diversificētajam portfelim un ļauj attīstīt inovatīvus finansēšanas risinājumus, ko var izvērst vai atkārtot visās dalībvalstīs. Daudzkāršojošā ietekme un ietekme konkrētajā vietā tādējādi ir daudz lielāka, nekā to varētu panākt ar iniciatīvu atsevišķā dalībvalstī; tas īpaši attiecas uz liela mēroga ieguldījumu programmām. ES līmeņa rīcība arī nodrošina elastīgumu, lai atbalstītu starpniekus un galasaņēmējus vietās, kur tie ir visvairāk vajadzīgi – bieži vien tas ir pilsētās, kuras ne vienmēr gūst labumu no Eiropas struktūrfondiem un investīciju fondiem. Turklāt tā ļauj efektīvi pievērsties vajadzībām pēc ieguldījumiem saistībā ar ES mēroga politikas mērķiem, papildinot centienus veicināt strukturālās reformas un uzlabot normatīvo vidi, lai tādējādi novērstu atlikušo ieguldījumu trūkumu laikposmā pēc 2020. gada.

2. MĒRĶI

InvestEU fonda mērķis ir mobilizēt ieguldījumus ES, lai atbalstītu politiskās prioritātes un veicinātu Eiropas kapitāla tirgu integrāciju un vienotā tirgus stiprināšanu. Tas būs vērsts uz ieguldījumiem, kas veicina **ilgtspējīgu infrastruktūru, pētniecību un inovāciju, digitālo pārveidi, finansējuma pieejamību mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, prasmes, sociālo infrastruktūru**, kā arī **mikrokredītu un sociālās ekonomikas** pamatā esošo tirgus struktūru attīstību un konsolidāciju. Ieguldījumi digitālajā jomā būs būtiska transversāla prioritāte visās *InvestEU* sadaļās. Turklāt *InvestEU* fonds sniedz konsultatīvu atbalstu un papildu pasākumus, lai sekmētu projektu izstrādi un attīstību.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

InvestEU programma ietvers *InvestEU* fondu, *InvestEU* atbalstu un *InvestEU* portālu.

InvestEU fonds apvienos visus centrāli pārvaldītos finanšu instrumentus vienotā, elastīgā, daudzpolitiku garantiju instrumentā ES līmenī[1], nodrošinot ievērojamus apjomradītus ietaupījumus – panākot vairāk ar mazāku resursu apjomu – un piesaistot privātos ieguldītājus. Pamatojoties uz Eiropas Stratēģisko investīciju fondu, *InvestEU* fonds risinās tirgus nepilnības un suboptimālas situācijas ieguldījumu jomā, sniedzot ES garantiju Komisijas stratēģiskās īstenošanas partnerim, EIB grupai, kā arī citiem partneriem, piemēram, valstu attīstību veicinošām bankām un iestādēm vai starptautiskām finanšu iestādēm (piemēram, Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankai). Lai nodrošinātu vislabāko iespējamo finansējumu no dažādiem avotiem stratēģiskiem projektiem visā ES, *InvestEU* fonds ļaus vienkārši kombinēt finansējumu ar dotācijām no ES budžeta un no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (pēc izvēles).

Uz Eiropas Investīciju konsultāciju centra bāzes *InvestEU* atbalsts nodrošinās projektu virzītājiem vienotu piekļuves punktu pilnīgam projektu izstrādes atbalstam. Pamatojoties uz spēcīgu partneru tīklu, *InvestEU* atbalsts palīdzēs uzsākt projektus un sagatavos tos ieguldījumu saņemšanai. *InvestEU* portāls uz Eiropas Investīciju projektu portāla bāzes apvienos ieguldītājus un projektu virzītājus.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

InvestEU fonds būs rīks, ar kura palīdzību īsteno ES politikas virzienus, un tas veicinās ieguldījumus pilnīgā sinerģijā ar attiecīgajām ES politikas jomām un programmām, piemēram, **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, programmu "Apvārsnis Eiropa", Digitālās Eiropas programmu vai Vienotā tirgus programmu**. Tas nodrošinās papildināmību ar ieguldījumiem no **Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem** un ar ES atbalstu, ko sniedz **attiecīgās izdevumu programmas** dotāciju veidā. Turklāt programma ļaus apvienot finanšu instrumentus ar dotācijām no citām programmām, jo īpaši projektos, kas nerada pietiekamus ieņēmumus.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās		*Miljonos EUR*
Sadaļa	**Budžeta garantija**	**Mobilizētie ieguldījumi (aplēses)**
Ilgtspējīga infrastruktūra	11 500	185 000
Pētniecība un inovācija	11 250	200 000
Sociālie ieguldījumi un prasmes	4 000	50 000
Mazie un vidējie uzņēmumi	11 250	215 000
Kopā	**38 000**	**650 000**

[1] Neskarot attiecīgo ģenerāldirektorātu atbildību.

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**15 725***
t. sk.:	
Finansējums Garantiju fondam	15 200*
Atbalsts projektu izstrādē	525

* Šis finansējums ietver EUR 1 miljardu gaidāmu atmaksājumu no pašreizējiem finanšu instrumentiem.

EIROPAS STRATĒĢISKIE IEGULDĪJUMI

Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments

Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments atbalsta **ieguldījumus pārrobežu infrastruktūrā transporta, enerģētikas un digitālajā nozarē**.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Vienotā tirgus pamatā ir garantija, ka preces, kapitāls, pakalpojumi un darba ņēmēji var brīvi pārvietoties no vienas dalībvalsts uz citu. Tomēr joprojām pastāv atšķirības starp dalībvalstīm un reģioniem, kas sadrumstalo ES un kavē vienotā tirgus pienācīgu darbību. Tas, piemēram, var rasties topogrāfijas rezultātā vai tad, kad trūkst savstarpēji savietojamu standartu. Lai pārvarētu šo fragmentāciju un nodrošinātu, ka vienotais tirgus pilnībā sasniedz savu potenciālu, Līguma par Eiropas Savienības darbību 170. pantā ir paredzēts, ka ES izveido Eiropas komunikāciju tīklus transporta, telekomunikāciju un enerģētikas infrastruktūru jomā. Turklāt vides apsvērumi nosaka, ka ES enerģētikas politikai vajadzētu veicināt energotīklu starpsavienojumu un atjaunojamo enerģijas avotu pārrobežu integrāciju. Tas saskan arī ar vajadzību risināt problēmas, kas saistītas ar Eiropas ekonomikas dekarbonizāciju un digitalizāciju.

Minētais instruments ir izstrādāts, lai veicinātu ieguldījumus Eiropas komunikāciju tīklos. Šie tīkli un pārrobežu sadarbība ir svarīga ne tikai vienotā tirgus darbībai, bet ir arī stratēģiski elementi, lai īstenotu enerģētikas savienību un digitālo vienoto tirgu un attīstītu ilgtspējīgus transporta veidus. Sadarbspējīgi pārrobežu tīkli ir būtisks faktors, lai samazinātu pašreizējo sadrumstalotību. Bez ES iesaistes privātajiem operatoriem un valsts iestādēm nav pietiekama stimula ieguldīt pārrobežu infrastruktūras projektos. Instruments arī dod iespēju izmantot tehnoloģijas, kas izstrādātas ES līmenī un jo īpaši ar ES pētniecības un inovācijas pamatprogrammām, veicinot to ieviešanu tirgū un nodrošinot, ka Eiropas komunikāciju tīklos tiek izmantotas vismodernākās pieejamās iekārtas.

2. MĒRĶI

Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments atbalsta ieguldījumus un sadarbību, lai attīstītu infrastruktūru transporta, enerģētikas un digitālajās nozarēs, kā arī savieno ES ar tās reģioniem. Tas atbilst tādiem politikas mērķiem kā Eiropas ekonomikas dekarbonizācija un digitalizācija, aptverot trīs turpmākās sadaļas.

- **Transporta** jomā tā mērķis ir pilnveidot abus Eiropas tīkla slāņus attiecībā uz visiem transporta veidiem: stratēģisko pamatu (t. i., pamattīklu) līdz 2030. gadam un tā plašāko slāni (t. i., visaptverošo tīklu) līdz 2050. gadam. Tas arī atbalsta **Eiropas gaisa satiksmes pārvaldības sistēmu** ieviešanu gaisa satiksmē un dzelzceļā un palīdz ES pārejā uz **savienotu, ilgtspējīgu, iekļaujošu un drošu mobilitāti**. Tas veicina **transporta dekarbonizāciju**, piemēram, veidojot Eiropas uzlādes ierīču infrastruktūras tīklu, kā arī attiecībā uz alternatīvām degvielām vai videi draudzīgāku transporta veidu prioritāru izvēli.
- **Enerģētikas** jomā galvenā uzmanība tiek pievērsta iekšējam tirgum būtisku energotīklu prioritāro posmu pabeigšanai. Tā mērķis ir arī nodrošināt **viedus un digitālus energotīklus**, lai sasniegtu starpsavienojumu mērķus un uzlabotu piegādes

drošību. Tāpat svarīgi būs sekmēt dalībvalstu sadarbību, integrējot **pārrobežu atjaunojamās enerģijas projektus.**

- **Digitālajā** jomā instruments nodrošina maksimālus ieguvumus iedzīvotājiem un uzņēmumiem no digitālā vienotā tirgus. **Ļoti veiktspējīgu digitālo tīklu** izveide atbalsta visus novatoriskos digitālos pakalpojumus, tostarp savienojumspējīgu mobilitāti. Turklāt tas palīdz nodrošināt, ka visiem galvenajiem sociāli ekonomiskajiem virzītājspēkiem, piemēram, skolām, slimnīcām, transporta mezgliem un galvenajiem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem un digitāli intensīviem uzņēmumiem līdz 2025. gadam būs piekļuve **uz nākotni vērstiem platjoslas savienojumiem.**

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu ar Inovācijas un tīklu izpildaģentūras atbalstu centralizēti pārvaldīs Komisija. Aģentūrai ir izcila pieredze instrumenta izmantošanas optimizēšanā, un tā ir uzkrājusi bagātīgu pieredzi projektu uzraudzībā. Visu trīs instrumenta sektoru deleģēšana vienai aģentūrai arī radīs apjomradītus ietaupījumus un sinerģiju starp transporta, enerģētikas un digitālo sadaļu.

Dotācijas joprojām paliks vislabākais veids, lai risinātu trūkumus, kas ietekmē infrastruktūras projektus. Tiks vēl vairāk veicināta vienkāršotu dotāciju veidu izmantošana.

Dotācijas arī tiks izmantotas, tās sajaucot kopā ar finanšu instrumentiem, īpaši *InvestEU* fondu, vai ar finansējumu no publiskām vai privātām finanšu iestādēm, lai radītu sviras efektu ieguldījumu piesaistē. Programmai nebūs savu finanšu instrumentu – tos nodrošinās *InvestEU* fonds, lai novērstu pārklāšanos, kas jau notikusi pašreizējā periodā, un lai vienkāršotu ES finanšu instrumentu vidi.

Instruments pilnībā izmantos sinerģiju starp transporta, enerģētikas un digitālo jomu. Īpaša uzmanība nepieciešama inovatīviem infrastruktūras risinājumiem (piemēram, viedtīkliem, enerģijas uzkrāšanai, elektromobilitātei, uzlādes infrastruktūrai un alternatīvajām degvielām), lai sasniegtu paketēs "Tīra enerģija visiem" un "Tīra mobilitāte" nospraustos mērķus. Topošās programmas noteikumi un īstenošana tādēļ būs pietiekami elastīga, lai atbalstītu darbības, kuras ir dažādu sadaļu krustpunktā, piemēram, alternatīvās degvielas un elektromobilitāte visiem transporta veidiem (kas skar gan enerģētiku, gan transportu), automatizētas braukšanas transportlīdzekļi un kuģi (transporta un digitālā joma), digitālo tehnoloģiju (īpaši lietu interneta) iekļaušana energotīklos, "enerģijas interneta" radīšana (kas skar enerģētikas, transporta un digitālo jomu) un atjaunojamu enerģijas avotu integrācija, ko atbalsta funkcionāla pārrobežu zaļa infrastruktūra (enerģētikas un digitālā joma).

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Papildus sinerģijai programmas ietvaros instruments labāk sadarbosies ar citām ES programmām. Piemēram, darbs pie fiziskās savienojamības infrastruktūras visā ES papildinās digitālo pakalpojumu attīstību saskaņā ar **Digitālās Eiropas programmu.**

Programma un **Eiropas strukturālie un investīciju fondi** arī papildinās viens otru, lai nodrošinātu ieguldījumus infrastruktūrā. Piemēram, transporta nozarē instruments koncentrēsies uz Eiropas komunikāciju tīklu dimensiju, īpaši pārrobežu koridoriem, kamēr Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds pievērsīsies transporta projektiem

valstu, reģionu un pilsētu līmenī. Līdzīgā veidā enerģētikas jomā instrumenta ietvaros galvenā uzmanība tiks vērsta uz infrastruktūru ar pārrobežu ietekmi, kas svarīga atjaunojamo energoresursu integrācijai, bet Eiropas strukturālie un investīciju fondi pievērsīsies vietējiem viedtīkliem un atjaunojamo energoresursu projektiem. Digitālā sadaļa koncentrēsies uz projektiem ar izteiktu pārrobežu un starpnozaru ietekmi un uz to, lai pēc iespējas vairāk palielinātu privāto ieguldījumu ietekmi. Turklāt instruments tieksies palielināt savu pievilcību līdzekļu ieguldīšanai no valstu budžetiem kopīgu interešu projektos digitālajā jomā.

Ar programmu var atbalstīt novatorisku tehnoloģiju ieviešanu, kuras izstrādātas ar programmu "**Apvārsnis Eiropa**", kamēr pēdējā minētā programma atbalsta augšupējo tehnoloģiju attīstību.

Pamatojoties uz pozitīvo pieredzi pašreizējā periodā, ieguldījums no **Kohēzijas fonda** būs pieejams transporta sadaļai saskaņā ar tiešo pārvaldību. Turklāt finansējums no **aizsardzības** kopas būs pieejams arī transporta sadaļai, lai nodrošinātu, ka stratēģiski nozīmīgas transporta infrastruktūras ir pieejamas militārās mobilitātes vajadzībām.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**42 265**
Digitālā joma	**3 000**
Enerģētika	**8 650**
Transports	**30 615**
t. sk.:	
Kopējais finansējums	12 830
Ieguldījums no Kohēzijas fonda	11 285
Atbalsts militārajai mobilitātei	6 500

EIROPAS STRATĒĢISKIE IEGULDĪJUMI

Digitālās Eiropas programma

Digitālā Eiropa ir jauna programma, kas veltīta publisko pakalpojumu un uzņēmumu **digitālajai pārveidei**, veicinot tiešus ieguldījumus **augstas veiktspējas skaitļošanā un datos, mākslīgajā intelektā, kiberdrošībā** un **augsta līmeņa digitālās prasmēs**, kā arī **digitālo tehnoloģiju plaša mēroga ieviešanai** visās Eiropas ekonomikas nozarēs. Tās pamatā ir pašreizējie pasākumi, piemēram, sadarbspējas risinājumi Eiropas publiskās pārvaldes iestādēm, uzņēmumiem un iedzīvotājiem, kā arī pilotprojekti kiberdrošības un augstas veiktspējas skaitļošanas jomā.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Digitalizācija ir pārrobežu un starpnozaru parādība. Rīcība ES līmenī var padarīt digitālo vienoto tirgu par realitāti, kurā digitālā politika tiek koordinēta ES mērogā, digitālie publiskie pakalpojumi un infrastruktūra dalībvalstīs vairs nav fragmentēta un digitālās tehnoloģijas ir vienmērīgi izplatītas, samazinot atšķirības starp ES un valstu digitalizācijas programmām un novēršot digitālo plaisu. ES iesaiste arī radīs līdzfinansējumu un panāks apjomradītus ietaupījumus, kas tiek gūti ar superdatoru kopīgu iepirkumu un ietaupījumiem no uzturēšanas izmaksu sadalīšanas savā starpā.

Digitālās spējas ir svarīgas, lai stātos pretī globālajai konkurencei un nodrošinātu lielo datu kritisko masu mākslīgā intelekta inovācijām. Eiropas starptautisko konkurētspēju ierobežo zems digitalizācijas līmenis mazajos un vidējos uzņēmumos – šīs problēmas risināšanai vajadzīga labāka piekļuve finansējumam, tehnoloģijām un prasmēm. Galvenā uzmanība tiek pievērsta digitālajām spējām un prasmēm, kas ir vajadzīgas, lai stātos pretī globālajai konkurencei, risinātu sabiedrības problēmas un lai no digitālās pārveides labumu gūtu visi iedzīvotāji un uzņēmumi.

Ar programmu tiks atbalstīti vairāki vērienīgi projekti, kas ļaus maksimāli izmantot šīs digitālās iespējas un jaunākās digitālās tehnoloģijas tādās sabiedrības interešu jomās kā veselības aprūpe, publiskā pārvalde, tiesu sistēma un izglītība, nodrošinot risinājumu pieejamību un savietojamību visā ES.

Kiberdrošība ir ļoti svarīga, lai nodrošinātu uzticēšanos digitālajiem produktiem un pakalpojumiem, un šis jautājums ir jārisina Eiropas līmenī, ņemot vērā kiberuzbrukumu ātrumu un plašo izplatību. Ieguldījumi ES līmenī sniegs publiskajam un privātajam sektoram drošāku infrastruktūru un instrumentus un speciālās zināšanas, lai novērstu uzbrukumus un to izplatīšanos, kā arī lai izsekotu un likvidētu tos. Šādam ieguldījumam būs būtiska nozīme, lai varētu aizsargāt iedzīvotājus, valdības un uzņēmumus visā ES.

2. MĒRĶI

Eiropas digitālā pārveide un starptautiskā konkurētspēja ir jāpaātrina šādi:

- **jāstiprina spēja** tādās jomās kā augstas veiktspējas skaitļošana, kiberdrošība, mākslīgais intelekts un digitālās prasmes;
- jāpaplašina **digitālo tehnoloģiju izplatība un optimāla izmantošana** publiskajā un privātajā sektorā, kur pastāv tirgus nepilnības (piemēram, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem);

- **jāsaskaņo ES, dalībvalstu un reģionu politika un jāapvieno** privātie un rūpniecības resursi, lai palielinātu ieguldījumus un panāktu spēcīgāku sinerģiju.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Programmu centralizēti pārvaldīs Komisija, un tā sastāvēs no pieciem savstarpēji saistītiem un citam citu papildinošiem pīlāriem.

1) Tiks kopīgi iegādāta **augstas veiktspējas skaitļošanas** un datu apstrādes infrastruktūra, lai izveidotu integrētu Eiropas superdatoru ekosistēmu (ietverot datortehniku, programmatūru, lietotnes), kuru izmantot jo īpaši sabiedrības interešu jomās.
2) **Kiberdrošības** spējas gan publiskajā pārvaldē, gan uzņēmumos tiks stiprinātas ar i) progresīvu risinājumu, iekārtu, instrumentu un datu iepirkumu; ii) palielinātu piekļuvi testēšanas un sertifikācijas sistēmām; iii) tehniskās palīdzības un speciālo zināšanu sniegšanu.
3) Tiks iegādātas atvērtas platformas un "kopīga datu telpa" **mākslīgajam intelektam**, un minētais tiks darīts plaši pieejams visā ES digitālās inovācijas centros, nodrošinot testēšanas iekārtas un zināšanas mazajiem uzņēmumiem un vietējiem novatoriem.
4) **Padziļinātu digitālo prasmju** pīlārs sniegs studentiem un tehnoloģiju ekspertiem iespēju turpināt apmācības augstāka līmeņa digitālajās tehnoloģijās (datu analītika, robotika, mākslīgais intelekts, blokķēdes, kiberdrošība, augstas veiktspējas skaitļošana, kvanti u.t.t.), piedāvājot specializētus kursus un stažēšanos uzņēmumos, kuros izmanto vismodernākās tehnoloģijas.
5) Plaša mēroga ieviešanas projekti palīdzēs **plašu sabiedrības interešu jomu pārejai uz digitālo laikmetu**. Tiks saskaņoti dalībvalstu un ES ieguldījumi, lai nodrošinātu iegūto rezultātu plašu pieejamību un savietojamību, turpinot darbības un pakalpojumu sniegšanu līdzīgi iepriekšējām programmām. Arī mazi un vidējie uzņēmumi saņems atbalstu digitālās pārveides veikšanai, īpaši tādās jomās kā mākslīgais intelekts.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Atbalstot digitālā vienotā tirgus rezultātu sasniegšanu plašākā mērogā, Digitālās Eiropas programma nodrošinās digitālo spēju attīstīšanu un plaša mēroga ieviešanu, kas nepieciešama vairākās citās ES programmās. Daudzās tādās jomās kā veselības aizsardzība, publiskā pārvalde, tiesu sistēma un izglītība šī programma dos ieguldījumu ES pasākumos, ar kuriem veicina efektīvu un mūsdienīgu publisko pakalpojumu sniegšanu. Atbalsts dinamiskai ekonomikas nozarei arī pastiprinās uz izaugsmi koncentrētas programmas un rūpniecības politiku. Drošas vides izveide digitālajiem pakalpojumiem palīdzēs attīstīt visas ar digitālo jomu saistītas darbības, un kiberdrošības jomā programma īpaši papildinās darbības, kuras veic ar **Iekšējās drošības fonda** atbalstu.

Programma savukārt gūs labumu no pētniecības un inovācijas sasniegumiem **programmā "Apvārsnis Eiropa"**, pakāpeniski integrējot tos sabiedrības interešu jomās un veicinot to izmantošanu komerciāliem mērķiem. **Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments** atbalstīs fiziskās savienojamības infrastruktūru, kura ir vajadzīga pakalpojumu sniegšanai atbilstīgi Digitālās Eiropas programmai. Digitālās inovācijas centri mazajiem un vidējiem

uzņēmumiem un vietējiem novatoriem, kā arī koordinēta vietējo un reģionālo pārvaldes iestāžu digitalizācija uzlabos sadarbspēju un veidos sinerģiju ar valstu/reģionālajām programmām atbilstīgi **Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem**. Tiks organizēts atklāts uzaicinājums pieteikties uz dotācijām, lai izveidotu digitālās inovācijas centrus visos Eiropas reģionos, kuros varētu nodrošināt mākslīgā intelekta testēšanas iekārtas un zināšanas, kas atvieglotu mazo uzņēmumu digitālo pārveidi.

Tiks arī veicināta īpaša sinerģija ar citiem inovācijas instrumentiem, piemēram, **Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūtu**, kā arī atbalsts no **Eiropas Reģionālās attīstības fonda**. Uzlabota Digitālo iespēju shēma papildina **Eiropas Sociālā fonda+** un ***Erasmus+*** mērķus, novēršot atšķirības starp piedāvājumu un pieprasījumu pēc speciālistiem jauno digitālo tehnoloģiju jomā.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**9 194**

VIENOTAIS TIRGUS

Vienotā tirgus programma

Jaunā **Vienotā tirgus programma** atbalsta vienotā tirgus efektīvu darbību, nodrošinot sadarbību starp iestādēm, kā arī pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem un uzņēmumiem, jo īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Tā arī atbalsta ES standartu noteikšanu un noteikumu izstrādi tādās jomās kā piekļuve tirgiem un finansējumam, patērētāju aizsardzība, pārtikas nekaitīgums, cīņa pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, konkurence, statistika, finanšu pārskati un revīzija. Ar programmu tiek apvienotas tādas sekmīgas darbības kā *COSME*, Mazo un vidējo uzņēmumu programma un Statistikas programma. To papildinās iekšējā tirgus pārvaldības instrumenti un tādi pakalpojumi kā portāls „Tava Eiropa", „Tavs Eiropas padomdevējs", Iekšējā tirgus informācijas pakalpojumu dienests un *SOLVIT* tīkls efektīvai problēmu risināšanai vienotajā tirgū.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Vienotais tirgus ir ES stūrakmens. Tas joprojām viens no galvenajiem elementiem, ko iedzīvotāji un uzņēmumi visvairāk augstu vērtē un sagaida no ES. ES līmeņa atbalsts ir neaizstājams, lai nodrošinātu **vienotā tirgus efektīvu darbību**. Tas ietver tā labu pārvaldību un augstas kvalitātes atbilstīgus noteikumus. Tas arī nozīmē nodrošināt, ka iedzīvotājiem un uzņēmumiem ir pareizie instrumenti, lai to izprastu un gūtu no tā labumu.

Labi funkcionējošam vienotajam tirgum ir nepieciešami labi informēti iedzīvotāji, patērētāji un uzņēmumi, īpaši mazie uzņēmumi, kas rada divas trešdaļas no visām darbvietām Eiropā. Ņemot vērā pastāvīgi pieaugošo pārrobežu darbību apjomu, straujo tehnoloģisko attīstību un jaunu produktu/pakalpojumu/prakses rašanos, lielākas patērētāju gaidas un publiskās pārrobežu problēmas, ir nepieciešama pastāvīga un koordinēta rīcība ES līmenī, lai risinātu **divus izdevumus**. Pirmkārt, ir jāpārvar pastāvošā **sadrumstalotība** vienotajā tirgū, izmantojot ciešāku sadarbību, preventīvus mehānismus, izpildi, konsultācijas un saziņu par tiesībām un iespējām. Otrkārt, ir **jāpielāgo** ES noteikumi un standarti un to īstenošana dažādām sarežģītajām problēmām, kuras rodas. Šīs problēmas ir jo īpaši saistītas ar šādu nostabilizējušos tendenču kopējo ietekmi: digitalizācija un tirdzniecības globalizācija ar aizvien lielāku konkurences spiedienu, kas sagaidāms no trešām valstīm.

Aizsardzība pret pārrobežu apdraudējumu pārtikas nekaitīgumam var darboties efektīvi tikai tad, ja tā tiek koordinēta ES līmenī. Šajās jomās ES pievienotā vērtība tiek palielināta, pateicoties vienotai standartizācijai un patērētāju aizsardzībai visā ES.

Arī mazajiem uzņēmumiem visā ES ir kopīgas problēmas, kas neskar lielākus uzņēmumus, un liedz tiem gūt labumu no vienotā tirgus. Lai pārvarētu šos šķēršļus ir nepieciešams Eiropas atbalsts.

2. MĒRĶI

Labi funkcionējošam un uz nākotni vērstam vienotajam tirgum ir vajadzīga rīcība, lai dotu patērētājiem iespējas rīkoties kā pilntiesīgiem tirgus dalībniekiem, bet uzņēmumi un publiskās pārvaldes iestādes varētu pilnībā izmantot tirgus integrāciju un atvēršanu. Tas palīdzēs stiprināt viņu spējas pārstāvēt un aizstāvēt savas intereses.

Tas risinās **īpašās vajadzības, kādas ir uzņēmumiem, sevišķi mazajiem un vidējiem uzņēmumiem**, kuri atrodas dažādos attīstības posmos, lai tie varētu labāk izmantot iespējas, ko piedāvā vienotais tirgus, tostarp piekļuvi strauji augošiem tirgiem ārpus ES un pasaules mēroga vērtības ķēdēm.

Programma stiprinās **regulatīvo un administratīvo sadarbību** starp dalībvalstīm un ar Komisiju. Tā veicinās dalībvalstu operatīvās izpildes spēju stiprināšanu, lai nodrošinātu lielāku konverģenci/integrāciju, uzticēšanos, efektīvu šķēršļu novēršanu un iedzīvotāju aizsardzību.

Tā nodrošinās kvalitatīvus un efektīvus **noteikumus un standartu noteikšanu**. Tā dos dalībniekiem, kas atbildīgi par vienotā tirgus tiesību aktu izpildi, stabilu pamatojumu un pareizos instrumentus, lai risinātu jaunās problēmas, kurām aizvien vairāk ir pārrobežu raksturs. Programma nodrošinās sadarbību ar starptautiskajiem partneriem, lai panāktu starptautisko standartu konverģenci un ES politikas interešu veicināšanu.

Tā sekmēs dzīvnieku **veselības aizsardzību un labturību un augu veselības aizsardzību** augstā līmenī, tādējādi aizsargājot patērētājus un vidi, ietverot gatavību krīzēm un reaģēšanu uz tām un efektīvu oficiālu kontroli, kas ir produktīvi faktori izaugsmei, nodarbinātībai un drošībai, sekmējot labu vienotā tirgus darbību un uzlabojot ES konkurētspēju.

Tā sagatavos un izplatīs augstas kvalitātes **Eiropas statistiku**, kas ir būtiska lēmumu pieņemšanā visās politikas jomās, kā arī ES iniciatīvu snieguma un ietekmes novērtēšanā.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Dažādo ar vienoto tirgu saistīto instrumentu, kurus centralizēti pārvalda Komisija, **integrēšana** vienā programmā notiek ar mērķi samazināt pārklāšanos, palielināt sinerģiju un veicināt saziņu un sadarbības tīklu veidošanu ar dažādajām ieinteresēto personu grupām. Šāda darbību konsolidācija nodrošina lielāku lietderību un rentabilitāti.

Aizdevumu garantijas maziem un vidējiem uzņēmumiem tiks sniegtas no atbilstīgās ***InvestEU*** **fonda** sadaļas. Tiks aizvien vairāk izmantotas vienkāršotas izmaksu iespējas (vienotas likmes, vienreizēji maksājumi un vienības izmaksas), lai samazinātu slogu saņēmējiem un pārvaldes iestādēm. Tiks veicināta e-iepirkuma un e-dotāciju izmantošana tiešai pārvaldībai, kā arī iespēja turpināt nodot līdzekļu tiešu pārvaldību izpildaģentūrām. Nākotnē programma ļaus pārvietot līdzekļus starp tās dažādajiem pīlāriem un to iekšienē.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Tiks nodrošināta koordinācija ar sadarbības pasākumiem, kas tiek atbalstīti saskaņā ar attiecīgi ***Fiscalis*** **programmu** un **Muitas programmu** un kas ir svarīgi elementi centienos stiprināt ES vienoto tirgu. **Digitālās Eiropas programma** nodrošinās digitālo sadarbspēju un infrastruktūru, kas nepieciešama virknei ES programmu, tostarp Vienotā tirgus programmai. Pasākumi, kuru mērķis ir veicināt darbaspēka un jauniešu mobilitāti ar **Eiropas Sociālā fonda+** un ***Erasmus*** **+** atbalstu, darbosies par katalizatoru personu brīvai kustībai, kas ir viena no galvenajām vienotā tirgus brīvībām. Līdzīgā kārtā konkrēti atbalsta vienoto tirgu arī pārrobežu un starpvalstu darbības, kuru mērķis ir ekonomiskā sadarbība saskaņā ar **Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem**. Turklāt programma veicinās to, ka mazie uzņēmumi gūst labumu no revolucionārām inovācijām un citiem risinājumiem, kas panākti saskaņā ar citām ES pamatprogrammām, piemēram, **"Apvārsnis Eiropa"** un **Kosmosa**

programma. Atbalstot darbības saistībā ar uzņēmējdarbības tiesībām, līgumtiesībām, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu un patērētāju politiku, nākotnes Vienotā tirgus programma attīstīs sinerģiju ar **Tiesiskuma, tiesību un vērtību fondu**, sekmējot ES tiesiskuma telpas izveidi ar vienlīdzīgu piekļuvi tiesiskumam iedzīvotājiem un uzņēmumiem, kā arī tiesu iestāžu darbinieku apmācību, lai nodrošinātu uzņēmumu un patērētāju tiesību aktu ievērošanu.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**6 089***
t. sk.:	
Mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspēja (*COSME*)	3 000*****
Pārtikas nekaitīgums	1 680
Statistika	552
Finanšu pakalpojumi	528
Patērētāji	188
Konkurence	140

* Šis finansējums ietver EUR 2 miljardus, kas piešķirti no *InvestEU* fonda.

Piezīme: noapaļošanas dēļ kopsumma nesakrīt.

VIENOTAIS TIRGUS

ES Krāpšanas apkarošanas programma

ES Krāpšanas apkarošanas programma atbalsta dalībvalstu centienus **novērst un apkarot krāpšanu, kas apdraud ES finanšu intereses**.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Par ES finanšu interešu aizsardzību atbild gan dalībvalstis, gan ES. ES necieš krāpšanu, un tai ir jāaizsargā savs budžets, jo īpaši laikā, kad resursi ir ierobežoti. Budžets tā izdevumu daļā ir pakļauts krāpšanas un pārkāpumu riskam. Ieņēmumu daļā krāpšanas riskam ir īpaši pakļauti divi svarīgi ieguldījumi ES budžetā: muitas nodokļi un pievienotās vērtības nodoklis (PVN), ko iekasē dalībvalstis. Muitas savienībā, kurā pastāv preču brīva aprite starp dalībvalstīm, valstu izmeklēšanas dienestiem jābūt iespējai apvienot centienus un koordinēt izmeklēšanu un datu apmaiņu.

Programmas viseiropas dimensija veicina pārrobežu sadarbību un informācijas apmaiņu. Tas ļauj uzlabot plānošanu un uzraudzību, kā arī nodrošināt resursu efektīvāku izmantošanu nekā tas būtu valsts/reģionāliem pasākumiem šajā jomā.

2. MĒRĶI

ES Krāpšanas apkarošanas programma nodrošina tehnisko aprīkojumu un mācības, kas ļauj veikt (kopīgas) krāpšanas apkarošanas operācijas un izmeklēšanas. Turklāt programma veicina jaunas elektroniskās struktūras, lai dalībvalstis varētu efektīvi cīnīties pret krāpšanu, cieši sadarbojoties ar ES institūcijām un struktūrām, piemēram, Eiropas Prokuratūru.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Galvenokārt ar dotācijām un iepirkumiem ES Krāpšanas apkarošanas programma finansēs virkni darbību, lai atbalstītu cīņu pret krāpšanu. Īpaša uzmanība tiks pievērsta tehniskā aprīkojuma iegādei, konferencēm, mācību pasākumiem un paraugprakses apmaiņai starp saņēmējiem (galvenokārt publiskajām iestādēm). Ar šo programmu paredzēts arī sniegt finansējumu kopīgām informācijas sistēmām un datubāzēm, lai veicinātu savstarpējo palīdzību un muitas sadarbību cīņā pret krāpšanu, jo īpaši, nodrošinot muitas informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm, ES un trešām valstīm. Ar šo programmu paredzēts arī sniegt finansējumu dalībvalstu ziņošanai par pārkāpumiem.

ES Krāpšanas apkarošanas programma apvienos divu šādu pašreizējo iniciatīvu finansēšanu: programma *Hercule III*, kuras mērķis ir sniegt atbalstu cīņā pret krāpšanu, korupciju un pārkāpumiem, un Krāpšanas apkarošanas informācijas sistēma, kas atbalsta savstarpēju palīdzību jo īpaši muitas jautājumos. Programma turpinās finansēt Pārkāpumu pārvaldības sistēmu, kas pašlaik tiek nodrošināta Krāpšanas apkarošanas informācijas sistēmā.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

ES Krāpšanas apkarošanas programma papildinās esošos krāpšanas apkarošanas politikas instrumentus un pievērsīsies gaidāmajiem notikumiem un problēmām saistībā ar ES finanšu interešu aizsardzību, jo īpaši direktīvai par finanšu interešu aizsardzību, kura dalībvalstīm ir jātransponē līdz 2019. gada jūlijam. Tā arī nodrošinās spēcīgu sinerģiju ar **Eiropas Prokuratūru**, kura sāks izmeklēt un saukt pie atbildības par krāpšanu saistībā ar ES budžetu līdz 2020. gada beigām. Programma ļaus izvairīties no pārklāšanās, radīs apjomradītus ietaupījumus un nodrošinās lielāku elastīgumu, lai reaģētu uz jaunām izmeklēšanas prioritātēm.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**181**

VIENOTAIS TIRGUS

FISCALIS (sadarbība nodokļu jomā)

Fiscalis ir Savienības sadarbības programma, kas dod iespēju **valstu nodokļu administrācijām radīt un sniegt informāciju un speciālas zināšanas.**

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Fiscalis veicina nodokļu sistēmu pienācīgu darbību Savienībā, atbalstot sadarbību starp dalībvalstu nodokļu administrācijām un piedāvājot rentablus un sadarbspējīgus IT risinājumus, kas katrai dalībvalstij citādi būtu jāizstrādā atsevišķi.

Minētā programma nodrošina Eiropas pievienoto vērtību, dodot ieguldījumu cīņā pret krāpšanu nodokļu jomā, nodokļu nemaksāšanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, uzlabojot nodokļu sistēmas taisnīgumu un pārredzamību, kā arī atbalstot vienotā tirgus darbību un konkurētspēju. To var sekmīgi panākt vienīgi ar kopīgu rīcību Savienības un dalībvalstu līmenī.

2. MĒRĶI

Fiscalis īpaši pievēršas tam, lai izveidotu efektīvus mehānismus, tostarp informācijas tehnoloģiju instrumentus, nodokļu pārvaldības un administratīvās sadarbības uzlabošanai, sevišķi nodrošinot efektīvākus līdzekļus valstu nodokļu administrācijām cīņā pret krāpšanu nodokļu jomā un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, vienlaikus veicinot arī nodokļu saistību izpildi. Kopumā programma veicina nodokļu sistēmu pienācīgu darbību Savienībā, proti:

- palīdz **novērst un cīnīties pret krāpšanu nodokļu jomā, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu**;
- palīdz **novērst nevajadzīgu administratīvo slogu** iedzīvotājiem un uzņēmumiem (tostarp mazajiem un vidējiem uzņēmumiem) pārrobežu darījumos;
- atbalsta **vienotā tirgus** potenciāla izmantošanu pilnībā un Savienības konkurētspējas veicināšanu;
- veicina un atbalsta kopīgu ES pieeju **starptautiskajos forumos.**

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Ņemot vērā tās darbības raksturu un orientāciju uz nodokļu administrācijām kā labumguvējiem, *Fiscalis* programma arī turpmāk tiks īstenota ar tiešu pārvaldību. Tas ļaus līdzekļus piešķirt mērķtiecīgi un atbilstīgi, kā arī nodrošinās spēju ātri pielāgoties jaunām prioritātēm un vajadzībām.

Tās īstenošanā tiks panākta papildu vienkāršošana, maksimāli palielinot vienreizējo maksājumu un vienības izmaksu izmantošanu saistībā ar dotācijām. Arī publiskā iepirkuma līgumi būs daļa no šīs programmas īstenošanas mehānisma.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Fiscalis nodrošina sinerģiju ar citām programmām, piemēram, ar **Muitas programmu**, jo īpaši attiecībā uz elektroniskajām sistēmām, programmu pārvaldību un kopīgām darbībām, kā arī ar **Digitālās Eiropas programmu**. Pastāv arī papildināmība ar jauno Strukturālo reformu programmu, kas ietver palīdzību nodokļu administrācijām.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**270**

VIENOTAIS TIRGUS

"Muita" (sadarbība muitas jomā)

Muitas programma atbalsta **sadarbību starp muitas iestādēm** un to darbu, tādējādi aizsargājot Savienības un tās dalībvalstu finanšu un ekonomiskās intereses. Tā stiprina vienotā tirgus integritāti.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Muitas joma ir ekskluzīvā Savienības kompetencē, un ES tiesību akti šajā jomā ir lielā mērā saskaņoti. Tomēr īstenošanu veic dalībvalstis. Tādēļ cieša sadarbība ir būtiska dziļākai darbības integrācijai, kas ļaus muitas iestādēm dažādajās dalībvalstīs rīkoties tā, it kā tās būtu viena muitas iestāde. Tas arī palīdzēs nodrošināt muitas nodokļu pareizu iekasēšanu (2016. gadā tie bija 15 % no ES budžeta, proti, EUR 20 miljardi), importa pievienotās vērtības nodokli un akcīzes nodokļus. Tā kā darbībām muitas jomā ir pārrobežu raksturs, tās nevar iedarbīgi īstenot atsevišķas dalībvalstis vienas pašas.

Muitas programma piedāvā Savienības satvaru sadarbībai starp valstu muitas administrācijām, tostarp informācijas tehnoloģiju jomā. Muitas sadarbības pamatā ir augsta drošības līmeņa īpašs sakaru tīkls un virkne savstarpēji savienotu un sadarbspējīgu visas Eiropas mēroga elektronisku sistēmu, kuras valstu muitas dienesti izmanto, tostarp saziņā ar uzņēmējiem. Izveidotā struktūra ir ievērojami rentablāka nekā kārtība, kad katrai dalībvalstij būtu jāveido savs individuāls sadarbības satvaru uz divpusējiem vai daudzpusējiem pamatiem.

2. MĒRĶI

Programmas mērķis ir **atbalstīt muitas dienestus**, lai aizsargātu Savienības un dalībvalstu finanšu un ekonomiskās intereses. Programma **atvieglo administratīvo vidi** starptautiskās tirdzniecības dalībniekiem, nodrošinot arī saziņas starp uzņēmējiem un muitu digitalizāciju. Turklāt programma **stiprina iedzīvotāju drošību un aizsardzību** un nodrošina muitas modernizāciju. Tai ir būtiska nozīme, optimizējot muitas savienības darbību visos tās aspektos, tādējādi palielinot ES kā tirdzniecības partnera pievilcīgumu un uzticamību globalizētajā pasaulē.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Programmas mērķi tiks sasniegti, izmantojot tieši pārvaldītu iepirkumu un dotācijas sadarbspējīgu visas Eiropas mēroga elektronisko sistēmu attīstībai un kopīgu darbību veikšanai. Tās īstenošanā notiks papildu vienkāršošanas centieni, maksimāli palielinot vienreizējo maksājumu un vienības izmaksu izmantošanu saistībā ar dotācijām. Arī atlīdzināšana par ekspertu darbu būs daļa no šīs programmas īstenošanas mehānisma.

Datu apmaiņa starp muitas dienestiem, pamatojoties uz principu "tikai vienreiz", vēl vairāk vienkāršos darbības muitas jomā. Turklāt jaunās paaudzes droša tīkla infrastruktūra nodrošinās labāku datu apmaiņu un drošāku pakalpojumu sniegšanu.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Programmai ir cieša saikne ar programmām ***Fiscalis***, **"Perikls"** un **ES Krāpšanas apkarošanas programmu** attiecībā uz darbībām, īstenošanas mehānismu un mērķgrupām. Tā arī radīs sinerģiju ar **Digitālās Eiropas programmu**, ar kuru tiek meklēti vispārēji risinājumi elektronisko sistēmu arhitektūrai un infrastruktūrai, ļaujot panākt turpmāku racionalizēšanu un apjomradītus ietaupījumus starp sistēmām. Sadarbība starp programmām jau notiek konkrētu elektronisko sistēmu elementu izveidē. Pastāv arī saikne ar **Integrēto robežu pārvaldības fondu**, īpaši ar **muitas kontroles iekārtu** komponentu, kas palīdzēs valstu muitas dienestiem ar aprīkojuma iegādi, un ar Iekšējās drošības fondu. Visbeidzot, pastāv arī papildināmība ar **Tehniskā atbalsta instrumentu**, lai palīdzētu uzlabot muitas administrācijas spējas.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**950**

KOSMOSS

Eiropas kosmosa programma

Kosmosa programma finansē **Eiropas kosmosa infrastruktūru** izvēršanu un ekspluatāciju un ar to saistītus pakalpojumus.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Kosmosa infrastruktūras atbalsta tādu pakalpojumu sniegšanu, kuri ir kļuvuši neaizstājami Eiropas iedzīvotāju ikdienā, izmantojot mobilos tālruņus, braucot ar auto vai meklējot kādu vietu ar navigācijas sistēmu, lidojot vai kuģojot. Tie arī palīdz nodrošināt cilvēku aizsardzību (piemēram, labāk novērtējot dabas katastrofu ietekmi un vadot reaģēšanu uz tām), kā arī vides un svarīgāko ekonomikas sistēmu (enerģijas ražošanas iekārtu, banku darījumu, drošu sakaru) aizsardzību. Rodoties jaunām kosmosa tehnoloģijām un inovatīviem pakalpojumiem, vismodernākā kosmosa infrastruktūra kļūst aizvien svarīgāka.

Satelītu tīkla finansēšana un kosmosa programmu vadīšana pārsniedz katras atsevišķas dalībvalsts finanšu un tehniskās iespējas. Tāpat, ja katra dalībvalsts izveidotu savas starta iekārtas, satelītus vai regulatīvos standartus, tā būtu arī resursu izšķērdēšana un sadrumstalotība. Kosmoss ir stratēģiska nozare, un ES ir jānodrošina savas rūpniecības vadošā loma un autonomija šajā jomā, lai Savienība arī turpmāk tajā būtu pasaules mēroga dalībniece. Līgums par Eiropas Savienības darbību dod ES uzdevumu izstrādāt Eiropas kosmosa politiku, kuru atbalsta Eiropas Kosmosa programma.

2. MĒRĶI

Kosmosa programma nodrošina, ka ES pilnībā izmanto ekonomisko un sociālo potenciālu, ko var sniegt kosmoss:

- nodrošina **esošo kosmosa infrastruktūru un pakalpojumu nepārtrauktību un jaunu izveidi**. ES ir trīs pamatiniciatīvas: *Copernicus* – Zemes novērošanas jomā; *Galileo* – ES globālā navigācijas satelītu sistēma; *EGNOS* – signāla pastiprināšanas sistēma navigācijas pakalpojumiem, ko izmanto lietotāji gaisā, jūrā un uz sauszemes. Lai turpinātu sniegt datus un novatoriskus pakalpojumus, ir jāpalaiž jauni satelīti un ir jāuztur un jāmodernizē infrastruktūras uz zemes;
- veicina **inovatīvu Eiropas kosmosa nozari, kas spēj konkurēt pasaules mērogā**. Programma atbalsta rūpniecības konkurētspēju, internacionalizāciju un prasmju pilnveidošanu visos kosmosa rūpniecības vērtības ķēdes posmos – no spēcīgas satelītu ražošanas rūpniecības līdz dinamiskai pakārtoto pakalpojumu nozarei un ES stratēģiskās neatkarības nodrošināšanai kosmosā. Tajā pašā laikā tā veicina tehnoloģiju nodošanu un savstarpēju papildināšanos ar kosmosu nesaistītās nozarēs;
- stiprina ES spēju iegūt **garantētu piekļuvi kosmosam un kosmosa pakalpojumiem**. Kosmosa iespējas ir tik stratēģiskas, ka ES ir jāmazina atkarība no ārējiem dalībniekiem attiecībā uz satelītu būvēšanu, palaišanu un vadīšanu; tai jāsaglabā sava rīcības brīvība un lēmumu pieņemšanas autonomija. Tādēļ Kosmosa programma atbalsta inovatīvus ES centienus saglabāt konkurētspēju nesējraķešu nozarē un plašākā kosmosa nozarē, kā arī nodrošina satelītu labāku aizsardzību un uzraudzību kosmosā

(kosmisko objektu novērošana un uzraudzība, kosmosa situācijas apzināšanās) un drošus satelītsakarus ES un valstu pārvaldes iestādēm.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Kosmosa programma tiks īstenota galvenokārt ar iepirkumiem. Dažas īpašas darbības tiks deleģētas aģentūrām un starptautiskām struktūrām, jo īpaši Eiropas Globālās navigācijas satelītu sistēmas aģentūrai (*GSA*) un Eiropas Kosmosa aģentūrai. Vajadzības gadījumā tiks apsvērti arī papildu īstenošanas mehānismi, piemēram, publiskā un privātā sektora partnerības un publiskā sektora partnerības.

Jaunā programma apvienos visas ar kosmosu saistītās darbības vienā regulā. Tas nodrošinās lielāku saskaņotību, redzamību un budžeta elastīgumu. Šī racionalizācija ir paredzēta, lai radītu efektivitātes ieguvumus, kas galu galā palīdzēs nodrošināt jaunu kosmosa pakalpojumu sniegšanu.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Kosmosa programma nodrošinās vairāku ES politikas jomu īstenošanu. Tā uzlabos uzraudzību pār dabas resursiem, klimata pārmaiņām un migrācijas ceļiem. Tā atbalstīs viedu un ilgtspējīgu transporta risinājumu un precīzās lauksaimniecības ieviešanu. Tā dos ieguldījumu drošākā Savienībā. Programma radīs darījumdarbības iespējas, tādējādi veicinot kopējo nodarbinātību, izaugsmi un ieguldījumus ES. Atbalstot Parīzes nolīgumu klimata pārmaiņu jomā, globālo oglekļa emisiju neatkarīgas uzraudzības un pārbaudes spēja ļaus Eiropai kļūt par pasaules līderi cīņā pret klimata pārmaiņām un attīstīt videi nekaitīgu un ilgtspējīgu ekonomiku. Tiks nodrošināta sinerģija un papildināmība ar programmu "**Apvārsnis Eiropa**", jo īpaši ar kosmosu saistītās pētniecības un inovācijas darbībās. Visbeidzot, Kosmosa programma veicinās drošības un aizsardzības prioritāšu izpildi, jo kosmosa spējas ir "divējāda lietojuma" pēc būtības (proti, tās var izmantot gan civiliem, gan militāriem nolūkiem).

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**16 000**

REĢIONĀLĀ ATTĪSTĪBA UN KOHĒZIJA

Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds

Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds atbalsta Eiropas Savienības ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju. Tie palīdz mazināt atšķirības, kādas joprojām pastāv starp Eiropas reģioniem un valstīm. Konkrētāk, Eiropas Reģionālās attīstības fonds sekmē strukturālo korekciju un ekonomikas pāreju, savukārt Kohēzijas fonds galveno uzmanību pievērš ieguldījumiem vides un transporta infrastruktūrā. Līdztekus Eiropas Sociālajam fondam tie veido Eiropas Savienības kohēzijas politikas finansējuma avotus.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Ekonomiskās un sociālās atšķirības starp ES reģioniem ir ļoti dažādas un kavē harmonisku Savienības attīstību. Pamatojoties uz 174. pantu Līgumā par Eiropas Savienības darbību, Savienības mērķis ir mazināt dažādu reģionu attīstības līmeņa atšķirības un atbalstīt vismazāk attīstīto reģionu attīstību. Kohēzijas politika ir gan Eiropas solidaritātes izpausme, gan ES **galvenā ieguldījumu politika**. Ekonomiskās konverģences veicināšana attiecībā uz vismazāk attīstītajiem reģioniem, izmantojot Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Kohēzijas fondu, stiprina vienoto tirgu un rada iespējas darba ņēmējiem, patērētājiem un uzņēmumiem visā Savienībā. Eiropā, kur vairāk un mazāk attīstīti reģioni ir nevienmērīgi izkliedēti starp valstīm, politika šādu atšķirību mazināšanai ir jāorganizē tādā līmenī, kas pārsniedz atsevišķu valstu līmenī.

Kohēzijas politika atbalsta dalībvalstu ekonomikas korekciju. Tai ir arī svarīga nozīme, lai mazinātu ekonomiskos un finansiālos triecienus, stabilizējot publisko ieguldījumu fiskālās konsolidācijas laikā.

Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds atbalsta attīstību, līdzfinansējot ieguldījumus tādās jomās kā pētniecība un inovācija, klimata pārmaiņas un vide, darījumdarbības atbalsts maziem uzņēmumiem, pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, telesakaru, enerģētikas un transporta infrastruktūra, veselības aprūpes, izglītības, kultūras un sociālā infrastruktūra, pilsētu ilgtspējīga attīstība un viedie ciemati. Ir pierādījumi tam, ka pat attīstītākajās dalībvalstīs un reģionos bez abiem fondiem varētu notikt tikai daļa no šiem ieguldījumiem. Turklāt nebūtu iespējams gūt labumu no satvara, kas šiem fondiem ir ieviests, tostarp **daudzgadu plānošanas**, **partnerības principa** un **pārdomātas specializācijas stratēģijām**.

Eiropas Reģionālās attīstības fonds arī nodrošina finansējumu Eiropas pievienotās vērtības augsta profila elementam – ***INTERREG*** programmām, kas atbalsta **pārrobežu, starptautisko un starpreģionu sadarbību** visā Eiropā un ļauj dalībvalstīm un reģioniem sadarboties pāri robežām, lai risinātu kopīgas problēmas.

Vairāk nekā 20 gadu laikā Eiropas Reģionālās attīstības fonds ir sniedzis īpašu finansējumu pārrobežu programmām, kuras atbalsta mieru un saskaņu **Ziemeļīrijā un Īrijas pierobežas teritorijās**. Komisija plāno ierosināt turpināt šīs programmas, pamatojoties uz esošajām pārvaldības struktūrām.

2. MĒRĶI

Laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds palīdzēs dalībvalstīm samazināt ekonomiskās, sociālās un teritoriālās atšķirības, pateicoties pieciem turpmākajiem mērķiem.

- **Viedāka Eiropa**: veicināt konkurētspēju, digitālo pārveidi, uzņēmējdarbību un inovāciju (tostarp iekļaujošu izaugsmi un sociālos uzņēmumus), un uzlabot uzņēmējdarbības vidi, kas ir daļa no rūpniecības pielāgošanās globalizācijas, aprites ekonomikas un klimata pārmaiņu izaicinājumiem.
- **Zaļāka bezoglekļa Eiropa: tīra un taisnīga enerģētikas pārkārtošana,** lai uzlabotu energoefektivitāti, atbalstītu pāreju uz mazoglekļa ekonomiku, veicinātu atjaunojamo energoresursu izmantošanu, atbalstītu mazoglekļa tehnoloģiju inovatīvu izmantošanu, veicinātu "zaļos" un "zilos" ieguldījumus, tostarp ilgtspējīgā dabas resursu apsaimniekošanā, aprites ekonomiku, klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām.
- **Ciešāk savienota Eiropa: mobilitāte, enerģētika un reģionālā IKT savienojamība**, lai attīstītu reģionālos tīklus un sistēmas, kas veicina ilgtspējīgu transportu, viedus energotīklus un ātrdarbīgu digitālo piekļuvi ar mērķi veicināt reģionālo, vietējo un pārrobežu savienojamību un tās drošību.
- **Sociālāka Eiropa: īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāra principus,** jo īpaši mūžizglītības, izglītības un apmācības infrastruktūru, kā arī veselības aprūpes, kultūras un sociālo infrastruktūru.
- **Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa: ilgtspējīga un integrēta attīstība**, izmantojot vietējās iniciatīvas, lai veicinātu pilsētu, lauku un piekrastes rajonu izaugsmi un sociāli ekonomisko attīstību vietējā līmenī.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Šie fondi tiek īstenoti partnerībā ar dalībvalstīm un to reģioniem, izmantojot dalītu pārvaldību. Šīs partnerības ietver valsts, reģionālā un vietējā līmeņa ieinteresēto personu, kā arī pilsoniskās sabiedrības ievērojamu iesaisti. Tas nodrošina atbildību par mērķiem un sasniegumiem un tuvina Eiropu tās iedzīvotājiem. Šīs partnerības arī palīdz stiprināt valstu, reģionālās un vietējās pārvaldes iestādes.

Vienkāršota un efektīvāka pieeja rezultātu sasniegšanai būs svarīgs elements ierosinātajās jaunajās regulas, ar šādām izmaiņām no 2021. gada:

- administratīvā sloga samazināšana ar sinerģiju un īstenošanas noteikumu saskaņošanu starp fondiem, aizvien lielāka savstarpēja revīziju atzīšana un iespēja pagarināt pašreizējās pārvaldības un kontroles sistēmas;
- diferencēta īstenošana ar atvieglotām pārvaldības un kontroles sistēmām programmām ar labiem rezultātiem;
- elastīgums attiecībā uz vidusposma pārskata veidu, vajadzības gadījumā pielāgojot pēdējo plānošanas gadu prioritātes, lai ņemtu vērā jaunas prioritātes un izvērtētu panākumus saistībā ar ieguldījumiem, kuri sniegti līdztekus konkrētai valstij adresētiem ieteikumiem, un sniegumu;
- plašāka finanšu instrumentu izmantošana, tostarp izmantojot brīvprātīgu dalību jaunajā *InvestEU* fondā;

- uzsvars uz rezultātiem nevis izmaksām.

Augstāks valsts līdzfinansējums palīdzēs palielināt atbildību uz vietas, kā arī politikas ietekmi.

Tiks panākta stabilāka un paredzamāka maksājumu struktūra visā periodā. Ņemot vērā to, cik svarīgas ir saistības, kas vēl nav izmaksātas par laikposmu no 2014. līdz 2020. gadam, priekšfinansējuma likme tiks samazināta. Atkārtota n + 2 noteikuma ieviešana nodrošinās arī labāku finanšu pārvaldību un ātrāku plānošanas perioda uzsākšanu.

Lai maksimāli palielinātu kohēzijas politikas ietekmi, materiālie ieguldījumi jāpapildina ar nesaistošiem pasākumiem, tostarp darbaspēka kvalifikācijas uzlabošanu. Šajā nolūkā programmās var apvienot ar Eiropas Sociālā fonda+, Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda atbalstu.

Salīdzinošais iekšzemes kopprodukta apjoms uz vienu iedzīvotāju joprojām būs būtiskais kritērijs līdzekļu piešķiršanā, tomēr tiks ņemti vērā arī tādi faktori kā bezdarbs, klimata pārmaiņas un migrantu uzņemšana/integrēšana.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Visiem dalītas pārvaldības fondiem būs kopīgi noteikumi (Kopīgo noteikumu regula), kas attieksies uz šādiem fondiem: **Eiropas Reģionālās attīstības fonds**, **Kohēzijas fonds**, **Eiropas Sociālais fonds+**, **Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai**, **Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds**, **Patvēruma un migrācijas fonds**, **Iekšējās drošības fonds** un **Integrētais robežu pārvaldības fonds**. Tas radīs noteikumu konverģenci, kas uzlabos saskaņotību un sinerģiju starp šiem fondiem.

Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds tiks ciešāk saskaņoti ar **Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu**, kas arī stiprinās tā reģionālo dimensiju. Detalizēta analīze par dalībvalstu problēmām saistībā ar Eiropas pusgadu kalpos par pamatu līdzekļu plānošanā nākamā perioda sākumā un vidusposmā. Tas būs ceļvedis īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa plānošanai un līdzekļu uzraudzībai. Tiks saglabāta *ex-ante* un makroekonomisko nosacījumu sistēma. Eiropas pusgada procesā Komisija un dalībvalstis (jo īpaši ar valstu reformu programmām) nodrošinās koordināciju un papildināmību starp finansējumu no kohēzijas politikas fondiem un jauno **Reformu atbalsta programmu** saistībā ar atbalstu strukturālajām reformām.

Kohēzijas politika vairāk koncentrēsies uz inovāciju. Papildināmība ar programmām ***Erasmus+*** un **"Apvārsnis Eiropai"** tiks stiprināta, saskaņojot attiecīgos noteikumus, nostiprinot „izcilības zīmoga" mehānismus un izstrādājot īpašus *ex-ante* nosacījumus. Turpināsies pārdomātas specializācijas stratēģijas jēdziena attīstība.

Eiropas transporta tīklu projektus turpinās finansēt no Kohēzijas fonda gan dalītā pārvaldībā, gan ar tiešu īstenošanu saskaņā ar **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu.** Šim nolūkam no Kohēzijas fonda uz Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu tiks pārvietoti EUR 11 miljardi.

Tiks nodrošināta sinerģija ar ***LIFE* vides un klimata pasākumu programmu**, jo īpaši izmantojot *LIFE* stratēģiskos integrētos projektus, lai optimizētu to līdzekļu apguvi, kas saistīti ar ieguldījumiem vides aizsardzībā.

Attiecībā uz migrācijas problēmām visi kohēzijas politikas fondi risinās ilgtermiņa vajadzības, kas saistītas ar integrāciju, savukārt **Patvēruma un migrācijas fonds** pievērsīsies īstermiņa vajadzībām.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**273 000**
t. sk.:	
Eiropas Reģionālās attīstības fonds	**226 308**
t. sk.:	
Ieguldījumi izaugsmei un darbvietām	215 172
Eiropas teritoriālā sadarbība	9 500
Tālākie reģioni un mazapdzīvoti apgabali	1 637
Kohēzijas fonds	**46 692**
t. sk. atbalsts EISI "Transports"	11 285

Piezīme: noapaļošanas dēļ kopsumma nesakrīt.

REĢIONĀLĀ ATTĪSTĪBA UN KOHĒZIJA

Atbalsts Kipras turku kopienai

Programmas mērķis ir veicināt Kipras atkalapvienošanos, sekmējot Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

ES ir unikāla iespēja sniegt politisku un ekonomisku atbalstu salas atkalapvienošanai. Ar Kipras pievienošanos ES 2004. gadā ES pauda apņēmību "izbeigt Kipras turku kopienas izolāciju un veicināt Kipras atkalapvienošanos, sekmējot Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību". Tāpēc papildus atbalstam sarunām par Kipras jautājuma visaptverošu risinājumu, tā sniedz atbalstu, izmantojot vienotu ES atbalsta programmu Kipras turku kopienai.

2. MĒRĶI

Programmas mērķis ir veicināt Kipras atkalapvienošanos, sekmējot Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību, īpaši uzsverot salas ekonomisko integrāciju, kontaktu uzlabošanu starp abām kopienām un ar ES un sagatavošanos ES *acquis*. Programma pievēršas pieciem konkrētiem mērķiem: a) attīsta un atjauno infrastruktūru; b) veicina sociālo un ekonomisko attīstību; c) sekmē izlīgumu, uzticēšanās veidošanas pasākumus un atbalstu pilsoniskajai sabiedrībai; d) tuvina Kipras turku kopienu ES; e) sagatavo Kipras turku kopienu ES *acquis* ieviešanai un īstenošanai pēc Kipras problēmas visaptveroša atrisinājuma.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Programmu tieši īsteno Eiropas Komisija. Daži projekti tiek īstenoti ar netiešu pārvaldību, kuru veic starptautiskas organizācijas vai dalībvalstu aģentūras.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Ņemot vērā Kipras turku kopienas īpašo stāvokli, šīs ir atsevišķa ES programma bez saiknes ar citiem instrumentiem, lai gan tā tiecas panākt koordināciju ar citiem līdzekļu devējiem, kur vien iespējams.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**240**

EKONOMISKĀ UN MONETĀRĀ SAVIENĪBA

Reformu atbalsta programma

Par Reformu atbalsta programmas mērķis ir atbalstīt **strukturālo reformu īstenošanu dalībvalstīs**. Strukturālo reformu veikšana ir būtiski svarīga, lai modernizētu Eiropas valstu ekonomikas, palielinātu noturību un sekmētu lielāku konverģenci Eiropas ekonomiskajā un monetārajā savienībā.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Reformu atbalsta programma veicina kohēziju un stiprina noturību, palielina konkurētspēju un produktivitāti un atbalsta darbvietu radīšanu, ieguldījumus un izaugsmi. Tādējādi tā uzlabo ES sociāli ekonomiskās struktūras un paātrina ekonomisko un sociālo konverģenci starp dalībvalstīm. Šajā nolūkā gan programma sniegs tehnisku un finansiālu atbalstu dalībvalstīm šo reformu īstenošanai.

Kaut arī strukturālo reformu īstenošana joprojām ir dalībvalstu kompetencē, krīzes laikā atklājās, ka sakarā ar ciešo saikni starp dalībvalstu ekonomikām, īpaši tām, kurās ir vienāda valūta, reformas vienā dalībvalstī skar citas dalībvalstis, tādēļ tās nevar būt tikai valsts līmeņa jautājums. Ar Eiropas pusgadu ES līmenī ir tikusi nostiprināta ekonomikas politiku koordinācija, arī lai īpaši pievērstos eurozonas prioritātēm, tomēr konkrētai valstij adresētu ieteikumu īstenošana dalībvalstīs līdz šim ir bijusi nevienmērīga. Šī programma nodrošinās papildu atbalstu saskaņā ar Eiropas pusgadu veicamo reformu īstenošanai. Tādējādi tā veicinās dalībvalstu ekonomikas un sociālo sniegumu un noturību. Tādēļ tās ietekme būs jūtama ne tikai valstu līmenī, bet tai arī būs pozitīva plašāka ietekme uz visu Eiropas Savienību.

Programma palīdzēs risināt strukturāla rakstura problēmas ar valstu reformām. Tas arī ļaus panākt apjomradītus ietaupījumus un labas prakses apmaiņu starp dalībvalstīm. Dalībvalstis bieži saskaras ar līdzīgām grūtībām un praktiskiem ierobežojumiem saistībā ar reformu īstenošanu. Programma ļaus izveidot ES mēroga ekspertu tīklu, ko izmantot visām dalībvalstīm. Tā veicinās savstarpēju uzticēšanos un turpmāku sadarbību starp dalībvalstīm un Komisiju. Programma paredz papildināmību un sinerģiju ar citām Savienības programmām un politikas virzieniem reģionālā, valsts, Savienības un starptautiskā līmenī, jo īpaši papildinot saskaņā ar Eiropas pusgadu sniegtās politikas vadlīnijas.

2. MĒRĶI

Programmas nolūks ir veicināt un atbalstīt strukturālo reformu īstenošanu dalībvalstīs. Mērķis ir modernizēt Eiropas valstu ekonomikas, palielināt noturību un sekmēt lielāku konverģenci Eiropas ekonomiskajā un monetārajā savienībā, palielinot konkurētspēju un ražīgumu, kā arī atbalstīt darbvietu radīšanu, ieguldījumus un izaugsmi. Noturīgu ekonomisko un sociālo struktūru izveide ir īpaši svarīga valstīm ar vienoto valūtu un tām dalībvalstīm, kuras ir ceļā uz euro ieviešanu, lai palīdzētu nodrošināt to netraucētu iekļaušanos un dalību eurozonā.

Ar programmu centīsies atbalstīt virkni reformu, jo īpaši tās, kas konstatētas Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadā. Ar to tiks īpaši risinātas problēmas, kas minētas konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos. Tajā galvenā uzmanība tiks pievērsta tām reformām, kuras var visvairāk sekmēt dalībvalstu ekonomiku noturību un pozitīvi ietekmēt arī

citas dalībvalstis. Tas ietver reformas produktu un darba tirgos, nodokļu reformas, kapitāla tirgu attīstību, reformas, lai uzlabotu darījumdarbības vidi, un publiskās pārvaldes reformas.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Programmu veido trīs atsevišķi un savstarpēji papildinoši instrumenti.

- **Reformu īstenošanas instruments** sniegs finansiālu atbalstu dalībvalstīm, lai īstenotu strukturālas reformas, kas konstatētas Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadā. To pārvaldīs tiešā pārvaldībā. Tas sniegs finanšu piešķīrumu dalībvalstij, kas īsteno reformu saistības, par kurām panākta vienošanās ar Komisiju. Reformas brīvprātīgi ierosinās dalībvalstis, pamatojoties uz problēmām, kas konstatētas Eiropas pusgada procesā. Šīs reformas ir īpaši svarīgas tām dalībvalstīm, kurās ir pārliecīga nelīdzsvarotība. Dalībvalstis sniegs detalizētu pasākumu kopumu, īstenošanas atskaites punktus un pabeigšanas grafiku, kas nepārsniedz trīs gadus. Pēc dialoga starp Komisiju un attiecīgo dalībvalsti Komisija pieņems lēmumu ar īstenošanas aktu, kurā izklāstītas reformu saistības (ieskaitot atskaites punktus, mērķus un termiņus), kas dalībvalstīm jāīsteno, kā arī piešķirtais finanšu piešķīrums. Dalībvalstis ziņos par progresu valsts reformu programmā Eiropas pusgada ietvaros.
- **Konverģences mehānisms** nodrošinās konkrētu tehnisku un finansiālu atbalstu dalībvalstīm, kuras vēlas pievienoties euro un kuras ir veikušas pierādāmus pasākumus, lai ieviestu vienoto valūtu noteiktā termiņā. Mehānisma mērķis ir atbalstīt reformu īstenošanu, kuru mērķis ir palīdzēt sagatavoties sekmīgai dalībai eurozonā. Tehniskā atbalsta pieprasījumiem saskaņā ar šo instrumentu piemēros tos pašus noteikumus, kas attiecas uz tehniskā atbalsta instrumentu. Reformu saistību priekšlikumi, kurus dalībvalstis iesniegušas, lai saņemtu finansiālu atbalstu saskaņā ar konverģences mehānismu, piemēros tos pašus noteikumus, kas attiecas uz reformu īstenošanas instrumentu. Konverģences mehānismam paredzētie piešķīrumi tiks pārnesti uz reformu īstenošanas instrumentu, ja līdz 2023. gada beigām tiesīgā dalībvalsts nebūs veikusi vajadzīgos pasākumus, lai pieprasītu atbalstu no konverģences mehānisma.
- **Tehniskā atbalsta instruments** pārņems esošās Strukturālo reformu atbalsta programmas darbu, lai pēc dalībvalstu pieprasījuma sniegtu īpaši pielāgotu tehnisko atbalstu institucionālu, administratīvu un izaugsmi veicinošu strukturālo reformu īstenošanai. Instrumenta mērķis ir sniegt konkrētu atbalstu uz vietas visā reformu procesa gaitā un/vai noteiktos tā posmos vai fāzēs. Atbalsts tiek sniegts tieši, izmantojot Komisijas iekšējo kompetenci, vai kopā ar citiem tehniskā atbalsta sniedzējiem. Atkarībā no projekta tie var būt eksperti no valstu pārvaldes iestādēm, starptautiskajām organizācijām, privātiem uzņēmumiem un konsultāciju uzņēmumiem, kā arī eksperti no privātā sektora. Atbalsts dalībvalstīm tiek sniegts koordinēti dažādās politikas jomās, un starp nozarēm tiek ievērota integrēta pieeja, vienlaikus saglabājot dalībvalsts perspektīvu.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Programma efektīvi papildinās ciešāku saikni starp **kohēzijas politiku** un Eiropas pusgadu. Kopā ar citiem jaunajiem instrumentiem, piemēram, **Eiropas Investīciju stabilizācijas**

funkciju, programma darbojas kā daļa no globālās pieejas modernizētam ES satvaram, kas atbalsta stabilu Eiropas ekonomisko un monetāro savienību.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**25 000**
t. sk.:	
Reformu īstenošanas instruments	22 000
Konverģences mehānisms	2 160
Tehniskā atbalsta instruments	840

EKONOMISKĀ UN MONETĀRĀ SAVIENĪBA

Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija ekonomiskajai un monetārajai savienībai

Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija palīdzēs mazināt asimetrisku satricinājumu ietekmi un novērst risku, ka šādu satricinājumu negatīvas sekas ietekmē arī citas dalībvalstis.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Kopēja prioritāte ir padziļināt ekonomisko un monetāro savienību. Tam nepieciešama dalībvalstu mērķtiecīga rīcība, taču to var nodrošināt arī ar pienācīgu atbalstu no ES budžeta un politikas koordinēšanas instrumentiem.

ES budžets vienmēr ir atbalstījis augšupēju sociālo un ekonomisko konverģenci. Pēdējos gados ir palielināta arī līdzekļu aizdošanas spēja ES līmenī, lai reaģētu uz ārkārtas apstākļiem. Tomēr līdz šim atbalsts makroekonomikas krīzēs ir bijusi ierobežota, bet lietderīga ES budžeta kompetence; tas attiecas, piemēram, uz Eiropas finanšu stabilizācijas mehānismu un maksājumu bilances instrumentu, kaut arī Eiropas strukturālo un investīciju fondu prakse attiecībā uz dalībvalstīm, kuras saskaras ar grūtībām, pati par sevi ir nodrošinājusi zināmu stabilizējošu ietekmi.

Katra valsts ir atšķirīga, un tās ekonomikas lielums un struktūra ir svarīgi faktori saistībā ar iespēju, ka tā varētu tikt pakļauta triecieniem. Tomēr krīze atklāja trūkumus attiecībā uz atsevišķās dalībvalstīs pieejamajiem līdzekļiem, lai absorbētu lielu asimetrisku satricinājumu ietekmi, un dažas dalībvalstis galu galā zaudēja piekļuvi tirgiem, lai nodrošinātu sev finansējumu. Vairākos gadījumos tas izraisīja ilgstošu recesiju un negatīvas ietekmes pārnešanu uz citām dalībvalstīm. Tas ir tādēļ, ka eurozonā ekonomikas ir savstarpēji ļoti atkarīgas (visā Eiropas Savienībā – mazākā mērā). Šādas negatīvas ietekmes novēršana ar jaunu instrumentu eurozonas līmenī nodrošinātu skaidru ieguvumu un pievienoto vērtību ES kopumā.

Šīs jaunās Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcijas īpatnības liek skaidru uzsvaru uz eurozonas dalībvalstīm, taču būtu jābūt iespējai piedalīties arī citām valstīm. Jaunais instruments papildina stabilizācijas lomu, kāda ir valstu budžetiem lielu asimetrisku satricinājumu gadījumā. Ņemot vērā valstu budžetu centrālo lomu ekonomikā, tie joprojām būs galvenais fiskālās politikas instruments, ar ko dalībvalstīm pielāgoties mainīgiem ekonomiskajiem apstākļiem. Tāpēc dalībvalstīm ir jāturpina veidot un uzturēt atbilstošas fiskālās rezerves, jo īpaši uzplaukuma laikā, kā paredzēts Stabilitātes un izaugsmes paktā, un virzīt savu ekonomikas politiku tā, lai novērstu makroekonomiskas nestabilitātes veidošanos. Lejupslīdes gadījumā dalībvalstis pirmkārt izmantos savus automātiskos stabilizatorus un diskrecionāru fiskālo politiku atbilstoši paktam. Tikai tad, ja šīs rezerves un stabilizatori nav pietiekami (lielu asimetrisku satricinājumu gadījumā), būtu izmantojama Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija Eiropas līmenī.

2. MĒRĶI

Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcijas mērķis ir nodrošināt resursus dalībvalstij, kuru ir skāris kāds satricinājums. Tas, iespējams, ietekmētu attiecīgās dalībvalsts deficītu/parādu.

Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija būs atšķirīga no esošajiem ES publisko finanšu instrumentiem, bet papildinās tos. Piekļuve Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcijai tiks

pakļauta stingriem atbilstības kritērijiem, kuriem vajadzētu veicināt stabilu fiskālo politiku un samazināt bezrūpīgas rīcības risku.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija palīdz atbalstīt un saglabāt valsts ieguldījumu līmeni. Ieguldījumi bieži ir pirmais elements, kas valstu budžetos samazinās grūtos laikos, negatīvi ietekmējot ilgtermiņa ražīgumu un izaugsmi.

Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija apvienos labvēlīgus kompensējošos aizdevumus līdz EUR 30 miljardu apmērā no ES budžeta un dotācijas komponentu, lai segtu procentu izmaksas. Laika gaitā tiks attīstīti vēl divi virzieni – iespējams, piesaistot Eiropas Stabilitātes mehānismu vai nākotnes Eiropas Monetāro fondu un brīvprātīgas apdrošināšanas mehānismu, ko izveido dalībvalstis. Dotācijas komponents Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcijā tiks finansēts no eurozonas dalībvalstu iemaksām, kas atbilst monetāro ienākumu daļai (naudas emisijas peļņai). Dalībvalstis, kuras ir ārpus eurozonas, bet vēlas piedalīties Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcijā, dos ieguldījumu finansējumā saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas kapitāla parakstīšanas atslēgu.

Piekļuve Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcijai tiks pakļauta atbilstības kritēriju izpildei, un tās izmantošanu varēs sākt ar saskaņotu mehānismu. Saņemt piekļuvi ir tiesīgas tikai dalībvalstis, kas atbilst ES ekonomiskās un fiskālās uzraudzības sistēmai laikposmā pirms lielā asimetriskā satricinājuma. Tas palīdzēs izvairīties no bezrūpīgas rīcības riska un radīs papildu stimulu īstenot stabilu fiskālo politiku un struktūrpolitiku. Izmantošanas sākšana būs automātiska un ātra, balstoties uz iepriekš noteiktiem parametriem.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija ir atšķirīga no esošajiem ES publisko finanšu instrumentiem, bet tos papildina. Tā novērš plaisu starp, no vienas puses, pastāvošajiem instrumentiem, kurus finansē no ES budžeta attiecībā uz darbvietām, izaugsmi un ieguldījumiem un, no otras puses, Eiropas Stabilitātes mehānisma vai jaunā Eiropas Monetārā fonda sniegto finansiālo palīdzību ārkārtas gadījumos.

Kopā ar citiem jauniem instrumentiem, piemēram, **Reformu atbalsta programmu**, stabilizācijas funkcija darbojas kā daļa no globālās pieejas modernizētam ES satvaram, kas atbalsta stabilu Eiropas ekonomisko un monetāro savienību.

5. INDIKATĪVĀ GADA SUMMA

Skaitļi pašreizējās cenās	***Miljonos EUR***
Procentu likmes subsīdija	**600***

* Šī procentu likmes subsīdija tiks finansēta ar ārējiem piešķirtajiem ieņēmumiem no eurozonas dalībvalstu iemaksām, kas atbilst monetāro ienākumu daļai (naudas emisijas peļņai).

EKONOMISKĀ UN MONETĀRĀ SAVIENĪBA

“Perikls” (euro aizsardzība pret viltošanu)

“Perikls” ir ES programma, kas veltīta **euro aizsardzībai pret viltošanu un ar to saistītu krāpšanu** ES un ārpus ES.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Euro aizsardzībai ir izšķiroša nozīme ekonomiskās un monetārās savienības darbībai, un tā pēc definīcijas ir jānodrošina ES līmenī. Eiropas vienotās valūtas kā sabiedriska labuma aizsardzībai ir skaidra **starpvalstu dimensija**, un tāpēc tā pārsniedz atsevišķu dalībvalstu intereses un atbildību. Ņemot vērā euro pārrobežu apriti un starptautisko organizēto noziedzību euro viltošanā, valstu aizsardzības sistēmas ir jāpapildina, lai nodrošinātu saskaņotu starptautisku sadarbību un novērstu dažādus pārrobežu riskus. Programma veicina **starpvalstu un pārrobežu sadarbību** ES un **starptautiskā mērogā**, nodrošinot euro globālu aizsardzību pret viltošanu. Tā jo īpaši koncentrējas uz konkrētu apdraudējumu novēršanu, piemēram, dziļo/tumšo tīmekli, un uz attiecībām ar konkrētiem **ārējiem partneriem**, piemēram, dialogu ar iestādēm, kuras cīnās pret viltojumiem, vai atbalstu euro aizsardzības pasākumiem valstīs ar karstajiem punktiem euro viltošanas jomā. Starp šīm starpvalstu tēmām ir arī pētniecība saistībā ar otrās paaudzes euro monētu novatoriskiem drošības elementiem.

2. MĒRĶI

Pamatojoties uz profilakses, apkarošanas un sadarbības pīlāriem, programmas “Perikls” mērķis ir stiprināt **spēju veidošanu** un atbalstīt **apmaiņas, palīdzību** un **mācības** attiecībā uz eiro banknošu un monētu aizsardzību pret viltošanu ES un ārpus tās robežām.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Pieteikumu un attiecīgās dokumentācijas iesniegšana tiešsaistē palīdzēs vienkāršot īstenošanu. Īstenošanas mehānismi paliks nemainīgi, jo līdzekļi tiek izmantoti dotāciju piešķiršanai kompetentajām valsts iestādēm (policijai, tiesu iestādēm, centrālajām bankām un kaltuvēm), kas vēlas īstenot pasākumus, un tādu darbību finansēšanai, kuras tieši īsteno Komisija.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Programmas “Perikls” izteiktā starpvalstu un daudznozaru pieeja un koncentrēšanos uz spēju veidošanu papildina **Iekšējās drošības fonds**, kas veltīts noziedzības novēršanai un apkarošanai, un jo īpaši pasākumi, lai novērstu vai apkarotu viltošanu, kura saistīta ar terorismu, organizēto noziedzību, kibernoziegumiem un noziegumiem pret vidi. Pastāv arī sinerģija ar **Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas** atbalsta pasākumiem kandidātvalstīm, kuri saistīti ar euro viltošanu. Visbeidzot, programma arī papildina citas darbības ekonomiskās un monetārās savienības jomā, jo īpaši **Konverģences mehānismu** jaunajām eurozonas dalībvalstīm.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**8**

IEGULDĪJUMI CILVĒKOS, SOCIĀLAJĀ KOHĒZIJĀ UN EIROPAS VĒRTĪBĀS

Eiropas Sociālais fonds+

Eiropas Sociālais fonds+ ir galvenais ES instruments **ieguldījumiem cilvēkkapitālā** ilgtspējīgai ekonomikas attīstībai. Tas ar kvalifikācijas celšanu un pārkvalificēšanos **palīdz cilvēkiem atrast labāku darbu**, nodrošina taisnīgākas darba iespējas visiem ES iedzīvotājiem un sekmē **sociālo iekļautību.** Tādējādi tas sniedz ieguldījumu 2030. gada ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Pamatojoties uz Līgumā noteiktajiem mērķiem attiecībā uz piekļuvi nodarbinātībai, kvalitatīvu izglītību un sociālo kohēziju, ES finansējums cilvēkkapitāla attīstībai ir viens no konkrētiem ES pievienotās vērtības piemēriem. Kopš tā izveides 1957. gadā Eiropas Sociālais fonds iegulda cilvēkos, veicinot to, ka aizvien lielāks skaits iedzīvotāju iegūst augstāku kvalifikāciju, un sekmējot līdztiesību, sociālo taisnīgumu un sociālo progresu ar konkrētiem pasākumiem, kas iedzīvotājiem rāda, ka ES var viņiem nodrošina pilnvērtīgas iespējas un viņus aizsargāt. Eiropas sociālo tiesību pīlārs, kas tika pasludināts sociālajā samitā Gēteborgā 2017. gada novembrī, atgādina nepieciešamību par prioritāti izvirzīt cilvēkus un turpināt attīstīt Savienības sociālo dimensiju. Tas uzsvēra kopīgos principus tādās jomās kā vienlīdzīgas iespējas un piekļuve darba tirgum, taisnīgi darba apstākļi un sociālā aizsardzība un iekļautība.

ES finansējumam ir katalizatora efekts saistībā ar valsts darbībām, lai risinātu šādas būtiskas nodarbinātības un sociālās problēmas. Eiropas Sociālais fonds arī nodrošina pievienoto vērtību ar plašāku atbalstu īpašām grupām (piemēram, jauniešiem un vistrūcīgākajām personām), vienlaikus atbalstot inovāciju, eksperimentēšanu, kopīgu starpvalstu sadarbību, spēju veidošanu un labas prakses apmaiņu. Pierādījumi liecina, ka par katru euro, ko ES līmenī izdod saistībā ar nodarbinātību un sociālajiem ieguldījumiem, tiek iegūti vairāk nekā trīs euro (paaugstināta nodarbinātības līmeņa, novērstas izglītības priekšlaicīgas pārtraukšanas un nabadzības samazināšanas veidā). Sevišķi krīzes laikā fonds palīdzēja saglabāt publiskos ieguldījumus dalībvalstu budžetu konsolidācijas laikā.

Nesenā ekonomikas un sociālā krīze uzsvēra nepieciešamību vēl vairāk stiprināt ekonomisko un sociālo noturību un augšupēju sociālo konverģenci, jo globalizācija, demogrāfiskās pārmaiņas, jaunas tehnoloģijas un ražīguma paradigmas maina veidu, kādā mēs dzīvojam un strādājam. Fonds var sniegt būtisku atbalstu šo problēmu risināšanā, tostarp palielinot Eiropas pusgada ietvaros īstenoto reformu ietekmi ar papildu finansējumu. Bez šā fonda atbalsta nebūtu bijis iespējams veikt svarīgus pasākumus, lai mazinātu krīzes ietekmi un palielinātu ekonomikas un tirgus institūciju paļāvību.

2. MĒRĶI

Eiropas Sociālais fonds+ atbalsta Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošanu. Tas palīdz pārvarēt sociālās politikas jomas finanšu instrumentu pašreizējo sadrumstalotību un apvieno tvērumu un resursus no pašreizējā Eiropas Sociālā fonda+, Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvas, Eiropas atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām, Nodarbinātības un sociālās inovācijas programmas un Veselības programmas vienotā, racionalizētā un elastīgākā instrumentā, kura mērķis ir īstenot turpmāk minētās ES prioritātes:

- veicināt reformas, lai **uzlabotu ekonomisko un sociālo noturību un augšupēju sociālo konverģenci, veselības aprūpes sistēmu** pieejamību, noturību un efektivitāti un **sabiedrības veselības aizsardzības politiku**, jo īpaši ar racionalizētu plānošanu, kura ir labāk saskaņota ar konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem Eiropas pusgada procesā;
- ieguldīt **izglītībā un prasmēs** (jo īpaši digitālajās pamatprasmēs), lai varētu pielāgoties ekonomikas pašreizējām un nākotnes vajadzībām, veicināt **nodarbinātību** ar aktīviem pasākumiem, kas nodrošina (atkātotu) iekļaušanos darba tirgos, īpaši jauniešiem un ilglaicīgiem bezdarbniekiem, un pievērsties jauniem veselības apdraudējumiem, kas saistīti ar darba veidu maiņu;
- pievērst īpašu uzmanību **migrantu** stāvoklim un viņu integrācijai darba tirgū;
- veicināt **sociālo iekļautību**, nodrošināt augstu veselības aprūpes līmeni, novērst un apkarot **nabadzību un nevienlīdzību**;
- ar ES mēroga partnerībām **atbalstīt darbaspēka mobilitāti un sociālo inovāciju**;
- samazināt nevienlīdzību attiecībā uz **piekļuvi sabiedrības veselības sistēmām un kvalitatīvai veselības aprūpei** dalībvalstīs, **aizsargāt iedzīvotājus no nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem**, novēršot un apkarojot veselības jomas krīzes, nostiprinot veselības aprūpes sistēmas, īpašu uzmanību pievēršot to digitālajai pārveidei, un atbalstot ES veselības aprūpes tiesību aktus.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Vienkāršota un efektīvāka īstenošana būs viens no galvenajiem Eiropas Sociālā fonda+ elementiem ar trim šādiem mērķiem: administratīvā sloga samazināšana, nepieciešamā elastīguma nodrošināšana, lai reaģētu uz negaidītām sociālām problēmām, un koncentrēšanās uz rezultātiem, nevis izmaksām. Īstenošana notiks galvenokārt saskaņā ar dalītu pārvaldību, kā arī, mazākā mērā, saskaņā ar tiešu pārvaldību. Pasākumi veicinās jauno programmu ātrāku uzsākšanu, radot stabilāku un paredzamāku maksājumu profilu visā periodā.

Administratīvā sloga mazināšana tiks panākta, izmantojot vienotu noteikumu kopumu, kurā saskaņoti visu Eiropas strukturālo un investīciju fondu īstenošanas noteikumi, samazinot mērķa grupu un darbību pārklāšanos, palielinot savstarpēju paļaušanos uz revīzijām un vienkāršotu plānošanas satvaru kopā ar stimulu turpināt esošās vadības un kontroles sistēmas.

Eiropas Sociālais fonds+ uzlabos savu elastīgumu, lai varētu labāk reaģēt uz **neparedzētiem sociālajiem izaicinājumiem un negaidītām iespējām.** Finansējumam būs vienkāršotas procedūras plānošanas izvēles uzlabošanai, ieviešot tādus fonda finanšu pārvaldības noteikumus, kas ļaus standartizēt izmaksas un tādējādi nodrošināt vēl lielāku pieejamību un elastīgumu attiecībā uz saņēmējiem uz vietas.

ES finansējums arī vēl vairāk tiks vērsts uz rezultātu sasniegšanu. "Standarta vienkāršoto izmaksu iespēju" automātiska izmantošana vienkāršos piekļuvi ES finansējumam, samazinot kontroles izmaksas un koncentrējot programmas pārvaldību uz rezultātu sasniegšanu. Jauni noteikumi par maksājumu pārskatīšanu atkarībā no sasniegtajiem rezultātiem un nosacījumu izpildes palīdzēs vēl vairāk uzlabot fonda mērķu sasniegšanu. Arī augstāks valsts līdzfinansējums palīdzēs palielināt atbildību uz vietas un šīs politikas ietekmi.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Visiem dalītas pārvaldības fondiem būs kopīgi noteikumi (Kopīgo noteikumu regula), kas attieksies uz šādiem fondiem: **Eiropas Reģionālās attīstības fonds**, **Kohēzijas fonds**, **Eiropas Sociālais fonds+**, **Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai**, **Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds**, **Patvēruma un migrācijas fonds**, **Iekšējās drošības fonds** un **Integrētais robežu pārvaldības fonds**. Tas radīs noteikumu konverģenci, kas uzlabos saskaņotību un sinerģiju starp šiem fondiem.

Eiropas Sociālais fonds+ tiks ciešāk saskaņots ar **Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu**, kurā tiek ņemtas vērā reģionālās īpatnības. Detalizēta analīze par dalībvalstu problēmām saistībā ar Eiropas pusgadu kalpos par pamatu līdzekļu plānošanā nākamā perioda sākumā un vidusposmā. Tas būs ceļvedis īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa plānošanai un līdzekļu uzraudzībai. Tiks saglabāta *ex-ante* un makroekonomisko nosacījumu sistēma. Eiropas pusgada procesā Komisija un dalībvalstis (jo īpaši ar valstu reformu programmām) nodrošinās koordināciju un papildināmību starp finansējumu no kohēzijas politikas fondiem un jauno Reformu atbalsta programmu saistībā ar atbalstu strukturālajām reformām.

Papildinot vidēja termiņa un ilgtermiņa strukturālus pasākumus no Eiropas Sociālā fonda+, **Eiropas Globalizācijas pielāgošanas fonds** atbalstīs darba ņēmējus, kas saskaras ar tādu notikumu negatīvām sekām, kuri saistīti ar globalizāciju, ietverot izmaiņas tirdzniecības modeļos sakarā ar trešo valstu lēmumiem.

Attiecībā uz citiem instrumentiem labāka papildināmība nodrošinās integrētu atbalstu politikas vērtības ķēdei, piemēram, piedāvājot plašākas iespējas paplašināt **Erasmus+** starpvalstu projektus valsts politikas kontekstā ar Eiropas Sociālā fonda+ atbalstu, jo īpaši attiecībā uz nelabvēlīgā situācijā esošiem jauniešiem, vai kopīgiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus konkursos, kuru mērķis ir iekļaut ES programmu novatorisku projektu rezultātus valsts politikā, piemēram, prasmju un kompetenču sarakstus, kas sagatavoti ar programmu "**Apvārsnis Eiropa**". Prasmju attīstības jomā tiks panākta sinerģija ar **Digitālās Eiropas programmu**. Turklāt kopā ar **Patvēruma un migrācijas fondu** Eiropas Sociālais fonds+ atbalstīs trešo valstu valstspiederīgo ilgtermiņa integrāciju, tostarp vajadzības, kas saistītas ar pārceltu trešo valstu valstspiederīgo integrāciju.

Finanšu inženierijas jomā ***InvestEU* fondam** būs liela papildu nozīme, jo īpaši veicinot piekļuvi finansējumam no tā "sociālo ieguldījumu un prasmju" sadaļas.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**101 174**
t. sk.:	
Eiropas Sociālais fonds	100 000
Nodarbinātība un sociālā inovācija	761
Veselības aprūpe	413

IEGULDĪJUMI CILVĒKOS, SOCIĀLAJĀ KOHĒZIJĀ UN EIROPAS VĒRTĪBĀS

Erasmus+

Erasmus+ sniedz cilvēkiem, īpaši jauniešiem, jaunas zināšanas un prasmes, dodot iespēju **studēt, stažēties, strādāt praksē, piedalīties jauniešu apmaiņas programmās, mācīt, piedalīties apmācībās** un **jaunatnes darba** un **sporta pasākumos** visā Eiropā un ārpus tās. Šī programma atbalsta **izglītības un mācību sistēmu modernizēšanu un uzlabošanu** Eiropas valstīs, kā arī politiku jaunatnes un sporta jomā.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Programmas pamatā ir trīs galvenās darbības: mobilitāte, sadarbība un atbalsts politikas izstrādei. *Erasmus+* palielina iespējas cilvēkiem gūt mācību pieredzi ārzemēs. Tā arī nodrošina tīklošanas un sadarbības iespējas, kā arī spēju veidošanas pasākumus Savienībā un ar trešām valstīm. Tā ietver savstarpēju mācīšanos un labākās prakses apmaiņu. Tiek atbalstīta inovācija sistēmās un organizācijās, kā arī iesaistītajām personām un iestādēm nodrošināti taustāmi rezultāti.

Rīcība ES līmenī ir būtiska, ņemot vērā šo darbību starpvalstu raksturu un apmēru. Programma "*Erasmus+*" nodrošina, ka visas dalībvalstis gūst labumu no mobilitātes un labas prakses apmaiņas, vienlaikus nodrošinot rezultātu optimālu izplatīšanu. ES rīcība uz vietas ir veids, kā aizpildīt trūkstošos posmus, novērst sadrumstalotību, piepildīt Eiropas bez iekšējām robežām potenciālu un uzlabot pārredzamību un izglītības un mācību sistēmu salīdzināmību visā Savienībā. Citas shēmas, kas sniedz finansējumu salīdzināmiem pasākumiem valstu līmenī, joprojām ir ievērojami mazākas pēc apjoma un darbības jomas, un ar tām nav iespējams aizstāt *Erasmus+* finansējumu.

Eiropas sociālo tiesību pīlārs, ko trīs institūcijas pasludināja sociālajā samitā Gēteborgā 2017. gada novembrī, atgādina nepieciešamību par prioritāti izvirzīt cilvēkus un turpināt attīstīt Savienības sociālo dimensiju. Tas uzsvēra kopīgos principus tādās jomās kā vienlīdzīgas iespējas un piekļuve darba tirgum, taisnīgi darba apstākļi un sociālā aizsardzība un iekļautība. Lai izturētu konkurenci darba tirgū, veiksmīgi tiktu galā ar sabiedrības problēmām un dotu ieguldījumu noturīgā ekonomikā, cilvēkiem ir jāapgūst pareizās zināšanas, prasmes un iemaņas, kas nepieciešamas strauji mainīgā pasaulē.

Tādēļ *Erasmus+* atbalstīs nākotnē nepieciešamo zināšanu, prasmju un kompetenču attīstīšanu un veidos jaunas partnerības ar attiecīgajām ieinteresētajām personām. *Erasmus+* nodrošinās lielāku iekļautību, palielinot tās pieejamību, jo īpaši attiecībā uz neliela mēroga vai vietējā līmeņa organizācijām. Tas ļaus vairāk jauniešiem, tostarp skolēniem, doties uz citu valsti mācību nolūkos, tostarp arī tiem, kuri nāk no nelabvēlīgas vides. Izpratnes veicināšana par ES jautājumiem un aktīvas līdzdalības sabiedrībā sekmēšana palīdzēs novērst nepietiekamo izpratni par ES un par to, kā tā darbojas. Tāpat tiks pastiprināts un paplašināts mobilitātes un sadarbības līmenis Eiropas un starptautiskā līmenī.

2. MĒRĶI

Programmas vispārīgais mērķis ir atbalstīt ES politikas mērķu sasniegšanu tādās jomās kā izglītība un mācības un jaunatne un sports, tādējādi veicinot ilgtspējīgu izaugsmi un sociālo kohēziju, ES kopīgās vērtības un piederības sajūtu Eiropas Savienībai.

Izglītības un mācību jomā tas nozīmē, ka līdz 2025. gadam tiks izveidota **Eiropas izglītības telpa**, kurā mācības, studijas un pētniecību nekavēs robežas, īstenojot attiecīgas ES politikas šajā jomā, jo īpaši **Jauno prasmju programmu Eiropai**, un īstenojot pasākumus saistībā ar Parīzes deklarāciju par pilsoniskuma un kopīgo vērtību – brīvības, iecietības un nediskriminācijas – veicināšanu ar izglītības palīdzību.

Programma atbalstīs un ļaus īstenot darbības saskaņā ar atjaunināto satvaru Eiropas sadarbībai jaunatnes jomā, pievēršoties **mācību mobilitātei**, jaunatnes sektora **spēju veidošanu**, kā arī darbībām, kuras **piešķir jauniešiem lielākas iespējas** līdzdarboties un atbalstīt dalībvalstis, izstrādājot valstu jaunatnes lietu sistēmas.

Tā palīdzēs attīstīt Eiropas dimensiju sporta jomā un ar ceļošanas pieredzi, izmantojot dzelzceļa abonementu *Interrail pass* jauniešiem, sekmēs Eiropas identitātes veidošanos.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Pamatojoties uz līdzšinējo veiksmīgo programmas īstenošanu, jaunā programma *Erasmus*+ saglabās pašreizējo pamatstruktūru – tā joprojām būs integrēta programma, kura balstās uz mūžizglītības principa. Tās darbības aptvers vairākas jomas, piemēram, augstākā izglītība, profesionālā izglītība un mācības, skolas izglītība, pieaugušo izglītība, jaunatne un sports.

Erasmus+ budžetu galvenokārt īstenos valstu aģentūras, kas izveidotas katrā no programmas *Erasmus*+ valstīm, kā arī (mazākā mērā) Izglītības, audiovizuālo un kultūras lietu izpildaģentūra un Komisija.

Erasmus+ samazinās administratīvo slogu visiem, vienkāršojot procedūras un procesus, optimizējot elektroniskos rīkus un padarot tos sadarbspējīgus un ērti lietojamus, samazinot ziņošanas un informācijas sniegšanas pienākumus un labāk saskaņojot programmu īstenošanu starp valstu aģentūrām. Īstenošanas vienkāršošana un racionalizēšana atvieglos piekļuvi *Erasmus*+. Tiks arī ievērojami vienkāršots un racionalizēts *Erasmus*+ starptautiskās sadaļas īstenošanas mehānisms un noteikumi.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Programma papildina valstu un reģionālo rīcību un nodrošina patiesu starpvalstu strukturētu mobilitāti, sadarbību un politikas atbalstu.

Tiks nostiprināta ievērojamā papildināmība starp *Erasmus*+ un citiem ES instrumentiem, īpaši **Eiropas Sociālo fondu+** un programmu **"Apvārsnis Eiropa"**. Turklāt **Eiropas Solidaritātes korpuss** sekmēs jauniešu iesaisti solidaritātes pasākumos pilnīgā sinerģijā ar *Erasmus*+, jo abas šīs programmas tiks īstenotas ar Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūras un valsts aģentūru atbalstu.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	Miljonos EUR
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**30 000**

IEGULDĪJUMI CILVĒKOS, SOCIĀLAJĀ KOHĒZIJĀ UN EIROPAS VĒRTĪBĀS

Eiropas Solidaritātes korpuss

Eiropas Solidaritātes korpusa mērķis ir sekmēt **jauniešu iesaisti solidaritātes pasākumos** Eiropā un ārpus tās, kā arī izmantot šīs iespējas, lai uzlabotu savas prasmes, kompetences un nodarbināmību, lai risinātu konkrētas sabiedrības problēmas.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Solidaritāte ir Eiropas Savienības pamatā, un tā ir viena no ES pamatvērtībām.

Kopš 2016. gada decembra Eiropas Solidaritātes korpuss ir apvienojis visas saistītās darbības esošajās programmās un ļāvis jauniešiem iesaistīties solidaritātes pasākumos. Kopš 2014. gada ES palīdzības brīvprātīgo iniciatīva sniedz ES iedzīvotājiem vienreizēju iespēju iesaistīties humānās palīdzības pasākumos trešās valstīs.

Ieguvums no solidaritātes pasākumiem ES līmenī ir ievērojams. Tas tika atkārtoti apstiprināts *Erasmus*+ programmas, kas ir galvenā brīvprātīgā darba iespēju sniedzēja Solidaritātes korpusa ietvaros, un ES palīdzības brīvprātīgo iniciatīvas vidusposma novērtējumā. Ņemot vērā ierobežotos finanšu resursus šajā jomā, ES finansētie projekti, jo īpaši ar daudzvalstu darbībām, tikai ar valsts finansējumu nebūtu notikuši. Vēlme iesaistīties pārsniedz piedāvātās iespējas: tikai 8 % jauniešu ir uzturējušies ārzemēs, lai veiktu brīvprātīgo darbu, un no tiem, kuri to nav darījuši, 76 % apgalvo, ka tas ir iespēju trūkuma dēļ. Kopumā vairāk nekā četri no desmit Eiropas jauniešiem vēlētos strādāt, mācīties vai stažēties kādā citā ES valstī.

Līdz šim vairāk nekā 53 000 jauniešu ir izrādījuši interesi par solidaritātes pasākumiem, reģistrējoties Eiropas Solidaritātes korpusa portālā. Ja nebūtu Eiropas Solidaritātes korpusa un ES palīdzības brīvprātīgo iniciatīvas, tiktu zaudēts būtisks solidaritātes pasākumu potenciāls, radot nelabvēlīgas sekas attiecībā uz labklājību, neaizsargātām kopienām, jauniešu attīstību un sabiedrību kopumā. Eiropas Solidaritātes korpuss dos iespēju apvienot esošos resursus un zināšanas, lai sasniegtu pastāvīga finansējuma kritisko masu ar mērķi risināt ES mēroga problēmas ar solidaritātes pasākumiem. Atbilstīgumam nosūtīšanai uz kādu valsti ir nepieciešama pietiekama ES dimensija, piemēram, kādas ES politikas (piemēram, migrācija, vide) veicināšana.

Eiropas Solidaritātes korpuss papildina esošo valsts un privātā sektora politiku un darbojas, papildinot esošās valsts shēmas. Šī papildu ietekme tiek nodrošināta ar to, ka programmas mērķis ir risināt neatrisinātas sabiedrības vajadzības.

2. MĒRĶI

Eiropas Solidaritātes korpusa mērķis ir veicināt jauniešu un organizāciju līdzdalību pieejamos un augstas kvalitātes solidaritātes pasākumos. Tas palīdz stiprināt kohēziju un solidaritāti Eiropā un ārvalstīs, atbalstot kopienas un reaģējot uz sabiedrības problēmām. Eiropas Solidaritātes korpuss balstās uz pašreizējo Eiropas Solidaritātes korpusu un ES palīdzības brīvprātīgo programmu, lai:

- pievērstos svarīgām neapmierinātām sabiedrības vajadzībām visdažādākajās jomās, piemēram, attīstība un humānā palīdzība, izglītība, veselības aprūpe, sociālā integrācija, palīdzība pārtikas sagādē, patversmju būve, migrantu un bēgļu

atbalstīšana un integrēšana, vides aizsardzība vai dabas katastrofu novēršana, veicinot ES mērķu sasniegšanu šajās politikas jomās;

- **piešķirtu lielāku atbildību jauniešiem**, iesaistot viņus Eiropas solidaritātes pasākumos. Tas ļauj jauniešiem attīstīt prasmes saskarei ar cilvēkiem un sociālās prasmes, kas savukārt ļauj viņiem kļūt neatkarīgiem un aktīviem. Vienlaikus viņi attīsta Eiropas identitāti un starpkultūru prasmes, kas ir būtiski laikā, kad jauniešu bezdarba līmeni dažās Eiropas daļās ir pastāvīgi augsts un arvien pieaug risks attiecībā uz dažu mazāk aizsargātu iedzīvotāju grupu ilgstošu sociālo atstumtību;
- **nostiprinātu pamatu sadarbībai solidaritātes pasākumos** un nodrošinātu plašāku pamatu organizāciju atbalstam visā Eiropā. Tas arī palīdz veidot iekļaujošas, atvērtas kopienas, palīdzot veicināt sabiedrības kā vienota veseluma noturību.

ES palīdzības brīvprātīgo iniciatīvas iekļaušana sniedz unikālu iespēju Eiropas jauniešiem apliecināt solidaritāti ar grūtībās nonākušiem cilvēkiem visā pasaulē un dot savu ieguldījumu humānās palīdzības/attīstības pasākumos trešās valstīs. Tā dod arī iespēju organizācijām saņemt tehnisku palīdzību un spēju veidošanas atbalstu katastrofu riska pārvaldībā, sagatavotībā katastrofām un reaģēšanā uz tām.

Eiropas Solidaritātes korpuss arī dos ieguldījumu solidaritātē paaudžu starpā, savienojot gados jaunos dalībniekus ar citām paaudzēm projektos, kas nodrošina pozitīvu sinerģiju un savstarpēju mācīšanos. Tas turpinās attīstīt savu platformu un dalībnieku tīklu, lai veicinātu to, ka solidaritātes pasākumos iesaistās lielāka cilvēku kopiena.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Eiropas Solidaritātes korpuss atbalstīs dalībnieku nosūtīšanu uz akreditētām organizācijām, kas iesaistītas solidaritātes projektos. To īstenos, pamatojoties uz veiksmīgo *Erasmus+* programmas modeli. Pamatā ir skaidra programmu pārvaldības uzdevumu sadale starp Komisiju, valstu aģentūrām, kas izveidotas saskaņā ar programmu *Erasmus+*, un Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūru.

Jaunā Eiropas Solidaritātes korpusa ģeogrāfiskais tvērums humānās palīdzības jomā ir visas pasaules valstis. Attiecībā uz visām pārējām brīvprātīgā darba iespējām, iespējams, tiks iekļautas visas valstis, kas šobrīd piedalās *Erasmus+*. Tomēr stažēšanās un darba iespējas tiks piedāvātas tikai ES dalībvalstīs.

Eiropas Solidaritātes korpuss nodrošinās:

- **visaptverošu pieeju solidaritātei** ar vienotu ES instrumentu, kas aptver darbības gan ES, gan ārpus tās robežām, tostarp humanitāro dimensiju;
- vienotu kontaktpunktu (**vienas pieturas aģentūru**) jauniešiem, kas interesējas par solidaritāti, nodrošinot skaidru un vienkāršu piekļuvi shēmai;
- arvien lielāku skaitu brīvprātīgo, praktikantu un darbinieku, izmantojot **vienu instrumentu**;
- **noteikumu vienkāršošanu** esošajās shēmās un vienotas īstenošanas procedūras izveidi;
- izmaksu samazinājumu ar **apjomradītiem un diversifikācijas radītiem ietaupījumiem** (apdrošināšana, mācības, saziņa, tiešsaistes platforma u. c.).

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Eiropas Solidaritātes korpuss nodrošinās vienotu centru solidaritātes pasākumiem gan ES, gan ārpus tās. Eiropas Solidaritātes korpuss attīstīs ciešas saiknes un sinerģiju ar valstu sistēmām un shēmām, piemēram, pilsoniskā dienesta programmām. Tiks nodrošināta cieša papildināmība un sinerģija ar jaunatnes pasākumiem atbilstīgi jaunajai programmai ***Erasmus+*** un **Eiropas Sociālā fonda+** darbībām, kuru mērķis ir sekmēt jauniešu nodarbinātību. Tiks izmantota arī sinerģija ar *LIFE*, ES vides un klimata pasākumu programmu, īpaši kā papildu darbības stratēģiskiem integrētiem projektiem.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**1 260**

IEGULDĪJUMI CILVĒKOS, SOCIĀLAJĀ KOHĒZIJĀ UN EIROPAS VĒRTĪBĀS

Tiesiskums, tiesības un vērtības

Tiesiskuma, tiesību un vērtību fonds ir jauns ES instruments, kas aptver divas finansējuma programmas: **Tiesību un vērtību programma**, kas atbalsta **vienlīdzību un tiesības**, un Tieslietu programma, kura veicina **ES tiesiskuma telpas** izveidi.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

ES vērtību, tiesību un tiesiskuma veicināšana, stiprināšana un aizsardzība palīdz padarīt ES autentisku un reālu tās iedzīvotāju ikdienas dzīvē. Veicinot un aizsargājot līdztiesību un tiesības visā ES, sekmējot pilsoņu līdzdalību politiskajā un sabiedriskajā dzīvē un atbalstot politikas virzienus, kas veicina līdztiesību un diskriminācijas novēršanu un apkaro vardarbību, fonds palīdz stiprināt Eiropas demokrātiju, vienlīdzīgas sabiedrības tajā un pilsoniskas institūcijas.

ES vērtību sekmēšana nozīmē arī to aizsardzību un tādas vides nodrošināšanu, kas respektē tiesiskumu un tiesu iestāžu neatkarību un kur tiek sekmēta savstarpēja atzīšana un uzticēšanās starp dalībvalstīm. Tas ir Eiropas tiesiskuma telpas pamatā. Ar ES finansētām iniciatīvām vislabāk var novērst atlikušās problēmas, kas kavē tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās, kā arī nepilnīgu ES tiesību aktu īstenošanu.

Abas Tiesiskuma, tiesību un vērtību fonda programmas arī veicinās un atbalstīs nevalstisko organizāciju un pilsoniskās sabiedrības organizāciju būtisko lomu ES kopīgo vērtību sekmēšanā, nodrošināšanā un informēšanā par tām, kā arī Savienības tiesību aktos paredzēto tiesību faktiskas izmantošanas veicināšanā.

2. MĒRĶI

Tiesiskuma, tiesību un vērtību fonda galvenais mērķis ir uzturēt atvērtu, demokrātisku un iekļaujošu sabiedrību. Tas centīsies dot iedzīvotājiem iespējas, ar ES tiesiskuma telpas turpmāku izveidi aizsargājot un sekmējot tiesības un vērtības.

Tas tiek panākts ar šādiem mērķiem:

- sniegt iespējas iedzīvotājiem, aizsargājot un veicinot tiesības, vērtības un līdztiesību un radot iespējas iesaistei un līdzdalībai;
- palīdzēt vēl vairāk attīstīt Eiropas tiesiskuma telpu, kuras pamatā ir tiesiskums, savstarpēja atzīšana un uzticēšanās, jo īpaši veicinot tiesu iestāžu pieejamību, sekmējot tiesu iestāžu sadarbību civillietās un krimināllietās un valstu tiesu sistēmu efektivitāti.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Jaunais instruments apvieno neliela mēroga programmas ar saistītiem mērķiem un saņēmējiem, lai uzlabotu ES rīcības efektivitāti un lietderīgumu. Tā arhitektūra veido sinerģiju starp pašreizējām programmām, vienlaikus ņemot vērā politikas jomu īpatnības. Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta ar iepriekšējās paaudzes programmām, tiks vienkāršota

īstenošana, lai palielinātu izmaksu lietderību un samazinātu administratīvo slogu, piemēram, samazinot attiecīgo finanšu darījumu skaitu.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Tiesiskuma, tiesību un vērtību fondam ir politikas sinerģija ar **Vienotā tirgus programmu**, jo tā sniedz atbalstu, lai dotu patērētājiem iespējas rīkoties kā pilntiesīgiem tirgus dalībniekiem un stiprinātu tiesībaizsardzības iestāžu darbu patērētāju jomā. Finansējot pasākumus uzņēmējdarbības tiesību, līgumtiesību un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas apkarošanas jomā, jaunā Vienotā tirgus programma sniegs tiešu ieguldījumu ES politikas īstenošanā tiesiskuma jomā. Tiks veidota un stiprināta sinerģija **Eiropas Sociālajā fondā+**, kam ir aktīva un tieša ietekme uz cilvēkiem, tostarp visnelabvēlīgākajā situācijā esošajiem un diskriminētajiem, un kas ir ļoti svarīgs, veicinot dzimumu līdztiesību un vienlīdzīgas iespējas, ES vērtības un pamattiesību ievērošanu. **Digitālās Eiropas programma** ļaus nodrošināt dalībvalstu tiesu sistēmu digitālo pārveidi, "*LegalTech*" izstrādi ES uzņēmumos un pārrobežu savienojamību un sadarbspēju. Vērtību un tiesību veicināšana notiks ne tikai ES, bet arī globālā līmenī, tostarp izmantojot saiknes ar ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu. Šajā ziņā var attīstīt sinerģiju arī ar **ārējo darbību** daudzpusējā līmenī.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**947**
t. sk.:	
Tiesības un vērtības	642
Tiesiskums	305

IEGULDĪJUMI CILVĒKOS, SOCIĀLAJĀ KOHĒZIJĀ UN EIROPAS VĒRTĪBĀS

“Radošā Eiropa”

“Radošā Eiropa” ir ES programma, kas atbalsta **Eiropas kultūru**, tostarp jo īpaši ***MEDIA* programmas darbības**.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Eiropas kultūras daudzveidības, kultūras mantojuma un radošuma veicināšana, stiprināšana un aizsardzība palīdz padarīt ES autentisku un reālu tās iedzīvotāju ikdienas dzīvē. Tādēļ kultūrai ir izšķiroša nozīme, risinot svarīgas sabiedrības un ekonomikas problēmas. Turklāt kultūrai ir liela loma inovāciju, ekonomikas izaugsmes un darbvietu radīšanas veicināšanā.

Atbalsts kultūras daudzveidībai nodrošina mākslinieciskо un jaunrades brīvību un stiprina izpratni par kopīgu Eiropas identitāti. Kultūras vērtību veicināšanai ir nepieciešama konkurētspējīga un dinamiska kultūras nozare un radošās nozares, īpaši audiovizuālā nozare, lai sasniegtu iedzīvotājus visā Eiropā, jo īpaši saistībā ar aizvien vairāk integrētu digitālo vienoto tirgu.

ES līmeņa ieguldījumiem kultūrā ir izšķiroša loma, veicinot dažādu un iekļaujošu sabiedrību, un tie ar pārneses efektu atbalsta citas ES politikas. Tiks nodrošināta ievērojami lielāka pievienotā vērtība, koncentrējoties uz jomām, kas papildina valsts un reģionālo finansējumu ar izteiktu pārrobežu dimensiju, risinot tirgus nepilnības un sekmējot apjomradītus ietaupījumus un kritisko masu.

Kultūras un radošo nozaru profesionāļu mobilitāte, atbalsts jaunajiem talantiem un mākslinieku un viņu darbu popularizēšana starptautiskā līmenī stiprina Eiropas Savienības pārrobežu sniegumu kultūras jomā un starptautiskās attiecības globālā mērogā. Pasākumi, lai veicinātu auditorijas iesaisti un līdzdalību kultūrā, un atbalsts mākslinieciskajām izpausmēm stiprina Eiropas radošo un inovatīvo potenciālu, kas sniedzas pāri valstu robežām. Tas jo īpaši attiecas uz kultūras ziņā daudzveidīga un konkurētspējīga Eiropas filmu satura pastiprinātu radīšanu, apriti un veicināšanu; tam ir ļoti svarīgi turpināt izvērst un konsolidēt Eiropas audiovizuālo nozari.

Audiovizuālajā nozarē darbības atbilstīgi *MEDIA* sadaļai stiprinās Eiropas radošās un audiovizuālās nozares konkurētspēju, atbalstot tādu Eiropas darbu radīšanu, kuri spēj konkurēt ar ievērojamiem trešo valstu ražojumiem, jaunās tehnoloģijas novatoriskai sižetu pasniegšanai (piemēram, virtuālā realitāte), mārketingu, popularizēšanu un izplatīšanas stratēģijas, kā arī sekos Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas īstenošanai.

2. MĒRĶI

Programmas “Radošā Eiropa” galvenais mērķis ir saglabāt atvērtu, iekļaujošu un radošu sabiedrību un stiprināt kultūras un radošo nozaru konkurētspēju, palielinot izaugsmi un darbvietu radīšanu. Programmas mērķi ir šādi:

- aizsargāt, attīstīt un sekmēt Eiropas kultūru daudzveidību un Eiropas kultūras mantojumu;
- atbalstīt kvalitatīvu un dažādu Eiropas darbu radīšanu un izplatīšanu, lai tiem varētu piekļūt plašas auditorijas pāri robežām;
- atbalstīt kultūrā balstītu radošumu izglītībā un inovācijā;

- stiprināt kultūras nozares un radošo nozaru pārrobežu dimensiju;
- uzlabot Eiropas radošās un audiovizuālās nozares konkurētspēju un inovācijas spēju.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Programmu turpinās īstenot galvenokārt Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra. Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta ar iepriekšējās paaudzes programmām, tiks vienkāršota īstenošana, lai palielinātu izmaksu lietderību un samazinātu administratīvo slogu, piemēram, samazinot attiecīgo finanšu darījumu skaitu. Programmas "Radošā Eiropa" biroji nodrošinās efektīvāku un mērķtiecīgāku saziņu, izplatīšanu un atgriezenisko saiti attiecībā uz rezultātiem.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Programmai **"Radošā Eiropa"** ir spēcīga sinerģija ar **Vienotā tirgus programmu**, jo kultūras un plašsaziņas līdzekļu veicināšana tieši palīdz īstenot Digitālā vienotā tirgus stratēģiju. Tiks pastiprināta sinerģija ar ***Erasmus+***, sistemātiskāk integrējot kultūras, izglītības un mācību iestāžu vajadzības pašreizējās un turpmākajās darbībās. **Digitālās Eiropas programma** atbalstīs kultūras mantojuma nozares (piemēram, *Europeana*) digitālo pārveidi, tādējādi sekmējot *#digital4culture* stratēģijas īstenošanu. Lai stimulētu privāto ieguldījumu piesaisti, kultūras un radošās nozares mazajiem un vidējiem uzņēmumiem būs pieejams pašu kapitāla un parāda finansējums, izmantojot ***InvestEU* fondu**. Programmā "**Apvārsnis Eiropa**" iekļaujošu, noturīgu un drošu sabiedrību kopa atbalstīs pētniecības un inovācijas darbības tādās jomās kā plašsaziņas līdzekļu konverģence un kultūra.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.-2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	***Miljonos EUR***
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**1 850**
t. sk.:	
MEDIA	1 200
Kultūra	650

LAUKSAIMNIECĪBA UN JŪRLIETU POLITIKA

Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds un Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai

Kopējā lauksaimniecības politika ir nozīmīga Savienības politikas joma, kuras mērķis ir palielināt **lauksaimniecības ražīgumu**, nodrošināt **pietiekami augstu dzīves līmeni lauksaimniekiem**, **stabilizēt tirgus** un **uzlabot konkurētspēju**. Modernizētai kopējai lauksaimniecības politikai būs jāatbalsta pāreja uz pilnībā ilgtspējīgu lauksaimniecības nozari un **plaukstošu lauku apvidu** attīstību, nodrošinot **drošu, nekaitīgu un augstas kvalitātes pārtiku** vairāk nekā 500 miljoniem patērētāju.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Eiropai ir vajadzīga vieda, noturīga, ilgtspējīga un konkurētspējīga lauksaimniecības nozare, lai nodrošinātu drošas, kvalitatīvas, cenas ziņā pieejamas, uzturvielām bagātas un daudzveidīgas pārtikas ražošanu saviem iedzīvotājiem un spēcīgu sociālekonomisko struktūru lauku apvidos. Modernizētai kopējai lauksaimniecības politikai ir jāstiprina Eiropas pievienotā vērtība, atspoguļojot augstāka līmeņa mērķus vides un klimata jomā un pievēršoties tam, ko iedzīvotāji sagaida attiecībā uz veselību, vidi un klimatu. Galvenajām problēmām, ar kurām saskaras ES lauksaimniecība un lauku apvidi, ir globāla mēroga un pārrobežu raksturs, tāpēc ir nepieciešama kopīga politika ES līmenī. Šīs problēmas risina šādi:

- Nodrošinot vienotu tirgu un vienlīdzīgus konkurences apstākļus, izmantojot kopēju ienākumu drošības tīklu un izvairoties no iespējamiem konkurences izkropļojumiem.
- Uzlabojot ES lauksaimniecības nozares noturību, kas vajadzīga, lai izmantotu globalizācijas sniegtās iespējas.
- Gūt rezultātus nozīmīgākajās ilgtspējas problēmās, piemēram, klimata pārmaiņu un bioloģiskās daudzveidības, kā arī augsnes, ūdens un gaisa kvalitātes jomā.

Modernizēta politika ļaus uzturēt pilnībā integrētu vienoto tirgu lauksaimniecības precēm Eiropas Savienībā, tajā pašā laikā palielinot uzsvaru uz ilgtspējīgu ražošanu ar lielāku vērienīgumu vides un klimata jomā. Lauksaimniecības nozares attīstības atšķirības mazināsies un pieaugs gatavība krīzes situācijām.

2. MĒRĶI

Kopējā lauksaimniecības politika pēc 2020. gada ir lielākoties vērsta uz mērķiem, kas aptver visas trīs ilgtspējīgas lauksaimniecības dimensijas Eiropas Savienībā:

- veicināt viedu un noturīgu lauksaimniecības nozari;
- atbalstīt vidaprūpi un rīcību klimata jomā un sniegt ieguldījumu ES mērķu sasniegšanā vides un klimata jomā;
- stiprināt sociālekonomisko vidi lauku apvidos.

Tai būs arī turpmāk būs jāīsteno sabiedrības cerības saistībā ar ilgtspējīgu pārtikas ražošanu, jo īpaši attiecībā uz pārtikas drošumu, pārtikas kvalitāti, vides un dzīvnieku labturības standartiem. Šajā politikā lielāku uzsvaru liks uz konsultācijām, zināšanu nodošanu un sadarbību.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Šo politiku arī turpmāk īstenos, galvenokārt izmantojot dalītu pārvaldību starp ES un dalībvalstīm. To finansēs no abu fondu līdzekļiem – Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai. Tiks ieviests **jauns īstenošanas modelis**, apvienojot veiktās darbības vienotā plānošanas instrumentā – **kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskajā plānā**. Pamatojoties uz kopīgu mērķu kopumu ES līmenī un pilnība ievērojot ES starptautiskās saistības, dalībvalstīm būs vairāk iespēju apzināt savas vajadzības un definēt intervences shēmas, ja vien tās ir piemērotas tam, lai sasniegtu Eiropas Savienības īpašos mērķus. ES īpašos mērķus saskaņo ar citos ES politikas virzienos noteiktajiem mērķiem, piemēram, vides un klimata jomā.

Komisija apstiprinās Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskos plānus, ja tie būs konsekventi un atbilstošā veidā palīdzēs sasniegt ES mērķus un uzdevumus. Šis jaunais modelis simbolizē pāreju no pašreizējās politikas, kura ir balstīta uz atbilstību, uz politiku, kura ir orientēta uz rezultātu un kuras mērķis ir īstenot kopējos mērķus, kas noteikti ES līmenī. Tā arī sniegs dalībvalstīm piemērotu elastību, lai ņemtu vērā īpašās vajadzības valstu vai reģionālā līmenī. Ietekmes rādītāju kopumu izmantos, lai novērtētu ilgtermiņa politikas darbības rezultātus, savukārt kopīgie iznākuma un rezultātu rādītāji palīdzēs uzraudzīt tās īstenošanu. Jaunais īstenošanas modelis paredzēs **noteikumu tālejošu vienkāršošanu gan lauksaimniekiem, gan pārvaldes iestādēm.**

- Tiešie maksājumi arī turpmāk būs būtiska politikas sastāvdaļa, bet tie tiks mēreni samazināti un būs mērķtiecīgāki. Pamata ienākumu atbalsts, izmantojot tiešos maksājumus, jo īpaši atdalītos maksājumus, būs daļa no dalībvalstu izveidotajā stratēģiskajā plānā paredzētajiem intervences pasākumiem.
- Dalībvalstīm būs iespēja pārvietot daļu no to tiešo maksājumu piešķīrumiem lauku attīstībai un otrādi.
- Pašreiz 20 % lauksaimnieku saņem 80 % no tiešajiem maksājumiem, atspoguļojot sistēmu, kurā maksājumi ir saistīti ar zemi, ko pārvalda lauksaimnieku mazākums.
- Būtu jāveicina līdzsvarotāks sadalījums, lauksaimniecību līmenī (izņemot darbaspēka izmaksas) nosakot maksājumu obligāto maksimumu vai maksājumu samazinājumu saskaņā ar lauksaimniecību lieluma samazinājumu. Ietaupījumi paliks tās dalībvalsts finansējuma ietvaros, kurā tie tika gūti, lai pārdalītu atbalstu vidēju un mazāku lauku saimniecību lauku attīstību.
- Turpināsies konverģence attiecībā uz tiešo maksājumu apmēru par hektāru starp dalībvalstīm (ārējā konverģence). Visām dalībvalstīm, kurām tiešo maksājumu apmērs ir zem 90 % no 27 ES dalībvalstu vidējā līmeņa, starpība starp pašreizējo apmēru un 90 % no ES tiešo maksājumu vidējā līmeņa tiks mazināta par 50 %. Šo konverģenci finansēs visas dalībvalstis.
- Šobrīd piemērojamo "zaļināšanu" aizstās, iekļaujot savstarpējās atbilstības sistēmu, zaļināšanas maksājumus un brīvprātīgus agrovides un klimata pasākumus mērķtiecīgākā un vērienīgākā, bet elastīgā pieejā, ņemot vērā kopējās lauksaimniecības politikas vērienīgākos mērķus vides un klimata jomā.
- Stratēģiskajos plānos būs jāievieš atbalsts riska pārvaldības instrumentiem, tostarp ienākumu stabilizācijas instrumentiem. Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondā tiks noteikta jauna krīzes rezerve. Piekļuves piešķiršana būs atkarīga no tā, vai ir izveidota riska pārvaldības instrumentu stratēģija valsts līmenī (piemēram, apdrošināšanas veida instrumentiem).

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Kopējās lauksaimniecības politikas modernizēšana palīdzēs veidot lielāku sinerģiju un saskaņotību ar citiem ES politikas virzieniem, jo īpaši vides, klimata pasākumu, reģionālās attīstības, kā arī pētniecības un attīstības jomā. Lielāka politikas saskaņotība sekmēs vienkāršošanu gan pārvaldes iestādēm, gan lauksaimniekiem. Vērienīgākus mērķus vides jomā nevar sasniegt bez spēcīga zināšanu, inovāciju un tehnoloģiju atbalsta. Veiksmīga sinerģija ar programmu "**Apvārsnis Eiropa**" tiks nodrošināta un attīstīta grupā "Pārtika un dabas resursi", kuras mērķis ir panākt, lai lauksaimniecība un pārtikas sistēmas būtu pilnībā drošas, ilgtspējīgas, noturīgas, cirkulāras, daudzveidīgas un novatoriskas. Lai modernizētu ES lauksaimniecību un sekmētu pāreju uz ilgstpējīgu nākotni, ļoti būtiski ir pievērst pastiprinātu uzmanību zinātnisko atziņu attīstīšanai un izmantošanai ES lauksaimniecībā. Tāpēc programmas "Apvārsnis Eiropa" ietvaros tiks paredzēta summa EUR 10 miljardu apmērā, lai atbalstītu pētniecību un inovāciju pārtikas, lauksaimniecības, lauku attīstības un bioekonomikas jomās. Tiks nodrošināta arī sinerģija ar ES vides un klimata pasākumu programmu ***LIFE***, lai optimizētu līdzekļu apguvi, atbalstot ieguldījumus vides jomā. Tāpat arī darbības stāvokļa izvērtējumus par lauksaimniecības vides stāvokli un politikas ietekmi var nodrošināt, veicinot ciešu sinerģiju ar **kosmosa programmu.**

Vienkāršota ES mērķu un pamatnoteikumu sistēma būs pēc iespējas lielākā mērā kopīga ar citiem **Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem**.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**365 005**
t. sk.:	
Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds	286 195
Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai	78 811

LAUKSAIMNIECĪBA UN JŪRLIETU POLITIKA

Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds

Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds ir īpaša ES programma, lai atbalstītu **ilgtspējīgu ES zivsaimniecības** nozari un **piekrastes kopienas**, kuras no tās ir atkarīgas.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Jūras ekosistēmas globālo raksturs nozīmē, ka ES ir jārīkojas starptautiskā līmenī, lai aizsargātu, saglabātu un ilgtspējīgi izmantotu okeānus un to resursus. ES rīcība ir daudz efektīvāka un lietderīgāka nekā rīcība jebkuras atsevišķas dalībvalsts līmenī. Bez koordinētas ES rīcības jūras bioloģisko resursu krājumi drīz izsīktu, radot tūlītēju ietekmi uz zivsaimniecības produktu pieejamību un jūras ekosistēmu bojāeju. Fonds sniedz atbalstu jūras bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu aizsardzībai un palīdz veicināt ieguldījumus, nodarbinātību un izaugsmi un ar pētniecības un attīstības palīdzību sekmēt inovāciju un sasniegt mērķus enerģētikas un klimata jomā.

ES flotes jaudas pārpalikums un pārzveja joprojām ir problēma daudzos segmentos un jūru baseinos. Zivsaimniecības nozarē joprojām pastāv strukturālas problēmas, jo īpaši vairāku dalībvalstu pārrobežu jūras baseinos un piekrastēs, kuras nevar sekmīgi risināt atsevišķas dalībvalstis. Integrētā jūrlietu politika paredz saskaņotu pieeju ar jūrlietām saistīto problēmu risināšanā, īstenojot nozaru ciešu koordināciju un sadarbību.

Piekrastes kopienās veikta zilās ekonomikas veicināšana zivsaimniecības un akvakultūras, tūrisma, okeāna enerģijas vai zilās biotehnoloģijas jomās ES līmenī sniedz reālu ES pievienoto vērtību, mudinot ES valstu valdības, nozares pārstāvjus un ieinteresētās personas izstrādāt kopīgu pieeju izaugsmes veicināšanai, vienlaikus aizsargājot jūras vidi.

2. MĒRĶI

Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds būs vērsts uz trīs mērķu sasniegšanu:

- **aizsargāt veselīgas jūras un okeānus un nodrošināt ilgtspējīgu zivsaimniecību un akvakultūru**, samazinot zvejas ietekmi uz jūras vidi un vienlaikus uzlabojot konkurētspēju un zivsaimniecības nozares pievilcību;
- **sekmēt zilo ekonomiku**, jo īpaši palīdzot ilgtspējīgām un pārtikušām piekrastes kopienām veicināt ieguldījumus, prasmes, zināšanas un tirgus attīstību;
- **stiprināt okeānu starptautisko pārvaldību un jūras telpas drošumu un drošību** jomās, kas vēl nav ietvertas starptautiskajos zivsaimniecības nolīgumos.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Programma tiks īstenota, izmantojot gan dalītu, gan tiešu pārvaldību. Dotācijas un finanšu instrumenti būs galvenie finansēšanas instrumenti. Dalītās pārvaldības gadījumā tieši dalībvalstis būs galvenie dalībnieki, kas sniegs tiešu atbalstu līdzekļu saņēmējiem. Tiešā pārvaldība tiks izmantota, lai atbalstītu novatoriskus politikas izstrādi ar tūlītēju ietekmi uz jūrlietu politikas darbībām un okeānu starptautisko pārvaldību un jūras drošību.

Fondam būs kopīgs juridiskais pamats ar visiem **Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem**. Tomēr ir paredzams nozarei specifisks regulējums un neliels skaits īstenošanas un deleģēto aktu.

Vienkāršotas izmaksu iespējas (vienotas likmes, vienreizēji maksājumi un vienības pašizmaksas) izmantos arvien vairāk, lai samazinātu administratīvo slogu. Dalībvalstīm arī sniegs lielu elastīgumu, lai pielāgotu pasākumus mērķiem, kas būs iepriekš noteikti ES līmenī. Turklāt tiešas pārvaldības gadījumā tiks atbalstīti elektronisko iepirkumu un elektronisko dotāciju moduļi ar iespēju vēl vairāk uzticēt līdzekļu tiešo pārvaldību izpildaģentūrām.

Lai palielinātu **elastību**, tiks palielināta iespēja apvienot finansējumu no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem, kā arī apvienot dalīto un tiešo pārvaldību. Turklāt lielāka finanšu instrumenti (aizdevumi, garantijas) pieejamība un atmaksājama palīdzība, piemēram, atmaksājamas dotācijas programmas līmenī būs visu veidu atbalsta standarts, lai attīstītu un uzlabotu zivsaimniecības nozares uzņēmumu rentabilitāti. Visbeidzot, dalībvalstīm būs lielāka elastība, lai reaģētu uz neparedzētiem apstākļiem un pievērstos mainīgajām izdevumu prioritātēm.

Šis fonds arī palīdzēs virzīties **uz atbalsta modeli, kurš ir vairāk orientēts uz rezultātiem** un kura pamatā ir iepriekš noteikts sīki izstrādātu pasākumu saraksts, no kura dalībvalstis var izvēlēties. Labākas informācijas sistēmas, kuru pamatā ir integrētas datu sistēmas, stiprinās politikas ietekmi.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Jūrlietu un zilās ekonomikas sinerģijas jo īpaši tiks izmantotas **Eiropas Reģionālās attīstības fondā** attiecībā uz ieguldījumiem zilās ekonomikas izaugsmes nozarēs un jūras baseinu stratēģiju, **Eiropas Sociālā fondā** +, lai pārkvalificētu zvejniekus, tiem apgūstot jaunas prasmes, un **Eiropas Lauksaimniecības fondā lauku attīstībai**, lai atbalstītu akvakultūru. Sadarbību un sinerģiju ar programmu "**Apvārsnis Eiropa**" jūras pētniecības un inovāciju jomā panāks, piemēram, atbalstot mazos un vidējos uzņēmumus, lai tie izvērstu un tirgū ieviestu inovatīvus risinājumus zilās ekonomikas izaugsmei, un atbalstot tematisku ieguldījumu platformu pētniecībai un inovācijām zilās ekonomikas jomā. Sinerģija ar ES vides un klimata pasākumu programmu *LIFE* tiks izmantota, lai atbalstītu arī darbības, kuru mērķis ir uzlabot jūras vidi, jo īpaši kā stratēģiski integrētu projektu papildu darbības. ***InvestEU* fondam** būs būtiska nozīme, izmantojot finanšu instrumentus ar tirgu saistītās darbībās, jo īpaši lai atbalstītu tematisku ieguldījumu platformu pētniecībai un inovācijām zilās ekonomikas jomā.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**6 140**

LAUKSAIMNIECĪBA UN JŪRLIETU POLITIKA

Starptautiskie zivsaimniecības nolīgumi

Starptautiskie zivsaimniecības nolīgumi ļauj ES zvejas flotēm **piekļūt trešo valstu ūdeņiem** un paredz finansējumu no obligātajām gada iemaksām, kas izriet no **ES dalības reģionālajās zvejniecības pārvaldības organizācijās.**

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Eiropas Savienība ir viens no galvenajiem jūrlietu un zivsaimniecības dalībniekiem pasaulē. Tas veicina starptautisko zivju krājumu ilgtspējīgu pārvaldību un aizstāv ES ekonomikas un sociālās intereses. Eiropas Savienībā ilgtspējīgas zivsaimniecības veicināšana ir ekskluzīvā Savienības kompetencē, jo pārrobežu zivsaimniecības dimensijai ir nepieciešama ES līmeņa rīcība. Vēl jo svarīgāk tas ir attiecībā uz starptautisku rīcību, gan risinot sarunas par zivsaimniecības nolīgumiem, gan piedaloties reģionālajās zvejniecības organizācijās.

ES ir arī apņēmusies uzņemties vadošo lomu, īstenojot ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi "saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un jūras resursus", un tādējādi ir ieinteresēta veidot okeānu starptautisku pārvaldību, tostarp resursu saglabāšanu un nelegālās zvejas iegrožošanu, saistībā ar tās starptautiskajiem zivsaimniecības nolīgumiem.

Vairāk nekā ceturto daļu zivju, ko nozvejo Eiropas zvejas kuģi, izved ārpus ES ūdeņiem. Tāpēc ES gūst labumu no zivsaimniecības nolīgumiem attiecībā uz ilgtspējīgu ES apgādi ar pārtiku, tās zivsaimniecības nozares attīstību, piekrastes kopienām, kas no tās ir atkarīgas, un ilgtspējīgu zilo ekonomiku. Turklāt netiešu labumu rada trešo valstu atbalsts, risinot ar migrāciju saistītās problēmas un sekmējot vietējo sociālekonomisko attīstību. Saistībā ar ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumiem ES sniedz finansiālu un tehnisku atbalstu, lai izveidotu juridiskās, vides, ekonomikas un sociālās pārvaldības regulējumu zvejas darbībām, ko Savienības kuģi veic trešo valstu ūdeņos. ES īsteno koplietoto krājumu kopīgu pārvaldību ar Norvēģiju, Islandi un Fēru salām. Šiem nolīgumiem ir būtiska nozīme, veidojot ciešākas attiecības ar trešām valstīm un sekmējot Eiropas Savienības nozīmi pasaulē.

ES ir līgumslēdzēja puse ANO Jūras tiesību konvencijā un ANO Nolīgumā par zivju krājumiem. Tai ir jāsadarbojas ar citām zvejojošām valstīm un jābūt reģionālas zvejniecības pārvaldības organizācijas dalībniecei attiecībā uz zveju tāljūrā. Kā vienīgais visu ES zvejas interešu pārstāvis ES ir vadošais šo organizāciju loceklis ar autoritāti un pilnvarām, lai efektīvāk un stiprāk aizstāvētu tās intereses, nekā to spēj atsevišķas ES dalībvalstis.

2. MĒRĶI

Abpusējās ES un tās partneru interesēs starptautisko zivsaimniecības nolīgumu programmas mērķis ir:

- nodrošināt **ES flotes piekļuvi trešo valstu jurisdikcijā esošiem ūdeņiem**;
- sniegt finansējumu, lai uzlabotu **piekrastes valstu spēju veidošanu** nolūkā izveidot zvejas resursu ilgtspējīgu pārvaldību un stiprināt **zvejas darbību uzraudzību, kontroli un novērošanu** šo valstu ūdeņos, jo īpaši lai apkarotu **nelegālu, nereģistrētu un neregulētu zveju**;
- izveidot vajadzīgās **zinātniskās un pētnieciskās iestādes** un sniegt tām atbalstu;

- uzlabot pārredzamību un veicināt **vienlīdzīgus konkurences apstākļus visām flotēm**, kas darbojas attiecīgajos ūdeņos;
- stiprināt un veicināt **okeānu pārvaldību** reģionālajās zvejniecības struktūrās.

Papildus tam, ka tā ir juridiska prasība, zvejojot starptautiskos ūdeņos, **dalību reģionālās organizācijās** ļauj ES, cik vien iespējams, veicināt **kopējās zivsaimniecības politikas** principus ārpus ES ūdeņiem, lai radītu vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES uzņēmējiem. Kā šo organizāciju dalībniecei ES ir pienākums piedalīties reģionālo organizāciju darbību finansēšanā, veicot obligātas iemaksas.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Programmu tieši īsteno Eiropas Komisija, izmantojot finansiālās iemaksas.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Sinerģija ar kopējo zivsaimniecības politiku ir būtiska, lai veiksmīgi īstenotu zivsaimniecības nolīgumus.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**990**

VIDE UN KLIMATA PASĀKUMI

LIFE – Vides un klimata pasākumu programma

LIFE ir ES Vides un klimata pasākumu programma Tajā galvenā uzmanība pievērsta tam, lai izstrādātu un īstenotu **novatoriskus veidus, kā reaģēt uz problēmām klimata jomā**, tādējādi sekmējot izmaiņas politikas izstrādē, īstenošanā un izpildes nodrošināšanā.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Vides problēmas, tostarp klimata pārmaiņas, pēc to būtības neiekļaujas politiskās, juridiskās un cilvēku nospraustās robežās, un tās nevar pienācīgi atrisināt, dalībvalstīm rīkojoties vienām pašām. ES intervence īpaša instrumenta veidā attiecībā uz vides un klimata jomu, tostarp energoefektivitāti un maza mēroga atjaunojamiem energoresursiem, ir vajadzīga, lai efektīvi risinātu šādas problēmas, novērstu koordinācijas nepilnības un papildinātu vides un klimata jautājumu iekļaušanu ES budžetā, paredzot mērķtiecīgus pasākumus.

Lielākā daļa vides resursu ir sabiedriskie labumi, kas ir nevienmērīgi sadalīti Eiropas Savienībā. Pienākums tos saglabāt nozīmē, ka ir konsekventi jāpiemēro atbildības dalīšanas un solidaritātes principi. Ļoti būtiski ir ievērot konsekvenci visā ES, piemērojot ES vides un klimata jomas tiesību aktus un politikas virzienus, kā arī nodrošināt ES līmeņa platformu, lai apmainītos ar paraugpraksi un zināšanām. Sekmējot pāreju uz tīru enerģiju, tiek atbalstīti mērķi gan vides, gan klimata jomā, veicinot labāku gaisa kvalitāti iekštelpās un ārpus tām, aprites ekonomiku un resursu efektivitāti. Tai ir liela pievienotā vērtība, veicinot konkurētspējīgu un ilgtspējīgu Savienības ekonomiku. Turklāt, energoefektivitātes atbalsts ir viens no ekonomiski visizdevīgākajiem veidiem, kā mazināt oglekļa īpatsvaru mūsu ekonomikā.

2. MĒRĶI

Programma sekmēs:

- pāreju uz **aprites ekonomiku, ko raksturo efektīvs resursu un enerģijas izmantojums, zemas oglekļa emisijas un klimatnoturība**;
- **vides kvalitātes** aizsardzību un uzlabošanu;
- dabas aizsardzību un **bioloģiskās daudzveidības zaudēšanas** apturēšanu un tās atjaunošanu.

Programmas mērķis būs arī veidot spējas, veicināt ieguldījumus un atbalstīt politikas īstenošanu jomās, kuras rada vislielākās problēmas **pārejai uz tīru enerģiju.**

Programmas uzdevumi tiks sasniegti, izmantojot vai nu tiešu intervenci vai iekļaujot šos uzdevumus citos politikas virzienos un radot iespēju koordinēti izmantot līdzekļus, kas ir pieejami citās ES finanšu programmās.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Programmu veido šādas divas galvenās darbības jomas:

- **Vide: daba un bioloģiskā daudzveidība**; un **aprites ekonomika un dzīves kvalitāte**;

- **Klimata pasākumi: mazināšana un pielāgošanās pasākumi**; un **pāreja uz tīru enerģiju**.

Programmas *LIFE* dotāciju un publiskā iepirkuma daļu arī turpmāk tieši pārvaldīs Komisija, kurai atbalstu sniegs izpildaģentūra.

Programmas tiks vienkāršotas, jo īpaši attiecībā uz procedūrām, ko veic pieteikuma iesniedzēji/līdzekļu saņēmēji. Jauninājumi ietver arī lielāku stratēģisko elastību un veidus, kā panākt līdzsvarotāku teritoriālo pārklājumu.

Finanšu instrumentus vides un klimata pasākumiem īstenos ***InvestEU* fonds**, jo īpaši tā ilgtspējīgas infrastruktūras sadaļa.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Programma *LIFE* atbilst pašreizējām ES prioritātēm vides, klimata, enerģētikas un saistītās politikas jomās. Tas papildina citas ES finansējuma programmas. Sinerģijas tiks attīstītas jo īpaši ar ***InvestEU* fondu**, konkrētāk, tā ilgtspējīgas infrastruktūras sadaļu, programmu "**Apvārsnis Eiropa**", **Eiropas Reģionālās attīstības fondu**, **Eiropas Sociālo fondu +**, **Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai** un **Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu**. Lai sasniegtu labākus rezultātus, "izcilības zīmoga" sistēma tiks paplašināta, lai projektus, kuri ir veiksmīgi novērtēti saskaņā ar programmu *LIFE*, varētu finansēt reģionālā līmenī no Eiropas strukturālo un investīciju fondu līdzekļiem.

LIFE mērķis ir palīdzēt parādīt metodes un paraugpraksi, ko var pārņemt un plašākā mērogā iekļaut lielākās programmās. *LIFE* stratēģiski integrētie projekti piesaista citus Eiropas, valstu, reģionālos un privātos līdzekļus, lai īstenotu nozīmīgus plānus vides un klimata jomā (piemēram, upju baseinu apsaimniekošanas plānus, tīra gaiss plānus u. c.). **Pārejas uz tīru enerģiju atbalsta** pasākumu iekļaušana stiprinās programmas kopējo saskaņotību un sinerģiju, īstenojot projektu atbalstīto ES politiku vides, klimata un tīras enerģijas jomā.

Visas darbības, kas veiktas saskaņā ar *LIFE*, būs saderīgas ar ES ilgtermiņa mērķiem klimata un vides jomā.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**5 450**
t. sk.:	
Vide:	3 500
Klimats	1 950

MIGRĀCIJA

Patvēruma un migrācijas fonds

Patvēruma un migrācijas fonds veicina **migrācijas plūsmu efektīvu pārvaldību.** Tas atbalsta darbības un pasākumus, kas saistīti ar **patvērumu, legālo migrāciju** un **integrāciju**, kā arī **neatbilstīgu migrāciju** un **atgriešanos**.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

2015. gada migrācijas krīze parādīja, ka dalībvalstis nespēj risināt ar migrāciju saistīto problēmu vienas pašas. ES rīcība spēja nodrošināt visaptverošu un ātru reakciju, sniedzot atbalstu dalībvalstu spējām un politisku atbildi, saistībā ar Eiropas programmu migrācijas jomā. Tādējādi tika veikta rīcība, kas bija vajadzīga, lai glābtu dzīvības, aizsargātu Savienības ārējās robežas, atbalstītu spēcīgu kopējo patvēruma politiku, novērstu nelikumīgās migrācijas stimulus un veicinātu jaunu politiku likumīgas migrācijas jomā. Visi šie darba virzieni ir jāvirza uz priekšu. Stabila ES un Turcijas paziņojuma īstenošana, partnerības satvars un kopīgās darbības, kas veiktas attiecībā uz Vidusjūras reģiona centrālās daļas maršrutu ir ievērojami samazinājušas neatbilstīgo ieceļošanu. Vienlaikus ES ārējo robežu pārvaldība ir spērusi nozīmīgu soli uz priekšu, ieviešot karsto punktu pieeju un ievērojami pastiprinot **Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru** *FRONTEX*.

Problēmas tādās jomās kā patvērums, migrācija un ārējās robežas pēc savas būtības ir pārnacionālas, un tās nevar pienācīgi atrisināt, dalībvalstīm rīkojoties atsevišķi, un visas dalībvalstis gūst labumu no pasākumiem, kurus ar ES budžeta atbalstu veic "priekšposteņa" dalībvalstīs. Kaut arī trešo valstu valstspiederīgo skaits, kas ieceļo neatbilstīgi, pašlaik ES pakāpeniski samazinās, migrācija joprojām būs problēma arī turpmākajos gados. Turklāt robežkontroles atcelšana pie iekšējām robežām nozīmē, ka ir nepieciešami kopīgi pasākumi, lai efektīvi kontrolētu un novērotu Savienības ārējās robežas, kā arī kopēja politika patvēruma un migrācijas jomā.

Līguma par Eiropas Savienības darbību 80. pantā ir skaidri noteikts, ka Savienības kopējo politiku patvēruma un migrācijas un ārējo robežu jomā balsta uz solidaritātes un atbildības taisnīga sadalījuma principu dalībvalstu starpā. ES finansējums nodrošina konkrētus finanšu līdzekļus, lai šo principu īstenotu praksē.

Migrācija ir strukturāla problēma. ES ir vajadzīgi stabili un piemēroti instrumenti reaģēšanai. Finansiālas sekas būs visām šīm darbībām – veicināt solidaritāti un atbildības sadalījumu, veicot pārcelšanu un pārmitināšanu, palielināt likumīgos kanālus, lai ES ieceļotu personas, kam nepieciešama starptautiskā aizsardzība, uzņemt, iekļaut un atgriezt trešo valstu valstspiederīgos un pabeigt kopējas Eiropas patvēruma sistēmas izveidi.

ES reakcijai uz krīzi bija vajadzīga ES budžeta līdzekļu izmantošana lielā apmērā, lai nodrošinātu, ka minētās problēmas varētu risināt ātri un efektīvi. Tas acīmredzami apliecina to, kā ES sniedz atbalstu dalībvalstīm. Finansējums, kas pašreizējā daudzgadu finanšu shēmā sākotnēji bija atvēlēts drošībai un migrācijai, bija jādubulto, lai reaģētu uz vajadzību mērogu. Pārtraucot vai samazinot pašreizējās ES finanšu atbalsta darbības atstātu būtisku, pat kritiski nozīmīgu, ietekmi uz Eiropas programmas migrācijas jomā īstenošanu.

ES turpinās saskarties ar problēmām migrācijas jomā, un ir skaidrs, ka dalībvalstis tās nespēj pārvaldīt, rīkojoties atsevišķi vai bez ES finansiālā un tehniskā atbalsta. Programmas ES pievienotajai vērtībai ir būtiska nozīme attiecībā uz ieceļojošo migrantu un patvēruma

meklētāju lielā skaita pārvaldību, meklēšanas un glābšanas spējām, lai glābtu to cilvēku dzīvības, kuri mēģina sasniegt Eiropu, atgriešanās pārvaldību un citu darbību veikšanu, kam ir nepieciešama koordinēta Savienības reakcija, kas pārsniedz atsevišķu dalībvalstu spējas.

2. MĒRĶI

Patvēruma un migrācijas fonda galvenais mērķis būs sekmēt **migrācijas plūsmu efektīvu pārvaldību**. Konkrētāk fonds palīdz:

- stiprināt un pilnveidot **kopējo patvēruma politikas sistēmu**, kas aptver pasākumus attiecībā uz politiku, tiesību aktu pieņemšanu un spēju veidošanu;
- uzlabot **efektīvu un taisnīgu atgriešanās politiku** un sekmēt **neatbilstīgas migrācijas apkarošanu**, uzsverot efektīvas valsts procedūras un struktūras, atgriešanas ilgtspēju un efektīvu atpakaļuzņemšanu trešās valstīs;
- **stiprināt solidaritāti un atbildības dalīšanu** starp dalībvalstīm, īpaši ar tām, kuras visvairāk ietekmē migrācijas un patvēruma plūsmas, tostarp īstenojot praktisku sadarbību;
- atbalstīt **likumīgo migrāciju** uz Eiropu un agrīnās integrācijas posmā sekmēt trešo valstu valstspiederīgo efektīvu integrāciju;
- atbalstīt ES migrācijas un patvēruma politikas **ārējās dimensijas** pilnīgu saskaņotību un sinerģiju ar ES ārējo darbību.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Dalītai pārvaldībai vajadzētu būt galvenajai fonda īstenošanas metodei, jo tas nodrošinās vienlīdzīgus konkurences apstākļus un novērsīs neatbilstību starp vajadzībām un konkurenci par finansējumu. Tas nodrošinās finansējuma prognozējamību un ilgtermiņa plānošanu un garantēs nepieciešamos izdevumus katrai dalībvalstij, vienlaikus nodrošinot spēju īstenot Savienības prioritātes visā ES. Dalīta pārvaldība tiks papildināta ar tiešu (un ierobežotā mērā – netiešu) pārvaldību un īstenošana, izmantojot Savienības transnacionālus pasākumus un **ārkārtas palīdzību**, papildinot dalībvalstu valsts programmas ar ievērojamām finansējuma vajadzībām. Šis tematiskais mehānisms novirzītu līdzekļus, lai atbalstītu iepriekš noteiktas prioritātes, izmantojot Savienības pasākumus, ārkārtas finansējumu un papildu piešķīrumus valstu programmām.

Savienības aģentūrām, jo īpaši Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūrai un Eiropas Patvēruma atbalsta birojam, ir būtiska operatīva, koordinācijas un padomdevēja loma, īstenojot ES prioritātes migrācijas un patvēruma jomā. Tām ir pašām savs budžets, lai tās varētu veikt savus uzdevumus neatkarīgi no fonda.

Elastība būs nozīmīgs elements jaunajā Patvēruma un migrācijas instrumentā, jo problēmas migrācijas jomā nav iepriekš prognozējamas un ģeopolitiskai notikumu attīstība var tiešā veidā ietekmēt migrācijas plūsmas. Elastībai ir būtiska nozīme attiecībā uz piešķīrumu dalībvalstīm. Daļa finansējuma tiks piešķirta sākotnēji, savukārt konkrētām prioritātēm ievērojams finansējums tiktu piešķirts pēc tam, lai finansējumu varētu izlietot mērķtiecīgi nolūkā atspoguļot mainīgos apstākļus vai steidzamās vajadzības.

Uzraudzības un novērtēšanas sistēma tiks uzlabota, lai veicinātu valstu programmu savlaicīgu izpildi un lai nodrošinātu, ka novērtējumi var sniegt efektīvu ieguldījumu, turpmāk

pārskatot politikas intervences pasākumus. Stabilu uzraudzību un novērtēšanu sekmēs rādītāju uzlabošana un stingrāks partnerības princips attiecībā uz fonda pārvaldību.

Saskaņošana un vienkāršošana: Jaunais instruments gūs labumu no jaunās dalītās pārvaldības regulas, kas padarīs noteikumus vienkāršākus un saskaņotākus dažādās jomās.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Tiks izveidotas sinerģijas ar Integrētās robežu pārvaldības fondu un Iekšējās drošības fondu, kā arī: i) ar **kohēzijas politiku** attiecībā uz **trešo valstu valstspiederīgo integrāciju vidējā termiņā un ilgtermiņā**, tostarp saistībā integrāciju, kas saistīta ar pārvietošanu un ii) ar jauno **Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentu**, kurā būtu jāiekļauj stiprāks uzsvars uz migrāciju, tostarp tā nepiešķirto daļu jaunām problēmām**.**

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM*

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**10 415**

* Sk. arī Integrētā robežu pārvaldības fonda finansējumu, kas ir EUR 9 318 miljonu apmērā.

ROBEŽU PĀRVALDĪBA

Integrētās robežu pārvaldības fonds

Integrētas robežu pārvaldības fonda mērķis ir garantēt labāku un **integrētāku ES ārējo robežu pārvaldību**, augstāka līmeņa **robežu drošību** Savienībā, kā arī **piegādes ķēdes integritāti**, vienlaikus aizsargājot personu brīvu pārvietošanos un preču brīvu apriti un nodrošinot, ka netiek traucēta likumīga tirdzniecība.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Integrētas robežu pārvaldības fondam būs nozīmīga loma ārējo robežu pārvaldībā, tostarp sniedzot vitāli svarīgu atbalstu dalībvalstīm Savienības ārējo robežu aizsardzībā, apliecinot kopīgo atbildību par mūsu kopējo robežu aizsardzību, un palīdzot dalībvalstīm nodrošināt atbilstošas muitas kontroles iekārtas.

Šis instruments palīdzēs pilnveidot kopējo vīzu politiku un Eiropas integrētās robežu pārvaldības īstenošanu dalībvalstīs, lai palīdzētu apkarot neatbilstīgu migrāciju un veicinātu likumīgu ceļošanu. Finansējums būtu jāturpina, lai sniegtu atbalstu dalībvalstīm, lai veidotu un stiprinātu to spējas minētajās jomās un pastiprinātu sadarbību, tostarp ar attiecīgajām Savienības aģentūrām.

Kopš muitas savienības izveides muitas dienesti ir uzņēmušies arvien vairāk pienākumu, kas ievērojami pārsniedz ES tirdzniecības uzraudzību un atbalstīšanu un kas attiecas arī uz drošības un drošuma jomu. Fondam būs liela nozīme, lai nodrošinātu lielāku saskaņotību, veicot muitas kontroli pie ārējām robežām; tas novērsīs pašreizējo nelīdzsvarotību starp dalībvalstīm, ņemot vērā ģeogrāfiskās atšķirības un jaudas un pieejamo resursu atšķirības. Tas ne tikai pastiprinātu muitas kontroli, bet arī atvieglotu likumīgu tirdzniecību, veicinot drošu un efektīvu muitas savienību.

Robežu politika pēc būtības ir transnacionāla. Vienas dalībvalsts apdraudējums ietekmē visu ES kopumā, tādējādi apstiprinot, ka ir nepieciešama rīcība ES līmenī. Migrācijas un terorisma problēmas pēdējo gadu laikā dalībvalstis nespēja pārvaldīt, rīkojoties atsevišķi un bez ES finansiālā un tehniskā atbalsta. Turklāt rīcība ES līmenī ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka visu muitas dienestu rīcībā ir vajadzīgie instrumenti, lai tie varētu veikt savus pienākumus uz ES robežām, tādējādi samazinot drošības un finanšu riskus, kā arī novērstu izdevīgāko muitas kontroles punktu meklējumus, kam varētu būt ietekme uz visu Savienību.

2. MĒRĶI

Integrētas robežu pārvaldības fondam būs divas sastāvdaļas, kuras palīdzēs:

Robežu pārvaldība un vīzas (personas):

- veicināt, lai tiktu vienādi īstenota, pilnveidota un modernizēta kopīgā politika attiecībā uz **īstermiņa vīzām**, tostarp **vīzu apstrādes digitalizācija**;
- turpināt attīstīt dažāda **veida konsulāro sadarbību**;
- **uzlabot robežkontroli, pastiprinot dalībvalstu spējas,** tostarp atvieglojot likumīgu robežu šķērsošanu un vajadzības gadījumā novērst un atklāt terorismu un pārrobežu noziedzību, piemēram, migrantu kontrabandu un cilvēku tirdzniecību, un atbalstīt

dalībvalstis, kas saskaras ar esošu vai iespējamu nesamērīgu migrācijas spiedienu pie ES ārējām robežām;

- atbalstot **informācijas sistēmu** izstrādi, darbību un uzturēšanu, tostarp sadarbspēju;
- pastiprināt **aģentūru sadarbību** valstu līmenī starp valstu iestādēm dalībvalstīs, kas atbild par robežkontroli vai citiem uzdevumiem, ko veic uz robežas;
- veikt **riska analīzi un apzināt apdraudējumus**, kas var ietekmēt ārējo robežu darbību vai drošību;
- nodrošināt, ka tiek **vienādi piemērots Šengenas *acquis*** par ārējām robežām;
- pilnveidot **Eiropas Robežu un krasta apsardzi** un sekmēt robežsargu un citu attiecīgo ekspertu apmaiņu vai norīkošanu starp dalībvalstīm vai starp dalībvalsti un trešo valsti.

Muitas kontroles iekārtas (preces):

- pilnībā izmantot muitas savienības potenciālu, aizsargājot tās finanšu intereses, novērst nelikumīgu tirdzniecību un krāpšanu, izmantojot līdzvērtīgu un **atbilstošu muitas kontroli uz ES robežām**;
- veicināt **kontroles iekārtu kopīgu izmantojumu** (piem., attiecībā uz rentgena skeneriem, automātisku numura zīmes atpazīšanas sistēmu u.tml.) starp visām attiecīgajām tiesībaizsardzības iestādēm.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Robežu pārvaldību un vīzu komponentu dalībvalstis īstenos ar dalītu pārvaldību, izmantojot daudzgadu programmas, savukārt finansējumu novirzīs, veicot tiešu (un ierobežotā mērā – netiešu) pārvaldību un īstenošanu, izmantojot Savienības pasākumus. Izmantojot **ārkārtas palīdzības** fonda līdzekļus, reaģēs uz neparedzētiem apstākļiem, un tas papildinās dalībvalstu valsts programmas ar ievērojamām finansējuma vajadzībām. Šis tematiskais mehānisms piešķirs finansējumu iepriekš noteiktām stratēģiskām prioritātēm, izmantojot Savienības pasākumus, ārkārtas finansējumu un papildu piešķīrumus dalībvalstu programmām. Dalīta pārvaldība nodrošinās vienlīdzīgus konkurences apstākļus un mazinās negatīvās sekas, ko rada konkurence par finansējumu, nodrošinās finansējuma prognozējamību un ilgtermiņa plānošanu un garantēs nepieciešamos izdevumus visās dalībvalstīs, vienlaikus nodrošinot spēju īstenot Savienības prioritātes visā ES. Attiecībā uz muitas kontroles iekārtu komponentu, tas tiks īstenots saskaņā ar tiešo pārvaldību.

Vairākas aģentūras atbalsta ES darbu attiecībā uz robežām un vīzām, jo īpaši **Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*FRONTEX*)**, **Eiropols** (Eiropas Aģentūra tiesībaizsardzības sadarbībai) un ***eu-LISA*** (Eiropas aģentūra lielapjoma informācijas tehnoloģiju sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā). Tām ir pašām savs budžets, lai tās varētu veikt savus uzdevumus neatkarīgi no fonda.

Fonds arī paredz **lielāku elastību**, lai reaģētu uz neparedzētiem notikumiem, kas nav nekas neparasts robežu pārvaldības jomā. Robežu pārvaldības un vīzu gadījumā daļa finansējuma tiks piešķirta sākotnēji, savukārt konkrētām prioritātēm ievērojams finansējums tiktu piešķirts pēc tam un regulāri, lai reaģētu uz mainīgiem apstākļiem vai steidzamām vajadzībām. Fonda izmantojumu uzlabos **vieglāki, vienkāršotāki noteikumi**, kādus piemēro citiem dalītās pārvaldības fondiem. Tas ļautu arī pāriet uz **vienotu noteikumu kopumu**, kas izriet no samērīguma principa un kas vienlīdz der visiem ES fondiem saskaņā ar dalīto pārvaldību.

Uzraudzības un novērtēšanas sistēma būtu jāuzlabo, lai veicinātu valstu programmu savlaicīgu izpildi un lai nodrošinātu, ka novērtējumi var sniegt efektīvu ieguldījumu, turpmāk pārskatot politikas intervences pasākumus. Stabilu uzraudzību un novērtēšanu sekmēs rādītāju uzlabošana, stingrāks partnerības princips attiecībā uz fonda pārvaldību un vidusposma darbības pārskats, kas saistīts ar darbības rezultātos balstītu atlīdzību (to nepiemēro muitas kontroles iekārtām).

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Robežu un vīzu gadījumā tiks izveidota sinerģija starp jaunajiem instrumentiem attiecībā uz integrēto robežu pārvaldību un **Patvēruma un migrācijas fondu**, **Iekšējās drošības fondu**, kā arī citiem instrumentiem, jo īpaši ar fondiem un programmām attiecībā uz jūras drošību un novērošanu, drošības pētniecību, infrastruktūras pētniecību, **kohēzijas politiku** un instrumentiem, ar kuriem sniedz atbalstu robežu pārvaldības ārējai dimensijai. Jo īpaši attiecībā uz muitas kontroles aprīkojumu, tiks izveidota sinerģija ar **muitas programmu**. Efektīviem koordinēšanas mehānismiem ir izšķiroša nozīme, lai politikas mērķus sasniegtu maksimāli efektīvi un izmantotu apjomradītus ietaupījumus. Tas nodrošinās papildināmību un skaidrību starp visu instrumentu intervences darbības jomām, tostarp skaidrību līdzekļu saņēmējiem.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM*

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**9 318**
t. sk.:	
Robežu pārvaldība un vīzas	8 018
Muitas kontroles iekārtas	1 300

* Sk. arī Patvēruma un migrācijas fonda finansējumu, kas ir EUR 10 415 miljonu apmērā.

DROŠĪBA

Iekšējās drošības fonds

Iekšējās drošības fonds palīdz nodrošināt augsta līmeņa drošību Savienībā, apkarojot **terorismu un radikalizāciju**, **organizēto noziedzību** un **kibernoziedzību** un atbalstot un aizsargājot **noziegumu upurus**.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Pēdējo gadu laikā drošības apdraudējumi Eiropā ir pastiprinājušies un dažādojušies. Teroristu uzbrukumiem, jaunām organizētās noziedzības iespējām un aizvien pieaugošajai kibernoziedzībai ir pārrobežu dimensija, kā rezultātā ir nepieciešama stingra ES atbildes reakcija. ES rīcība ir sniegusi visaptverošu un ātru reakciju uz šīm problēmām, un 2015. gadā Drošības programmā tika formulēta vispārējā politikas reakcija. Drošība arī turpmākajos gados būs izšķirīgs jautājums Eiropas Savienībai, un Eiropas iedzīvotāji sagaida, ka Savienība un valstu valdības nodrošinās drošību strauji mainīgā un nenoteiktā pasaulē.

Problēmas, ar kurām saskaras Savienība, jo īpaši saistībā ar starptautisko terorismu, dalībvalstis nespēj pārvaldīt, rīkojoties atsevišķi un bez ES finansiālā un tehniskā atbalsta. Laikā, kad terorismam un cita veida smagiem noziegumiem robežas nepastāv, gan Eiropas Savienība, gan tās dalībvalstis ir atbildīgas pret saviem pilsoņiem par tādas drošības telpas izveidošanu, kur ikviens cilvēks tiek aizsargāts saskaņā ar ES pamattiesībām. Tādēļ līgumos ir paredzēts nodrošināt augsta līmeņa drošību, citstarp, izmantojot preventīvus pasākumus un sadarbojoties un koordinējot policijas, tiesu iestāžu un citu kompetento iestāžu darbu. Tas ir jānodrošina ES līmenī.

ES atbalsts sniedz ievērojamu pievienoto vērtību valstu finansējumam, sekmējot sadarbību un informācijas apmaiņu starp dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu amatpersonām un citām attiecīgajām iestādēm, jo īpaši nodrošinot dažādu drošības sistēmu sadarbspēju un vairojot ES informācijas sistēmu efektivitāti un iedarbīgumu, un veicinot kopīgus operatīvus pasākumus, kā arī sniedzot atbalstu apmācībai, būtisku un ar drošību saistītu objektu būvniecībai un nepieciešamā tehniskā aprīkojuma iegādei. Piemēram, pēc teroristu uzbrukumiem Parīzē 2015. gadā ārkārtas palīdzība palīdzēja ieviest digitālu risinājumu, lai apstrādātu lielu daudzumu novērošanas datu, palielinot Savienības gatavību turpmākiem iespējamiem draudiem.

2. MĒRĶI

Iekšējās drošības fonda mērķis ir:

- palielināt **informācijas apmaiņu** starp tiesībaizsardzības un citām iestādēm Eiropas Savienībā, tostarp ar Eiropolu un citām attiecīgajām Savienības struktūrām, trešām valstīm un starptautiskām organizācijām, lai novērstu, atklātu un izmeklētu smago un organizēto noziedzību, kuru raksturo pārrobežu dimensija;
- pastiprināt **kopīgas pārrobežu operācijas** starp tiesībaizsardzības un citām kompetentajām iestādēm Eiropas Savienībā, tostarp ar Savienības aģentūrām, kas darbojas drošības jomā, un citām Savienības struktūrām, trešām valstīm un

starptautiskām organizācijām, lai novērstu, atklātu un izmeklētu smago un organizēto noziedzību, kuru raksturo pārrobežu dimensija;

- nodrošināt kolektīvu reakciju uz draudiem drošībai, **palielinot spējas un stiprinot ES sagatavotību un noturību**, tostarp palielinot sadarbību starp publiskām iestādēm, pilsoniskajiem dalībniekiem un privātiem partneriem no ES dalībvalstīm un trešām valstīm, tostarp Savienības aģentūrām un starptautiskām organizācijām.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Iekšējās drošības fondu galvenokārt īsteno ar dalītu pārvaldību, izmantojot daudzgadu programmas, ko īsteno dalībvalstis, kā arī veicot tiešu (un ierobežotā mērā – netiešu) pārvaldību. **Ārkārtas palīdzība** var papildināt dalībvalstu programmas, ātri reaģējot uz ārkārtas situāciju. Dalīta pārvaldība nodrošina finansējuma prognozējamību un ilgtermiņa plānošanu; tā garantē piešķīrumu visām dalībvalstīm, vienlaikus nodrošinot spēju īstenot kopīgās prioritātes visā Savienībā. Tomēr, lai labāk virzītu līdzekļus ES prioritātēm, dalīta pārvaldība ir jāpapildina ar tematisko mehānismu, kas būtu pieejams ar mērķi novirzīt līdzekļus, lai atbalstītu darbības, kas ar tiešu un netiešu pārvaldību sekmē iepriekš noteiktas prioritātes, izmantojot Savienības pasākumus, ārkārtas finansējumu un papildu piešķīrumus dalībvalstu programmām.

Vairākām decentralizētām aģentūrām, piemēram, **Eiropolam** (ES Aģentūrai tiesībaizsardzības sadarbībai) un ***CEPOL*** (Tiesībaizsardzības apmācības aģentūrai), ir būtiska operatīva, koordinācijas un padomdevēja loma, īstenojot ES prioritātes un mērķus drošības jomā. Tām ir pašām savs budžets, lai tās varētu veikt savus uzdevumus neatkarīgi no fonda.

Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta, īstenojot pašreizējo programmu, turpmākais fonds vēl vairāk vienkāršos noteikumus līdzekļu saņēmējiem. Galvenās darbības iezīmes ietver:

- lielāku **elastību**, lai varētu reaģēt uz neparedzētu notikumu attīstību, kas ir kopīga iezīme drošības jomā. Daļa finansējuma tiks piešķirta sākotnēji, savukārt konkrētām prioritātēm ievērojams finansējums tiktu piešķirts pēc tam, lai varētu regulāri reaģēt uz mainīgajiem apstākļiem vai steidzamajām vajadzībām (izmantojot tematisko mehānismu).
- turpmāku **vienkāršošanu**, jo tā gūs labumu no jaunās dalītās pārvaldības regulas, kas padarīs noteikumus vienkāršākus un saskaņotākus dažādās jomās.
- turpmāku **uzraudzības un novērtēšanas sistēmas pilnveidošanu**, lai veicinātu programmu savlaicīgu izpildi un lai nodrošinātu, ka novērtējumi var sniegt efektīvu ieguldījumu, turpmāk pārskatot politikas intervences pasākumus. Stabilu uzraudzību un novērtēšanu sekmēs rādītāju uzlabošana, stingrāks partnerības princips attiecībā uz fonda pārvaldību un vidusposma darbības pārskats.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Drošība ir transversāls jautājums, un jaunais Iekšējās drošības fonds bez citiem finansēšanas instrumentiem, tostarp **Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem** un ārējiem instrumentiem, nespēj nodrošināt efektīvu ES reakciju. Iekšējās drošības fonda sinerģija ar citiem attiecīgajiem instrumentiem tiks ieviesta jo īpaši šādos aspektos: robežu pārvaldības un muitas kontroles aprīkojums, infrastruktūras un sabiedrisko telpu drošība, kiberdrošība

(kiberdrošība ir nozīmīgs **Eiropas digitālās programmas** elements, fondam galveno uzmanību pievēršot kibernoziedzībai), radikalizācijas novēršana un drošības ārējā dimensija. Efektīvas koordinācijas mehānismi ir izšķiroši svarīgi, lai maksimāli efektīvi sasniegtu politikas mērķus un izmantotu apjomradītus ietaupījumus, jo radītu papildināmību un skaidrību starp visu instrumentu intervences darbības jomām, tostarp skaidrību līdzekļu saņēmējiem.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**2 500**

DROŠĪBA

Kodoliekārtu dezekspluatācija Lietuvā

Šī programma sniedz **atbalstu Lietuvai, lai tā droši izbeigtu pirmās paaudzes kodolreaktoru ekspluatāciju**.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Kā nosacījumu, lai pievienotos Eiropas Savienībai, Lietuva apņēmās slēgt un pēc tam izbeigt divus padomju laikā projektētus pirmās paaudzes kodolreaktorus, kuru modernizācija atbilstoši rietumu drošības standartiem tika atzīta par ekonomiski neizdevīgu. Līdz ar to ES apņēmās saskaņā ar Pievienošanās akta 10. protokola 3. pantu finansiāli atbalstīt dezekspluatāciju.

Šobrīd norit dezekspluatācijas darbības, kuras paredzams izbeigt 2038. gadā. Savienības interesēs ir arī turpmāk sniegt izteikti mērķtiecīgu finansiālo atbalstu, palīdzot nodrošināt visaugstākā līmeņa darbības drošumu. Tas palīdzēs nodrošināt ievērojamu un ilgstošu atbalstu darbinieku un sabiedrības veselībai, nepieļaujot vides degradāciju un nodrošinot reālu virzību kodoldrošības un drošuma jomā.

Programmai piemīt liels potenciāls kļūt par etalonu Eiropas Savienībā, kā droši pārvaldīt tehnoloģiskos jautājumus, kas saistīti ar kodoliekārtu dezekspluatāciju, piemēram, grafīta reaktoru dezekspluatāciju.

2. MĒRĶI

Programmas mērķis ir **turpināt sniegt mērķtiecīgu palīdzību Lietuvai pārvaldīt ar radioaktīvo drošību saistītās problēmas, ko rada Ignalinas kodolelektrostacijas dezekspluatācija**.

Programmas mērķis ir arī **izplatīt zināšanas** visās dalībvalstīs par dezekspluatācijas procesu.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Programmu netieši pārvalda ar dalībvalsts valsts aģentūras starpniecību. Arī turpmāk veikt šo reaktoru dezekspluatāciju saskaņā ar īpašu izdevumu programmu nozīmē, ka tās īstenošanu vienmērīgi turpina izveidota īstenošanas struktūra. **Lielāks valsts līdzfinansējums** programmā būs noteikts jaunajā plānošanas periodā saskaņā ar Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 22/2016 "*ES kodoliekārtu ekspluatācijas izbeigšanas palīdzības programmas Lietuvā, Bulgārijā un Slovākijā: kopš 2011. gada ir panākts zināms progress, bet priekšā vēl svarīgi uzdevumi*."

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Sinerģija ar **kohēzijas politiku** tiks pastiprināta nākamajā plānošanas periodā. Konkrētāk, ar šo politiku būs iespējams atbalstīt attiecīgā reģiona attīstību, radot darbvietas, veicinot

ilgtspējīgu izaugsmi un inovāciju. Tāpat tiks izpētīta sinerģija ar programmu "**Apvārsnis Eiropa**" tādās jomās kā tehnoloģiju attīstība un pārbaude, kā arī apmācība un izglītība.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**552**

DROŠĪBA

Kodoldrošums un kodoliekārtu dezekspluatācija

Mērķis ir **palīdzēt Bulgārijai un Slovākijai droši dezekspluatēt pirmās paaudzes kodolreaktorus** un sniegt atsevišķu finansējumu **Komisijas pašas kodoliekārtu dezekspluatācijas procesam un atkritumu galīgajai apglabāšanai**.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Kā nosacījumu, lai pievienotos Eiropas Savienībai, Bulgārija un Slovākija apņēmās slēgt un pēc tam izbeigt sešus padomju laikā projektētus pirmās paaudzes kodolreaktorus, kuru modernizācija atbilstoši rietumu drošības standartiem tika atzīta par ekonomiski neizdevīgu. Līdz ar to ES apņēmās saskaņā ar *Euratom* līguma 203. pantu finansiāli atbalstīt dezekspluatāciju. Šobrīd norit dezekspluatācijas darbības, kuras paredzams izbeigt 2025. gadā Bohunices (Slovākija) gadījumā un 2035. gadā Kozlodujas (Bulgārija) gadījumā. Savienības interesēs ir arī turpmāk sniegt finansiālu atbalstu dezekspluatācijai, palīdzot nodrošināt visaugstākā līmeņa darbības drošumu. Darbinieku un vispārējās sabiedrības veselībai tiks nodrošināts ievērojams un ilgstošs atbalsts, nepieļaujot vides degradāciju un nodrošinot reālu virzību kodoldrošības un drošuma jomā.

Turklāt Komisijai kā kodoliekārtu īpašniecei ir pienākums pārvaldīt savu kodoliekārtu mantojumu. Dezekspluatācijas process sākās ar 1999. gada "ekspluatācijas izbeigšanas un atkritumu apsaimniekošanas programmu".

Šīm darbībām piemīt potenciāls kļūt par etalonu Eiropas Savienībā, kā droši pārvaldīt tehnoloģiskos jautājumus, kas saistīti ar kodoliekārtu dezekspluatāciju un zināšanu izplatīšanu citās dalībvalstīs.

2. MĒRĶI

Mērķis ir turpināt **palīdzēt Bulgārijai un Slovākijai pārvaldīt ar radioaktīvo drošību saistītās problēmas, ko rada dezekspluatācija**. Turklāt **Komisijas (Kopīgā pētniecības centra – KPC) objektu dezekspluatācija** palīdzēs izpētīt un izstrādāt iespējamos risinājumus paredzamajai dezekspluatācijas un atkritumu apsaimniekošanas saistību nodošanai KPC uzņēmējām dalībvalstīm. Iniciatīvas mērķis ir arī dalībvalstīs **izplatīt zināšanas** par dezekspluatācijas programmām.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Programmu pārvaldība Bulgārijas un Slovākijas gadījumā ir uzticēta (netiešas pārvaldības modelis), Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankai un valsts aģentūrai Slovākijā. Arī turpmāk veikt šo reaktoru dezekspluatāciju saskaņā ar īpašu izdevumu programmu nozīmē, ka tās īstenošanu vienmērīgi turpina izveidotas īstenošanas struktūras.

Komisijas objektu dezekspluatāciju tieši pārvalda Kopīgais pētniecības centrs.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Integrējot dezekspluatācijas darbības Bulgārijā un Slovākijā, kā arī Komisijas veiktās dezekspluatācijas darbības, izveidos sinerģijas un papildu iekšējo zinātību, lai Komisija varētu izpētīt un izstrādāt iespējamos risinājumus paredzamajai dezekspluatācijas un atkritumu apsaimniekošanas saistību nodošanai Kopīgā pētniecības centra uzņēmējām dalībvalstīm. Sinerģija ar **kohēzijas politiku** tiks pastiprināta nākamajā plānošanas periodā. Konkrētāk, ar šo politiku būs iespējams atbalstīt attiecīgā reģiona attīstību, radot darbvietas, veicinot ilgtspējīgu izaugsmi un inovāciju. Tāpat būtu jāizmanto sinerģijas ar programmu "**Apvārsnis Eiropa**" tādās jomās kā tehnoloģiju attīstība un pārbaude, kā arī apmācība un izglītība.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**626**
t. sk.:	
palīdzība Bulgārijai	63
palīdzība Slovākijai	55
Komisijas objektu dezekspluatācija	348
Kodoldrošums un kodolmateriālu drošības kontrole	160

AIZSARDZĪBA

Eiropas Aizsardzības fonds

Jaunais Eiropas Aizsardzības fonds stimulēs sadarbību aizsardzības spēju attīstības projektos un papildinās valstu ieguldījumus aizsardzībā.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Mūsdienās drošības garantēšana nozīmē novērst apdraudējumus, kas sniedzas pāri robežām. Neviena valsts nevar tos novērst viena pati. Eiropai būs jāuzņemas lielāka atbildība, lai aizsargātu savas intereses, vērtības un Eiropas dzīvesveidu, nodrošinot papildināmību un sadarbību ar Ziemeļatlantijas līguma organizāciju. Centieni īstenot ES mēroga vērienīgos mērķus drošības un aizsardzības jomā (ko Eiropadome apstiprināja 2016. gadā) palīdzēs sasniegt šo mērķi. Ja Eiropa vēlas būt gatava nākotnes draudiem un pasargāt savus iedzīvotājus, tai jāstiprina sava stratēģiskā autonomija. Tas nozīmē — lai nodrošinātu tehnoloģisko līderību, ir jāizstrādā pamattehnoloģijas kritiski svarīgās jomās un jāattīsta stratēģiskās spējas. Vienīgais ceļš, kā nepievilt ES iedzīvotāju cerības, ir sadarbība visos līmeņos. Veicinādama sadarbību, Eiropas Savienība var palīdzēt panākt, ka dalībvalstu investīcijas aizsardzībā ir maksimāli rezultatīvas un kvalitatīvas. Eiropas Aizsardzības fonds radīs ES pievienoto vērtību, palīdzot attīstīt kopīgu pētniecību un spējas aizsardzības jomā, lai palielinātu publisko izdevumu efektivitāti un attīstītu Savienības operatīvo autonomiju.

Lai gan Savienība nevar aizstāt dalībvalstu centienus aizsardzības jomā, tā var Līgumos noteiktajās robežās papildināt un ietekmēt to sadarbību tādu aizsardzības produktu un tehnoloģiju veidošanā, kas nepieciešamas kopīgo drošības problēmu risināšanai. Tas samazinātu dublēšanos un ļautu efektīvāk izmantot nodokļu maksātāju naudu. Aplēsts, ka dalībvalstu savstarpējās sadarbības trūkums aizsardzības un drošības jomā ik gadu izmaksā 25 līdz 100 miljardus eiro. Vairāk nekā 80 % publisko iepirkumu un vairāk nekā 90 % pētniecības un tehnoloģijas notiek valstu iekšienē. Eiropas līmeņa ieguldījumi nākotnes aizsardzības tehnoloģiju izstrādē un iepirkumā ir nepietiekami un atpaliek no citu valstu veiktajiem ieguldījumiem. Pastāv arī lielas atšķirības starp dalībvalstu izdevumu līmeņiem aizsardzības jomā. Turklāt aizsardzības aprīkojuma izmaksas pieaug straujāk nekā valstu budžeti aizsardzības jomā. Joprojām pastāv ļoti liela sadrumstalotība, piemēram, Eiropā ir 178 dažādas ieroču sistēmas salīdzinājumā ar 30 ieroču sistēmām Amerikas Savienotajās Valstīs. Zemais valstu aizsardzības plānošanas koordinācijas līmenis noved pie nodokļu maksātāju naudas nelietderīga izlietojuma un nevajadzīgas dublēšanās. Turklāt vājā sadarbība, sadrumstalotība un sistemātiska resursu dublēšanās ietekmē izvietojamību un apgrūtina ES spēju rīkoties un aizsargāt.

Ieguvumi, ko sniegtu ciešāka sadarbība aizsardzības jomā, ietver:

- efektīvākus valstu izdevumus aizsardzības jomā, panākot līdzekļu izdevīgāku izlietojumu;
- mazāka aizsardzības sistēmu dublēšanās;
- labāka aizsardzības aprīkojuma sadarbspēja, ļaujot veikt kopīgas aizsardzības operācijas;
- sadrumstalotības mazināšana un ES aizsardzības rūpniecības konkurētspējas un inovāciju sekmēšana.

2. MĒRĶI

Eiropas Aizsardzības fonds ir aizsardzības spēju attīstīšanas instruments ES stratēģiskās autonomijas veicināšanai. Tā mērķis ir sekmēt sadarbības programmas, kuras nebūtu īstenojamas bez Savienības ieguldījuma, un nodrošināt nepieciešamos stimulus, lai palielinātu sadarbību katrā ražošanas cikla posmā, tostarp pētniecības un izstrādes darbības. Eiropas Aizsardzības fonda mērķi ir:

a) veicināt **aizsardzības rūpniecības konkurētspēju un inovētspēju** visā Savienībā, **atbalstot sadarbības pasākumus katrā ražošanas cikla posmā**, jo īpaši no pētniecības posma līdz izstrādes posmam;

b) atbalstīt un ietekmēt **pārrobežu sadarbību starp uzņēmumiem** visā Savienībā, tostarp maziem un vidējiem uzņēmumiem, tehnoloģiju vai produktu pētniecībā un izstrādē saskaņā ar aizsardzības spēju prioritātēm, par kurām dalībvalstis Eiropas Savienībā ir kopīgi vienojušās, izmantojot Spēju attīstības plānu un ņemot vērā arī koordinēto ikgadējo pārskatu par aizsardzību;

c) atbalstīt **sadarbības projektus visā pētniecība un izstrāde ciklā**, kas orientēts uz aizsardzības produktiem un tehnoloģijām.

Īpaša uzmanība tiks veltīta tam, lai iedrošinātu īstenot sadarbības projektus ar mazo un vidējo uzņēmumu nozīmīgu pārrobežu līdzdalību. Tas nodrošinās to, ka šis fonds ir atvērts saņēmējiem no visām dalībvalstīm, neatkarīgi no to lieluma un atrašanās vietas Savienībā.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Eiropas Aizsardzības fonda uzbūvē un struktūrā ir ņemta vērā pieredze, kas gūta saistībā ar sagatavošanas darbību aizsardzības pētniecībai un priekšlikumu Regulai, ar ko izveido Eiropas Aizsardzības rūpniecības attīstības programmu.

Saskaņots Eiropas Aizsardzības fonds, kas aptver pētniecības un izstrādes darbības, ļauj veikt integrētu, savstarpēji pastiprinošas atbalstu, t. i., izvairīties no riska, ka pētījumu rezultāti iet zudumā gadījumā, ja trūkst pastāvīga atbalsta tehnoloģiju turpmākai izstrādei un testēšanai. Tas palīdzēs ieviest produktus un tehnoloģijas, kurām sniedz atbalstu ar ES finansējumu. Turklāt integrēts fonds attiecīgos gadījumos radīs jaunus atbalsta veidus, tostarp izmantojot publisko iepirkumu pirmskomercializācijas posmā. Tas ļaus apzināt saimnieciski visizdevīgākos risinājumus, ko tirgus var piedāvāt, lai apmierinātu Eiropas aizsardzības jomas pētniecības un izstrādes vajadzības.

Ir paredzams, ka atbalsta intensitāte būs dažāda atkarībā no izstrādes posma. Finansējuma likmes pētījumiem aizsardzības jomā parasti būs lielākas nekā finansējuma likmes prototipu izstrādei. Tā rezultātā būs iespējamas atbilstošas iniciatīvas, lai atbalstītu sadarbības projektu uzsākšanu, vienlaikus ņemot vērā dalībvalstu finansējuma būtisko nozīmi šajā jomā. Noteikumos par līdzdalību Eiropas Aizsardzības fondā ņems vērā aizsardzības nozares īpatnības, jo īpaši attiecībā uz stingro nepieciešamību pēc informācijas drošības, intelektuālā īpašuma tiesību rezultātu pārvaldību utt.

Īpaša uzmanība tiks pievērsta tam, lai nodrošinātu mazo uzņēmumu atbilstīgu līdzdalību, palielinot finansējuma likmes, lai iedrošinātu mazo un vidējo uzņēmumu līdzdalību sadarbības projektos.

Komisija programmu īstenos tiešā pārvaldībā, lai maksimāli palielinātu rezultātu efektivitāti un lietderību. Dalībvalstis būs cieši iesaistītas aizsardzības programmu īstenošanā.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Tiks nodrošināta papildināmība un sinerģija ar programmu "**Apvārsnis Eiropa**", lai aizsardzības pētniecībā gūtie rezultātus dotu labumu arī civilajai pētniecībai un otrādi. Tas palīdzēs novērst iespējamu nevajadzīgu dublēšanos.

Eiropas Aizsardzības fonds tiks koordinēts ar citām Komisijas un Augstā pārstāvja darbībām aizsardzības jomā. Tas ietvers pasākumus, lai nodrošinātu piemērotas sinerģijas ar Komisijas darbu ar finanšu shēmu, kuras mērķis ir vēl vairāk veicināt aizsardzības spēju kopīgu attīstīšanu un ieguvi, veicot ES un valsts finansēšanas mehānismu standartizāciju, sākot no apvienošanas līdz kopīpašumam. Šī sinerģija ietvers atbilstošu palīdzību dalībvalstīm uzsākt kopīgus pētniecības un izstrādes projektus.

Tiek nodrošinātas ciešas saiknes starp Eiropas Aizsardzības fondu un projektiem, ko īsteno saistībā ar pastāvīgo strukturēto sadarbību aizsardzības jomā (*PESCO*). Kad projekts būs atzīts par atbalsttiesīgu, projekta izstrādei saistībā ar pastāvīgo strukturēto sadarbību tiks piešķirta "*PESCO* piemaksa" (palielināta finansējuma likmes veidā). Tam būs nepieciešama savlaicīga iepriekšēja apspriešanās ar Komisiju, lai palīdzētu novērtēt pastāvīgās strukturētās sadarbības projektu iespējamo atbalsttiesīgumu minētā fonda līdzekļiem.

Fonds ņems vērā ES Spēju attīstības plānu un Eiropas Aizsardzības aģentūras koordinēto ikgadējo pārskatu par aizsardzību, jo īpaši attiecībā uz prioritāšu īstenošanu un jaunu sadarbības iespēju apzināšanu. Īstenošanu veiks, ņemot vērā Ziemeļatlantijas līguma organizācijas un citu partneru attiecīgās darbības.

Fonds papildina arī aizsardzības darbības, ko īsteno **Eiropas miera korpuss** – ārpusbudžeta instruments, kas tika ierosināts ārpus daudzgadu finanšu shēmas.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**13 000**
t. sk.:	
Pētniecība	4 100
Spēju attīstība	8 900

REAKCIJA KRĪZES SITUĀCIJĀS

rescEU – Savienības civilās aizsardzības mehānisms

rescEU – Savienības civilās aizsardzības mehānisms palīdz ES dalībvalstīm **novērst dabas un cilvēka izraisītas katastrofas, sagatavoties tām un reaģēt uz tām**, jo īpaši izmantojot ātru, labi koordinētu savstarpējo palīdzību.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Pēdējo gadu laikā ES ir saskārusies ar vairākām katastrofām, kurās gājuši bojā cilvēki un kurām bijušas citas postošas sekas iedzīvotājiem, uzņēmumiem, kopienām un videi. 304 cilvēki gāja bojā dabas katastrofu rezultātā 2017. gadā vien. 2016. gadā Eiropā tika reģistrēti zaudējumi gandrīz EUR 10 miljardu apmērā. Šādas katastrofas ir kļuvušas tik sarežģītas, ka tās var pārsniegt atsevišķu valstu reaģēšanas spējas un to spējas sniegt savstarpēju palīdzību.

Tieši šeit ir atrodama Savienības civilās aizsardzības mehānisma un jo īpaši jaunās iniciatīvas – *rescEU* – Eiropas pievienotā vērtība. Tā ļauj ES dalībvalstīm un citām iesaistītajām valstīm (Islandei, Norvēģijai, Serbijai, Melnkalnei, bijušajai Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikai un Turcijai) apvienot to civilās aizsardzības spējas un zinātību, lai reaģētu ātrāk un efektīvāk nolūkā aizsargāt iedzīvotājus katastrofu gadījumā.

Papildus valstu iespējām, ko piedāvā dalībvalstis, Savienība var paļauties uz īpašu rezerves jaudu, piemēram, spējām dzēst ugunsgrēkus no gaisa, lieljaudas sūkņiem plūdu gadījumā, meklēšanas un glābšanas spējām un neatliekamās medicīniskās palīdzības vienībām. Šīs *rescEU* spējas tiks izmantotas, kad valstu spējas būs pārsniegtas, un ar dalībvalstu savstarpējo palīdzību nebūs pietiekami, lai varētu efektīvi reaģēt. Izstrādājot galējas nepieciešamības spējas ES līmenī sniegs lielākus apjomradītus ietaupījumus. Dalībvalstīm ir jābūt gatavām "normālām" katastrofu riska situācijām savā teritorijā, taču tās var lūgt palīdzību no citām dalībvalstīm un arī *rescEU* spēju piesaisti ārkārtējām un neparedzētām situācijām vai katastrofām, kurām ir nepieciešamas retas un dārgas spējas.

2. MĒRĶI

Katastrofu gadījumā Savienības civilās aizsardzības mehānisms ir dalībvalstu un trešo valstu rīcībā. Tas piedāvā sadarbību un koordināciju starp ES un dalībvalstīm, lai sagatavotos dabas un cilvēka izraisītām katastrofām un reaģētu uz tām.

Lai sasniegtu šo vispārējo mērķi, *rescEU* būs lielākoties vērsts uz trīs galveno mērķu sasniegšanu:

- tas **uzlabo ES kolektīvās spējas reaģēt uz katastrofām.** *rescEU* piedāvā īpašu civilo aizsardzības spēju rezervi, ko daļēji īsteno ES, daļēji – Eiropas civilās aizsardzības rezerve, kas ir brīvprātīgo resursu rezerve, ko dalībvalstis iepriekš apņēmušās darīt pieejamus izmantošanai ES operācijās;
- tas uzlabo **profilaksi un gatavību reaģēt uz katastrofām** gan valstu, gan ES līmenī, veicot efektīvu novērtējumu par riskiem, ar ko saskaras dalībvalstis, vajadzības gadījumā sagatavojot gan konsultācijas, gan ieteikumus ieguldījumiem;
- tas sekmē ātru, efektīvu un koordinētu reakciju uz katastrofām, kuru vada Komisijas **Ārkārtas reaģēšanas koordinācijas centrs**. Šis koordinācijas centrs, kas darbojas

24 stundas diennaktī un 7 dienas nedēļā, pārrauga palīdzības pieprasījumiem no iesaistītajām valstīm, un attiecīgi informē visas pārējās.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Tika pieliktas lielas pūles, lai noteiktu pēc iespējas mazāk administratīvo procedūru nolūkā minimumam samazināt administratīvo slogu un kavēšanos palīdzības izvēršanā. Administratīvās vienkāršošanas labad, kur vien iespējams, tiek mudināts izmantot vienotas likmes, vienreizējus maksājumus un vienības izmaksas, un mehānisma iedarbināšana būs ierobežota laikā, lai paātrinātu palīdzības izmantošanu.

Konkrētāk:

- Dažādās **līdzfinansējuma likmes, kas pastāv pašreizējā mehānismā, tiek racionalizētas** 75 % apmērā attiecībā uz visām darbībām, kas saistītas ar Eiropas civilās aizsardzības rezervi. Minētās darbības jo īpaši ietver darbības spējas, ko izmanto iesaistītās valstis, spēju uzlabošanu no valsts mēroga uz starptautisku izmantojumu (kā tas ir pašlaik) un to atjaunošanu. Tas ietver daudz vairāk nekā tikai transportēšanas izmaksas, kā tas ir pašreizējā mehānismā, un būtiski palielina dalībvalstīm sniegto atbalstu, lai attiecībā uz sagatavošanos katastrofām un reaģēšanu uz tām.
- Komisijas ierosinātā jaunā pieeja tiecas pilnībā segt izmaksas, kas saistītas ar *rescEU* spēju pieejamību un izvietojamību.
- Turklāt ar pastiprināto Savienības civilās aizsardzības mehānismu tiks atbalstītas darbības, ko apmācības, praktisko nodarbību un zināšanu izplatīšanas jomā veic Savienības Civilās aizsardzības zinātības tīkls, kuru veido attiecīgie dalībnieki un iestādes.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Katastrofu riska pārvaldība ir arvien vairāk integrēta citos ES politikas virzienos un programmās. Piemēram, katastrofu novēršana un pārvaldība ir nozīmīgs jautājums Eiropas strukturālajos un investīciju fondos un Eiropas Savienības Solidaritātes fondā (lai finansiāli atbalstītu ārkārtas un seku novēršanas pasākumus pēc smagām dabas katastrofām). Pateicoties *rescEU*, tiek izveidota papildu un stiprāka sinerģija starp civilās aizsardzības jomu un citās saistītajām jomām, piemēram, reģionālās, lauku un vides politikas virzieniem, kuriem arī ir liela nozīme attiecībā uz katastrofu riska pārvaldību. *rescEU* aptvers tikai ārkārtas situācijās, kurām nepiešķir ārkārtas finansējumu no citām programmām, kas, piemēram, neietver ar tirgu saistītas krīzes situācijām lauksaimniecības nozarē.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**1 400**

ĀRĒJĀ DARBĪBA

Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instruments

Kaimiņattiecību, sadarbības un starptautiskās sadarbības instruments ir programma, kas ļauj ES popularizēt **savas intereses, politikas virzienus un vērtības ārpus tās robežām**. No tā sniedz atbalstu ES partneriem to politiskajā un ekonomiskajā pārveidē virzībā uz ilgtspējīgu attīstību, stabilizāciju, demokrātijas nostiprināšanu un nabadzības pārvarēšanu, un kaimiņattiecību politikā — uz to valstu pakāpenisku ekonomisko integrāciju Savienības vienotajā tirgū un pielāgošanos ES noteikumiem un standartiem, kuras ir izdarījušas izvēli par labu ES.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Šodien aizvien pieaugošā valstu un reģionu savstarpējā savienojamība ir radījusi daudzas jaunas iespējas. Vienlaikus konkrētas pasaules daļas — kā mūsu tuvākie, tā tālākie kaimiņi — saskaras ar pieaugošām problēmām un nestabilitāti, kam ir pārrobežu sekas un tieša ietekme uz Savienību. Pēdējos gados ir nācies saskarties ar reģionāliem konfliktiem, terorismu, migrācijas spiedienu, resursu neilgtspējīgu izmantošanu un pieaugošu protekcionismu. Dalībvalstis atsevišķi nespētu efektīvi reaģēt uz šīm globālajām attīstības tendencēm, taču Savienība un dalībvalstis kopā var risināt problēmas un izmantot iespējas, ko rada ātri mainīgā pasaule, un būt pirmajās rindās globalizācijas sniegto priekšrocību izmantošanā, vienlaikus popularizējot ES vērtības un piedāvājot iedzīvotājiem drošību un stabilitāti. Šim nolūkam neiztikt bez ES ārējās darbības programmām un citiem ES rīkiem.

Līguma par Eiropas Savienību 21. pantā ir noteikti principi un mērķi, kurus ievēro Savienības ārējā darbībā, tai skaitā demokrātija, tiesiskums, cilvēka cieņas neaizskaramība, vienlīdzības un solidaritātes princips, un Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu un starptautisko tiesību ievērošana.

Turklāt 8. pantā ir noteikts, ka Savienība veido īpašas attiecības ar kaimiņvalstīm, lai izveidotu labklājības un labu kaimiņattiecību telpu, kuras pamatā ir Savienības vērtības un kuru raksturo ciešas un mierīgas, uz sadarbību balstītas attiecības.

Pievienoto vērtību no Savienības iesaistīšanās ārējā darbībā rada:

- tās pamatkompetences un zinātības jomas (piem., sadarbība attīstības jomā, krīzes pārvarēšana, konfliktu novēršana, cilvēktiesības, demokrātija, vides aizsardzība, tirdzniecība, publiskā diplomātija un noturības veidošana);
- tās vērtības un uzticamība miera nodrošināšanā un demokrātijas un cilvēktiesību aizsardzībā, kā arī vadošā loma cīņā pret klimata pārmaiņām un vides aizsardzībā;
- tās pārvalstiskās struktūras būtība, kritiskā masa pasaules mērogā un tās ietekmes un reformu sviras efekts, kas izriet no tās politiskās un ekonomiskās nozīmīguma un pasaules mēroga dalībnieka pieredzes;
- tās ģeogrāfiskais un ģeopolitiskais tvērums (it īpaši pateicoties ES delegāciju tīklam un humānās palīdzības vietējiem birojiem visā pasaulē) un sadarbībā iesaistīto līdzekļu apmērs;
- instrumentu tvērums, saskaņotība un kombinācija, kā arī tās rīcībā esošais plašais rīku diapazons darbību īstenošanai uz vietas.

Ieņemot vadošo lomu humānās palīdzības un attīstības sadarbības jomā, ES atrodas unikālā situācijā, kas ļauj tai popularizēt tās vērtības, sekmēt ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu visā pasaulē un reaģēt uz pasaules mēroga izaicinājumiem, tai skaitā tādās jomās kā migrācija, konflikti, nestabilitāte, drošība, nabadzība, nevienlīdzība, klimata pārmaiņas, vides degradācija un energoapgādes drošība. Jaunais ārējās finansēšanas instruments nodrošinās saskaņotu satvaru un finanšu līdzekļus ārējām darbībām, kas dalībvalstīm atsevišķi nebūtu pa spēkam.

2. MĒRĶI

Instrumenta mērķi ir atvasināti gan no ES ārējās politikas virzieniem, kā tie definēti, piemēram, globālajā stratēģijā "Kopīgs redzējums, kopīga rīcība – stiprāka Eiropa", ES apņemšanās 2030. gada ilgtspējīgas attīstības programmas ietvaros, jaunajā Eiropas Konsensā par attīstību "Mūsu pasaule, mūsu cieņa, mūsu nākotne", un pārskatot Eiropas kaimiņattiecību politiku, gan no daudzgadu finanšu shēmas transversālajiem mērķiem attiecībā uz elastību, saskaņotību un sinerģiju, vienkāršošanu un koncentrēšanos uz sniegumu. ES stratēģiskie mērķi — gan ģeogrāfiskie, gan tematiskie — ir atspoguļoti, tos norobežojot.

ES ir nepieciešami rīki, ar kuriem var īstenot darbības, kas vērstas uz Savienības ārējās darbības mērķu sasniegšanu, jo īpaši darbības ar šādiem vispārējiem mērķiem:

- atbalstīt **demokrātiju, tiesiskumu, labu pārvaldību, cilvēktiesības un starptautisko tiesību principus**;
- sekmēt **drošību** un saglabāt **mieru**, sniedzot atbalstu **krīžu un konfliktu** novēršanai un efektīvi reaģējot uz tiem; atbalstīt **stabilizāciju** un **noturību**;
- ar galveno mērķi izskaust nabadzību veicināt **ilgtspējīgu ekonomikas, sociālo un vides attīstību mazāk attīstītajās valstīs**;
- atbalstīt **īpašās attiecības ar kaimiņvalstīm** ar mērķi izveidot kopīgas labklājības, sociālās un ekonomiskās attīstības un labu kaimiņattiecību telpu;
- vērsties pret **neatbilstīgu migrāciju** un apkarot tās galvenos cēloņus, radot apstākļus likumīgas migrācijas labākai organizācijai un labi pārvaldītai mobilitātei;
- atbalstīt **ES īstenoto diplomātiju** visos tās aspektos, **sekmējot ES iekšējo politikas virzienu starptautisko dimensiju** un atbalstot **tirdzniecības politiku** un **ekonomisko sadarbību**;
- stiprināt partnerības, veicinot politisko dialogu un kolektīvu reaģēšanu uz globāliem problēmjautājumiem, tai skaitā vidi un klimata pārmaiņām.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Lai nodrošinātu saskaņotību, apjomradītus ietaupījumus, sinerģiju un vienkāršākus procesus, Komisija ierosina stratēģiski vienkāršot ES ārējās darbības finansēšanas instrumentus 2021.-2027. gadam, tai skaitā **integrējot ES budžetā Eiropas Attīstības fondu**, lai vēl vairāk pastiprinātu lietderību un efektivitāti.

Nodrošinot globālu tvērumu, vairāki daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam instrumenti un metodes tiks **pilnveidotas un integrētas Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentā**, Eiropas Attīstības fonds, attīstības sadarbības instruments, Eiropas kaimiņattiecību instruments, Instruments demokrātijas un cilvēktiesību atbalstam visā pasaulē, Partnerības instruments, Stabilitātes un miera veicināšanas

instruments, Instruments sadarbībai kodoldrošuma jomā un Kopējā īstenošanas regula. Pirmspievienošanās palīdzības instrumenti un instrumenti tādās jomās kā humānā palīdzība, kopējā ārpolitika un drošības politika, un Sadarbība ar aizjūras zemēm un teritorijām, ieskaitot Grenlandi, arī turpmāk būs patstāvīgi instrumenti, ņemot vērā to specifiku un atšķirīgo juridisko pamatu.

Ar Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentu tiks arī pilnveidota ārējās darbības pašreizējo finansiālo garantiju struktūra, kas ietver Eiropas Fondu ilgtspējīgai attīstībai kā Eiropas Ārējo investīciju plāna būtisku pīlāru, makrofinansiālās palīdzības sniegšanu, ārējo aizdevumu pilnvaras, Garantiju fondu ārējai darbībai, Āfrikas ieguldījumu mehānismu, Karību jūras reģiona ieguldījumu mehānismu un Klusā okeāna valstu ieguldījumu mehānismu, un nodrošinās iespējamu kapitāla pienesumu Eiropas vai starptautiskām attīstības bankām vai finanšu iestādēm, tādējādi ļaujot sasniegt ES mērķus ārējās darbības jomā.

Eiropas Attīstības fondu iekļaujot daudzgadu finanšu shēmā, tiks panākts lielāks kopējo izdevumu maksimālais līmenis, vienlaikus saglabājot esošās elastības iespējas. Kopējā īstenošanas regula, ko piemēro Daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam sešiem finansēšanas instrumentiem, tiks integrēta Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentā. Šos noteikumus turpinās piemērot Pirmspievienošanās palīdzības instrumentam.

Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentam būs četras galvenās sastāvdaļas, un tas aptvers sadarbību ar trešām valstīm, izmantojot ģeogrāfisko un tematisko pieeju un saglabājot elastību reaģētspējā un iespējās rīkoties saskaņā ar Savienības prioritātēm (jo īpaši tādās jomās kā kaimiņattiecības, Āfrika, cilvēktiesības, stabilitāte un migrācija).

Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumenta centrā būs tā ģeogrāfiskais pīlārs ar noteiktām ģeogrāfiskām zonām, un to papildinās tematiskais pīlārs un ātras reaģēšanas pīlārs.

- No **ģeogrāfiskā pīlāra** (“sadarbība ar partneriem”) varēs segt plānotu sadarbību ar kaimiņvalstīm un visām pārējām trešām valstīm (izņemot tās darbības, ko sedz no Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta un Sadarbības ar aizjūras zemēm un teritorijām, ieskaitot Grenlandi, instrumenta). Tas sastāvēs no vairākiem ģeogrāfiskā finansējuma blokiem ar katram piešķirtiem minimālajiem līdzekļiem, tai skaitā konkrēts prioritārs atzars kaimiņattiecībām, kurā iekļautas papildu iezīmes, piemēram atbalsts regulējuma tuvināšanai, uz stimuliem balstītas attiecības un pārrobežu sadarbība. Līdzekļu piešķiršana ģeogrāfiskajām programmām atspoguļos ES stratēģiskās prioritātes, atzīstot ES galvenos stratēģiskos mērķus, jo īpaši kaimiņattiecību jomā un Āfrikā. No šā pīlāra tiks segta arī programmas **“Erasmus+”** ārējā dimensija.
- No **tematiskā pīlāra** (“kopējo mērķu sasniegšana”) tiks atbalstītas darbības tādu jautājumu risināšanai, kurus nevar iekļaut ģeogrāfiskā finansējuma blokos, jo šīs darbības pēc savas būtības ir globālas un/vai politiskas pamatiniciatīvas tādās jomās kā, piemēram, cilvēktiesības un demokrātija, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, miers un stabilitāte, migrācija, citas tēmas saistībā ar ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu visā pasaulē, tai skaitā ekonomiskā diplomātija un tirdzniecība.
- **Ātras reaģēšanas pīlāram** (ar vispasaules tvērumu), kas nodrošina ātras reaģēšanas jaudas krīžu pārvaldībai un konfliktu novēršanai, noturības veidošanai, tai skaitā veidojot saikni starp palīdzību, atjaunošanu un attīstību, un īstermiņa reaģēšanai ārpolitikā, būs tvērums visas pasaules mērogā un dažādās jomās (politika, drošība,

ekonomika). Konkrēti šis pīlārs nomainīs Eiropas Attīstības fonda satricinājumu amortizācijas mehānismu, Stabilitātes un miera veicināšanas instrumenta 3. pantu, ieskaitot daļu par spēju veidošanu drošības un attīstības atbalstam, un Partnerības instrumenta elementus. Šā pīlāra noteikumi un procedūras nodrošinās, ka saglabājas darbību ātrums, elastība un reaģētspēja.

Turklāt instrumentā būs iekļauts **jauno izaicinājumu un prioritāšu rezerve**, ko veidos neiedalīti līdzekļi un kas ļaus elastīgi reaģēt uz pastāvošām vai jaunām steidzamām prioritātēm Šīs rezerves svarīgs uzdevums būs risināt migrācijas spiediena radītās problēmas, taču tā nodrošinātu elastību arī gadījumos, kad jārīkojas neparedzētās situācijās, jānodrošina stabilitātes vajadzības un jāatsaucas jaunām starptautiskām iniciatīvām un prioritātēm. Šī neiedalītā summa tiks izmantota, pamatojoties uz regulā definētiem kritērijiem.

Svarīgas transversālas prioritātes, piemēram, rīcība vides un klimata un dzimumu līdztiesības jomā, tiks integrētas ar šā instrumenta palīdzību. **Migrācija** ir prioritāte, kas tiks noteikta un risināta visa instrumenta ietvaros un dažādajos pīlāros, tai skaitā izmantojot neiedalītos līdzekļus.

Eiropas Attīstības fonda esošie elastības elementi ir ietverti Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentā, jo īpaši iespēja pārnest nepiešķirtās summas un iespēja izmantot atbrīvotās summas.

Īstenošanas metožu ziņā regulā tiks iekļautas visas atbalsta formas, kuras nodrošinās ar tiešo vai netiešo pārvaldību atkarībā no konkrētās īstenojamās programmas un attiecīgās valsts vai reģiona. Saskaņā ar Eiropas Konsensa par attīstību principiem atbalsta formas ar visizdevīgākajiem noteikumiem, proti, dotācijas, tiks virzītas mērķtiecīgi tur, kur ir vislielākā nepieciešamība, jo īpaši vismazāk attīstītajām valstīm (neatkarīgi no to ģeogrāfiskās atrašanās vietas) un valstīm, kurās valda nestabilitāte un konflikti. Sadarbība ar mazāk attīstītajām valstīs, kuras jau ir guvušas panākumus, pamatosies galvenokārt uz novatoriskiem sadarbības veidiem, ņemot vērā to, ka šīm valstīm vairs nav tik nepieciešamas atbalsta formas ar izdevīgākajiem noteikumiem. Tiks saglabāta Eiropas kaimiņattiecību instrumenta specifika jo īpaši attiecībā uz principu "vairāk par vairāk" un diferenciāciju. Programmas "**Erasmus+**" ārējā dimensija arī turpmāk būs svarīgs rīks ārējās darbības jomā un viens no pīlāriem prioritāšu virknē, ko īstenos ar partnervalstīm nolūkā stiprināt izglītības sistēmas, cīnīties pret bezdarbu un novērst radikalizāciju. Programmas "Erasmus+" ārējās daļas realizēšanas mehānisms un noteikumi tiks būtiski vienkāršoti.

Ar regulu tiks arī atbalstīta ES **jaunā ārējo ieguldījumu struktūra**, kas ļaus labāk sasniegt ES politikas mērķus ārējās darbības jomā, vienlaikus ļaujot sekmēt kolektīvo finansēšanu un piesaistīt papildu līdzekļus no privātā sektora, lai risinātu problēmas attīstības jomā. Tas nodrošinās finansiālas garantijas ieguldījumu veicināšanai partnervalstīs, uzsvaru liekot uz tādām jomām kā Āfrika, kaimiņattiecības, iespējams — Rietumbalkāni. Īpaša uzmanība būs pievērsta arī valstīm, kurās valda nestabilitāte un konflikti, kā arī citiem reģioniem ar kritisku infrastruktūru un savienojamības vajadzībām. Finansējuma apvienošanas darbības un budžeta garantijas arī turpmāk tiks finansētas no ģeogrāfiskā pīlāra. Ierosinātais rīks ietver iespēju sniegt ES budžeta garantiju un/vai kapitāla pienesumu Eiropas vai starptautiskām attīstības bankām vai finanšu iestādēm, ar nosacījumu, ka tās ievēro konkrētus nosacījumus attiecībā uz pievienoto vērtību, riska uzņemšanās spējām un ka tās virza ES politikas mērķi.

Arī **makrofinansiālās palīdzības** sniegšana tiks nodrošināta no Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumenta, taču konkrētas darbības arī turpmāk tiks uzsāktas, pamatojoties uz atsevišķiem *ad-hoc* lēmumiem pēc vajadzības.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Pateicoties daudzgadu finanšu shēmas ārējās darbības un pirmspievienošanās palīdzības klasteriem, tiks nodrošināta dažādo instrumentu spēcīga papildināmība, kā arī sinerģija ar attiecīgajām iekšējās politikas jomām un iekšējās politikas instrumentiem tādās jomās kā migrācija, drošība un klimats. Tiks nodrošināta arī papildināmība starp instrumentiem, kurus finansē no ES budžeta, un ierosināto **Eiropas Miera nodrošināšanas fondu** (kas jāveido ārpus daudzgadu finanšu shēmas), lai nodrošinātu spēcīgu un saskanīgu ES darbību.

Mazāks instrumentu skaits ārējās politikas sadaļā samazinās mākslīgās robežas, ar kurām nācās saskarties ģeogrāfisko un tematisko instrumentu iepriekšējā kopumā. Tas ļaus nodrošināt, ka ES piekopj pareizu politikas virzienu kombināciju katrā valstī vai reģionā, izvairoties no pārklāšanās un/vai pretrunīgām pieejām. Tas arī pilnveidos programmu pārvaldības procedūras un tādējādi palielinās efektivitāti un pārredzamību.

Mijiedarbība un papildināmība ar **Humānās palīdzības** programmu tiks īstenota, izmantojot ģeogrāfiskās programmas, kā arī pīlāru, kas vērsts uz noturību un saista palīdzību, atjaunošanu un attīstību, un mērķis ir nodrošināt nepārtrauktu pāreju starp darbībām.

Pārskatītais Savienības Civilās aizsardzības mehānisms **"rescEU"** attiecas arī uz darbībām ārpus ES un nodrošinās saskaņotību starp tādām jomām kā dabas katastrofu novēršana, sagatavošanās tām un reaģēšana.

Izvairoties no trūkumiem vai pārklāšanās, tiks nodrošināta darbību drošības jomā sinerģija un koordinēšana, ko īsteno Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumenta, **kopējās ārpolitikas un drošības politikas**, kā arī jaunā **Eiropas Miera nodrošināšanas fonda** ietvaros.

Neraugoties uz to, ka **Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta** mērķi atšķiras no pārējiem ārējās darbības instrumentiem, tam ir papildinoši mērķi, jo tas atbalsta cilvēktiesības un pamatvērtības, kā arī drošību. Sinerģija pastāv arī instrumenta tematiskajās sadaļās globālu akciju finansēšanai.

Sadarbība ar aizjūras zemēm un teritorijām, ieskaitot Grenlandi, demonstrēs sinerģiju, jo tā jo īpaši būs saistīta ar darbībām, ko veic Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumenta ģeogrāfiskās un tematiskās komponentes ietvaros gadījumos, kad īstenojamās darbības mērogs ir globāls, starpreģionāls vai reģionāls.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**89 500**

ARĒJĀ DARBĪBA

Humānā palīdzība

No ES Humānās palīdzības programmas sniedz **ārkārtas palīdzību to personu dzīvības glābšanai, kas cietušas cilvēku izraisītās vai dabas katastrofās**, it īpaši visneaizsargātākajām personām.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

ES ir atzīta vadošā lomā humānās palīdzības jomā, gan ņemot vērā tās spēju sniegt ātru un elastīgu palīdzību visdažādākajās krīžu situācijās, gan pateicoties tās ietekmei globālās humānās palīdzības politikas programmas veidošanā. Ņemot vērā tās nozīmīgumu finansiālā izteiksmē (ES un dalībvalstis kopā ir pasaulē lielākie humānā palīdzības līdzekļu devēji) un tās humānās palīdzības darbību vispasaules tvērumu, ES var arī mudināt citus humānās palīdzības līdzekļu devējus īstenot efektīvas un principiālas humānās palīdzības stratēģijas. Humānās palīdzības galvenā salīdzinošā priekšrocība izriet no fakta, ka bieži vien tā ir vienīgais ES instruments, ar kuru var rīkoties akūtās konfliktu vai krīžu situācijās. Pateicoties tās elastībai, humānā palīdzība ir arī radījusi būtiskas atšķirības uz vietas tajās valstīs, kuras skārusi globālā bēgļu un migrācijas krīze.

Tā kā finansējums aizvien pieaugošo globālo vajadzību apmierināšanai ir nepietiekams, ES var arī nodrošināt nepietiekamos līdzekļus pasaules humānās palīdzības apjomos, apmierinot vajadzības zonās, kuram ir grūti piekļūt, un reaģējot ne tikai uz lielākajām un redzamākajām humanitārajām krīzēm, bet arī uz aizmirstajām krīzēm (kas nesaņem nekādu vai saņem nepietiekamu starptautisko palīdzību, politisko aprindu un mediju uzmanību). Turklāt dalībvalstis bieži uzskata ES par līdzekļu devēju palīdzības sniegšanai krīzes apstākļos, kurās tās pašas nespēj reaģēt valsts spēju ietvaros.

Dalībvalstis izmanto arī ES "humānās diplomātijas" priekšrocības, kā rezultātā humānā palīdzība tiek sniegta daudz efektīvāk. Vēl viens ES pievienotās vērtības pamatelements dalībvalstīm ir tas, ka ES unikālajam humanitārās palīdzības vietējo biroju, kuri atrodas vairāk nekā 40 valstīs, tīklam ir spēcīgas darbības zināšanas un tehniskā zinātība.

2. MĒRĶI

Saskaņā ar Humānās palīdzības regulu, ko turpina piemērot, ES humānā palīdzība nonāk tieši pie cilvēkiem, kurus skārušas katastrofas vai konflikti, neatkarīgi no viņu rases, etniskās piederības, reliģiskās pārliecības, dzimuma, vecuma, tautības vai politiskajiem uzskatiem, un palīdzību piešķiršanas pamatā nav politiski apsvērumi un tā nav atkarīga no šādiem apsvērumiem. ES darbības pamatojas uz starptautiskajiem humānajiem principiem: humānismu, neitralitāti, objektivitāti un neatkarību. Galvenie mērķi ir šādi:

- nodrošināt to, **ka ES palīdzība tiek sniegta, pamatojoties uz vajadzībām, un tās mērķis ir glābt un saglabāt dzīvību, novērst un mazināt cilvēku ciešanas un nosargāt to cilvēku integritāti un pašcieņu, kurus skārušas dabas katastrofas un cilvēku izraisītas krīzes**, ieskaitot arī ieilgušas krīzes;
- papildinot citus ES instrumentus, veidot **neaizsargātu vai katastrofas skartu kopienu izturētspēju un spēju atgūties.**

Šie mērķi kalpo Savienības ārējās darbības vispārējiem mērķiem, principiem un darbībām, kā tie definēti Līguma par Eiropas Savienību 21. pantā.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Komisija īsteno ES humānās palīdzības darbības ar vairāk nekā 200 partnerorganizāciju, tai skaitā Apvienoto Nāciju Organizācijas aģentūru un starptautisko organizāciju, piemēram, Sarkanā Krusta un Sarkanā Pusmēness kustības, un nevalstisko organizāciju starpniecību. Komisija ir izveidojusi pastāvīgu tīklu, kurā darbojas starptautiska un vietēja mēroga eksperti humānās palīdzības jomā krīžu zonās visā pasaulē. ES ir bijusi vadoša loma, izstrādājot jaunas politikas pieejas un novatoriskas finansēšanas veidus (piem., skaidrā naudā sniegta palīdzība).

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Lai arī ES **"rescEU"** mehānisms galvenokārt tiek izmantots darbībām ES iekšienē, tas arī papildina humānās palīdzības darbības ārpus ES, ar Ārkārtas reaģēšanas koordinācijas centra starpniecību veicot reāllaika monitoringu un sniedzot nekavējošu atbalstu ārkārtas situācijās trešās valstīs, izmantojot ekspertu grupas un glābšanas ierīces, ko nodrošina dalībvalstis un citas iesaistītās valstis. Tāpat tiek izmantota papildu elastība, ko sniedz **Rezerve palīdzībai ārkārtas gadījumos** — īpašs instruments reaģēšanai uz ārkārtas situācijām un katastrofām Savienības iekšienē un ārpus tās gadījumos, kad finansējums no konkrēti tam paredzētām programmām izrādās nepietiekams.

Daudzās krīzes situācijās liela uzmanība ir pievērsta papildināmībai starp humāno palīdzību un attīstības palīdzību nolūkā nodrošināt netraucētu pāreju no palīdzības uz ilgtspējīgu attīstību, ko atbalsta ar Kaimiņattiecību, attīstības un **starptautiskās sadarbības instrumentu**.

ES Humānās palīdzības instrumentam ir potenciāls līdzsvarot dalībvalstu finansējumu, izmantojot ārējos piešķirtos ieņēmumus. Tas var veicināt labāku papildināmību ar valstu resursiem.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**11 000**

ARĒJĀ DARBĪBA

Kopējā ārpolitika un drošības politika

Eiropas Savienības kopējā ārpolitika un drošības politika dod ES iespēju paust vienotu nostāju kopējās ārpolitikas un drošības jautājumos. Tā veicina miera saglabāšanu, konfliktu novēršanu un stiprina starptautisko drošību. Tā ir viens no galvenajiem instrumentiem, ko izmanto **Globālās Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģijas** īstenošanā un nostiprina ES kā pasaules mēroga dalībnieka nozīmi. Ārējās darbības instrumentiem vajadzētu kalpot ES mērķu īstenošanai un globālā mērogā popularizēt ES vērtības.

Līgums par Eiropas Savienību (V sadaļa. Vispārīgi noteikumi par Savienības ārējo darbību un īpaši noteikumi par kopējo ārpolitiku un drošības politiku) pastiprināja šo politikas jomu, izveidojot **ES Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos** amatu un Eiropas Ārējās darbības dienestu. Kopējā ārpolitika un drošības politika palīdz aizsargāt Savienības vērtības, principus un intereses. Līguma par Eiropas Savienību 21. pantā ir noteikti principi un mērķi, kurus ievēro Savienības ārējā darbībā, tai skaitā demokrātija, tiesiskums, cilvēka cieņas neaizskaramība, vienlīdzības un solidaritātes princips, un Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtu un starptautisko tiesību ievērošana.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Kopējā ārpolitika un drošības politika nodrošina to, ka Savienība var darboties kā ārējs dalībnieks dalībvalstu uzdevumā un kopā ar tām. Ar kopīgu rīcību ES rada pievienoto vērtību, kas papildina atsevišķu dalībvalstu darbības, atbildes darbībās uz pasaules mēroga izaicinājumiem sasniedzot kritisko masu. Ņemot vērā ES neitrālo nostāju, īstenojot ārējās darbības dalībvalstu uzdevumā un kopā ar tām, kopējās ārpolitikas un drošības politikas darbībām ir lielāka ticamība un uzticēšanās tajās valstīs, kur darbības tiek īstenotas. Eiropas Savienības demogrāfiskais un ekonomiskais nozīmīgums un spēja pieņemt kopīgus ārpolitikas lēmumus pastiprina tās ietekmi.

Kamēr dalībvalstu atsevišķās darbības viennozīmīgi sekmē ES kopējās ārpolitikas un drošības politikas mērķu sasniegšanu, ES kopējā ārpolitika un drošības politika nodrošina kritisko masu, lai reaģētu uz pasaules mēroga izaicinājumiem. Kopīga ES atbildība apvienojumā ar pasaules mēroga dalībnieka ietekmi un reformu līdzekļiem un spēcīgs politisks signāls par stabilu ES mehānismu, kas atbalsta partnervalstu vajadzības drošības un stabilitātes jomā.

Ieņemot vadošo lomu humānās palīdzības un attīstības sadarbības jomā, ES ir unikāla iespēja popularizēt tās vērtības un reaģēt uz pasaules mēroga izaicinājumiem, tai skaitā konfliktiem, nestabilitāti, draudiem drošībai pasaules drošības apdraudējumu. Veidojot sinerģiju ar pārējiem ārējās darbības instrumentiem, kopējā ārpolitika un drošības politika sekmē saskaņotu regulējumu un finanšu līdzekļus ārējai darbībai, ko neviena dalībvalsts atsevišķi nespētu atļauties.

2. MĒRĶI

Ņemot vērā politiskās prioritātes un pasaules mēroga izaicinājumus, kopējās ārpolitikas un drošības politikas darbības arī turpmāk būs globālās stratēģijas (vai tās aizstājējas) pamatpīlārs pēc 2020. gada, atbalstot trīs stratēģiskas prioritātes: 1) reaģēšana uz ārējiem konfliktiem un krīzēm, 2) partneru spēju veidošana un 3) Savienības un tās iedzīvotāju

aizsardzība. Lai kopējā ārpolitika un drošības politika būtu efektīva, ES jābūt gatavai ātri un apņēmīgi reaģēt uz jauniem draudiem tās stratēģiskajām interesēm.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Vispārējai ietekmei un sasniegumiem, ko var panākt ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku, ir daudz lielāka vērtība par tās atsevišķo darbību vērtības summu. Jo īpaši attiecībā uz kopējās drošības un aizsardzības politikas misijām saskaņoto darbību tvērums un darbības joma ir plašāka par atsevišķas dalībvalsts iespējām. Kopējās drošības un aizsardzības politikas misijām ES daudznacionālais raksturs jo īpaši nāk par labu gan ES ir uzticama miera aizstāvja tēla dēļ, gan piekļuves lielākiem cilvēku un zinātības resursiem dēļ, tai skaitā no ieinteresētām trešām valstīm, kuras piedalās ES vadītās darbībās. Kopējās drošības un aizsardzības politikas darbības ir konkrēti sekmējušas politikas īstenošanu, 1) nodrošinot spēju veidošanu, atbalstu un padomus civilās un militārās mācību misijās kopējās drošības un aizsardzības politikas ietvaros, 2) veicinot mieru un stabilitāti, kā arī ar īpašu pārstāvju starpniecību popularizējot un stimulējot ES vērtības, un 3) sekmējot daudzpusējas atbildes darbības uz draudiem drošībai, tai skaitā apkarojot masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanu un citu parasto ieroču nelikumīgu izplatīšanu un kontrabandu. .

Turklāt ar tās kopējās ārpolitikas un drošības politikas operāciju starpniecību ES nodrošina finansējumu Eiropas Drošības un aizsardzības koledžai un Kosovas specializēto palātu darbībai. Kopējo ārpolitiku un drošības politiku arī var izmantot darbībai, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību 28. pantu.

Nepieciešamība ātri un apņēmīgi reaģēt nozīmē to, ka daudzas kopējās ārpolitikas un drošības politikas darbības nevar priekšlaicīgi saplānot un ka katru gadu budžetā nepieciešams iekļaut pietiekamu rezervi, lai krīzes situācijās varētu ātri reaģēt.

Kopējās ārpolitikas un drošības politikas budžetu pārvalda un izpildi nodrošina Komisijas Ārpolitikas instrumentu dienests.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Daudzgadu finanšu shēmas ārējās darbības un pirmspievienošanās palīdzības klasteri nodrošinās spēcīgu dažādo instrumentu papildināmību. Tiks meklētas iespējas nodrošināt mijiedarbību un sinerģiju starp instrumentiem, kurus finansē no ES budžeta (jo īpaši Kaimiņattiecību, attīstības **un starptautiskās sadarbības instrumentu**, **Pirmspievienošanās instrumentu**, **Humānās palīdzības instrumentu**, pārskatīto **Savienības Civilās aizsardzības mehānismu "rescEU"**, un ierosināto **Eiropas Miera nodrošināšanas fondu** (kas jāveido ārpus daudzgadu finanšu shēmas, ņemot vērā Līgumā par Eiropas Savienību noteiktos ierobežojumus aizsardzības darbību finansēšanai), lai nodrošinātu spēcīgu un saskanīgu ES ārējo darbību.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**3 000**

ARĒJĀ DARBĪBA

Sadarbība ar aizjūras zemēm un teritorijām (ieskaitot Grenlandi)

Programmas mērķis ir atbalstīt un **stiprināt ekonomiskās, politiskās un kultūras saiknes starp Eiropas Savienību un 13 aizjūras zemēm un teritorijām**, kas saistītas ar Dāniju, Franciju un Nīderlandi. Programmu veidos tiks ņemtas vērā aizjūras zemju un teritoriju konkrētas vajadzības un problēmas kopumā un Grenlandes īpašā situācija.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Aizjūras zemes un teritorijas, kuras atrodas gan pie poliem, gan tropu reģionos, ir asociētas ar ES. Tām ir svarīga loma kā Savienības priekšposteņiem tajās teritorijās, kur tās atrodas, tomēr tās nepieder pie ES teritorijas vai ES vienotā tirgus.

Aizjūras zemju un teritoriju asociācijas ar Savienību mērķis ir veicināt šo zemju un teritoriju ekonomisko un sociālo attīstību un izveidot ciešas ekonomiskās attiecības starp tām un Savienību kopumā.

Atbalsts aizjūras zemēm un teritorijām padara tās mazāk atkarīgas no ES un tās dalībvalstīm un veicina sadarbību starp tām un to partneriem reģionālā, Eiropas un starptautiskā līmenī. Tas ļauj popularizēt ES vērtības, kultūru, tiesības un ekonomiskās partnerības visā pasaulē.

2. MĒRĶI

Atbalsta aizjūras zemēm un teritorijām mērķis ir **saglabāt ciešās un noturīgās saites starp partneriem, atbalstot viņu ilgtspējīgu attīstību** un **stiprinot viņu konkurētspēju un ekonomikas noturību**.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Atbalsts aizjūras zemēm un teritorijām, izņemot Grenlandi, līdz šim tika sniegts no Eiropas Attīstības fonda. Programmas tieši īsteno Eiropas Komisija, galvenokārt tieša budžeta atbalsta, bet dažos gadījumos arī dotāciju veidā.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Sadarbība ar aizjūras zemēm un teritorijām ir cieši saistīta ar Dānijas, Francijas un Nīderlandes valsts atbalsta politiku un tiek koordinēta saskaņā ar to. Tiks izmantota arī sinerģija ar dažām Eiropas attīstības programmām, kas paredzētas ES attālākajiem reģioniem, un Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentu.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**500**

PIRMSPIEVIENOŠANĀS PALĪDZĪBA

Pirmspievienošanās palīdzības instruments

Pirmspievienošanās palīdzības instruments **atbalsta kandidātvalstis un iespējamās kandidātvalstis to virzībā uz pievienošanās kritēriju izpildi**. Tajā ir ņemta vērā Rietumbalkānu stratēģija un tas atspoguļo attīstības tendences attiecībās ar Turciju.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Atbalsts ES paplašināšanās pēc savas būtības ir uzdevums, kas vislabāk paveicams ES līmenī. Pirmspievienošanās palīdzības piešķiršana viena instrumenta ietvaros un pamatojoties uz vienu kritēriju kopumu ir daudz efektīvāka, nekā palīdzības piešķiršana no daudziem dažādiem avotiem, tai skaitā dalībvalstu budžetiem, un ievērojot dažādas procedūras un prioritātes. Turklāt ES politiskā ietekme un līdzsvarojums ļauj tai piešķirt valstu iestādēm lielākas pilnvaras un juridisko noteiktību, nekā to var izdarīt atsevišķas dalībvalstis. Instruments papildina Savienības politiku paplašināšanās jomā, atbalstot politiskas un ekonomiskas reformas, tai skaitā attiecībā uz ES vērtībām, tiesiskuma ievērošanu un iestāžu pareizu darbību, nodrošinot pareizu finanšu pārvaldību kandidātvalstīs vai iespējamās kandidātvalstīs, un instrumentu proaktīvi izmanto, lai sekmētu sarunas ar saņēmējvalstu valdībām par Kopenhāgenas kritēriju izpildi, kā arī Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu nosacījumu ievērošanu.

Pirmspievienošanās palīdzības instruments dod ieguldījumu plašāka Eiropas mērķa īstenošanā — nodrošināt stabilitāti, drošību un labklājību Savienības tuvajās kaimiņvalstīs. Saiknes starp dalībvalstīm un saņēmējiem un atbilstošā nepieciešamība koordinēt arī nodrošina, ka saņēmējiem sniegtais atbalsts palīdz ES sasniegt savus mērķus attiecībā uz ilgtspējīgu ekonomikas izaugsmi, migrāciju, drošību, energoapgādi, transportu, vidi un klimata pārmaiņām.

2. MĒRĶI

Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta mērķis ir **atbalstīt kandidātvalstis un iespējamās kandidātvalstis to politisko, institucionālo, tiesisko, administratīvo, sociālo un ekonomisko reformu pieņemšanā un īstenošanā, kas vajadzīgas, lai ievērotu Savienības vērtības un pakāpeniski pielāgotos Savienības noteikumiem, standartiem, politikai un praksei ar mērķi pievienoties Savienībai**.

Instruments būs veidots, pamatojoties uz šādām galvenajām prioritātēm: **tiesiskums**, **pamattiesības** un **migrācija** – ietverot **sadarbības drošības jomā** stiprināšanu, **cīņu pret radikalizāciju un organizēto noziedzību**, kā arī atbalstu **integrētai migrācijas politikai**, **tai skaitā robežu pārvaldībai**; **ES politikas virzieni un *acquis***; **sociālekonomiskā attīstība**; **ieguldījums izaugsmei**; **samierināšana, labas kaimiņattiecības** un **reģionālā un pārrobežu sadarbība**. Šie mērķi ir pārņemti no iepriekšējās programmas.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Tiks nodrošināta nepārtrauktība ar 2014.–2020. gada instrumentu. Spēcīgais uz rezultātiem vērstais elements tiks saglabāts, bet vienkāršots, lai atvieglotu tā pārraudzību un ziņošanu un saņēmējiem nodrošinātu patiesu stimulu. Ātra un elastīga līdzekļu mobilizācija ir svarīga, kā

arī nepieciešamie finanšu līdzekļi, lai attiecīgi sagatavotu nākamo valstu pievienošanos, tai skaitā lai nodrošinātu pakāpenisku un plūstošu pāreju no pirmspievienošanās valsts uz dalībvalsts statusu, ļaujot palielināt nepieciešamās līdzekļu apguves spējas.

Regulā tiks iekļauti visi iespējamie līdzekļu piešķiršanas veidi (dotācijas, iepirkums, atlīdzības, iemaksas ES trasta fondos, budžeta atbalsts, finanšu instrumenti un budžeta garantijas). Tie tiks īstenoti ar tiešu, netiešu un dalītu pārvaldību atkarībā no programmas veida un partnervalsts.

Attiecībā uz ieguldījumu struktūru reģionā pašlaik īstenojamie finanšu instrumenti tiks izmantoti arī turpmāk, ņemot vērā līdz šim gūtos labos rezultātus.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Programma tieksies nodrošināt papildināmību ar visām Savienības programmām, ieskaitot iekšējās politikas programmas (sinerģija ar politiku drošības, migrācijas un enerģētikas jomā) un **Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentu**, — ar tās ieguldījumu komponenti, kā arī atbalstu programmas "**Erasmus+**" ārējai dimensijai. Saņēmējvalstis arī turpmāk gūs labumu no tematiskām programmām, jo īpaši cilvēktiesību jomā. Tāpat saglabāsies sinerģija ar **kohēzijas politiku** un **kopējā lauksaimniecības politiku**, sagatavojot saņēmējvalstis tam, lai tās varētu apgūt un pārvaldīt turpmāko ES finansējumu.

Saskaņotība ir jāsaglabā starp ***InvestEU fondu*** — jauno vienoto ieguldījumu rīku ES iekšējo politikas virzienu īstenošanai — un Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu, lai būtu nodrošināta pirmspievienošanās valstu iespējamā piekļuve jaunajam fondam. Nepieciešamo palielinājumu ieguldījumu vajadzībām lielākoties segs no **Eiropas Fonda ilgtspējīgai attīstībai+**, kas tiks integrēts Kaimiņattiecību, attīstības un starptautiskās sadarbības instrumentā. Tas ļaus gūt apjomradītus ietaupījums, vienlaikus nodrošinot iespējas nepieciešamības gadījumā izvērst operācijas Rietumbalkānos.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**14 500**

INSTRUMENTI ĀRPUS DAUDZGADU FINANŠU SHĒMAS MAKSIMĀLĀ APJOMA

ĪPAŠIE INSTRUMENTI

Rezerve palīdzībai ārkārtas gadījumos

Rezerve palīdzībai ārkārtas gadījumos ir **instruments, no kura nodrošina papildu līdzekļus virknei nozaru programmu gadījumos, kad radušās krīzes** ES iekšienē un ārpus tās.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Nestabilo ģeopolitisko un iekšējo apstākļu dēļ, kuri rada neplānotus izdevumus, atbildes darbības no ES budžeta ir vajadzīgas aizvien vairāk. Lai arī vairākās programmās, kuru darbības tvērums ir gan ES iekšienē, gan ārpus tās, ir paredzēti konkrēti noteikumi attiecībā uz ārkārtas pasākumiem, pieejamie līdzekļi var ātri izsīkt un var rasties vajadzība pēc papildu līdzekļiem, kas dažkārt nepieciešami ļoti īsā laikā. Piemēram, ārkārtas palīdzībai pieejamie līdzekļi no Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda un Iekšējās drošības fonda nebija pietiekami, lai apmierinātu visas dalībvalstu pieprasījumus sakarā ar migrācijas un drošības krīzi, kas sākās 2015. gadā. Līdzīgi arī programma "Pārtika un barība" izrādījās lielā mērā nepietiekama, lai apmierinātu to dalībvalstu pieprasījumus, kuras 2016. un 2017. gadā skāra putnu gripas krīze. Attiecīgi bija jāpārceļ līdzekļi no citām programmām un jāizmanto vairāki elastības mehānismi iztrūkumu segšanai.

Liela mēroga dabas vai cilvēku izraisītas katastrofas var pilnība izsmelt dalībvalstu spējas un izpausties transnacionāli. Šādas katastrofas notiek aizvien biežāk, un tās ir arvien spēcīgākas mainīgo klimatisko apstākļu dēļ vai jaunu risku dēļ, tādēļ to sekas uz ekonomiku, vidi un sociālo vidi palielināsies. Tāpēc ir nepieciešama vērienīgāka ES reakcija, ievērojot šādus principus.

- Elastīgs tiesiskais regulējums, kas ļauj no ES budžeta reaģēt daudzās dažādās krīzes situācijās un pat tādās jomās, kuras tradicionāli netiek uzskatītas par augstam riskam pakļautām. Atbilstošajās izdevumu programmās būtu jāiekļauj attiecīgi tādi noteikumi par reaģēšanu ārkārtas situācijās, kuri ļauj ES rīkoties, tiklīdz ir notikusi kāda katastrofa.
- Pietiekamam finansējumam jābūt pieejamam tad, kad tas ir vajadzīgs: lielas krīzes nav iespējams prognozēt un ir ārkārtīgi svarīga budžeta rezerve, no kuras ir iegūstami papildu līdzekļi.

2. MĒRĶI

To īpašo instrumentu vidū, kurus var izmantot papildus daudzgadu finanšu shēmas maksimālajam apjomam, Rezerve palīdzībai ārkārtas gadījumos ir īpaši paredzēta kā **papildresurss krīžu gadījumos**. Tā ir gada pagaidu summa papildus pie maksimālajā apjoma, un šo summu var pievienot konkrētas programmas budžetam dažu nedēļu laikā, lai reaģētu uz **neparedzētiem notikumiem**.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Rezerves palīdzībai ārkārtas gadījumos darbības joma tiks paplašināta uz darbībām ES iekšienē, tādējādi izmantojot esošās procedūras un optimālāk izmantojot budžeta piešķīrumu. Tas nodrošinās kopēju mehānismu, lai finansiāli pastiprinātu ES atbildes darbības uz visu veidu krīzēm (dabas katastrofas, vides krīzes, humanitārās ārkārtas situācijas, epidēmijas, utt.) un jebkurā ģeogrāfiskā vietā.

Lai izvairītos no konkurences un nodrošinātu taisnīgu pieeju ārkārtas vajadzībām, gada pirmo deviņu mēnešu laikā tiks piemērots pagaidu ierobežojums 50 % apmērā gan iekšējai, gan ārējai dimensijai. Turklāt 25 % no gada maksimālā apjoma joprojām būs pieejami gada pēdējā ceturksnī, lai nodrošinātu pieejamus līdzekļus problēmsituācijās, kas var rasties gada beigās.

Esošais process, kā tiek izmantota Rezerve palīdzībai ārkārtas gadījumos, ir plūstošs un pārbaudīts, un tā galvenās pazīmes tiks saglabātas:

- īpašs instruments, kas paredzēts neparedzētu notikumu risināšanai un neparedzētu finansējuma vajadzību apmierināšanai, rezerve tiks izveidota papildus daudzgadu finanšu shēmas maksimālajam apjomam;
- rezerve tiek iekļauta budžetā kā budžeta līdzekļi; tās izmantošanu nodrošina kopīgi Eiropas Parlaments un Padome, veicot pārskaitījumu saskaņā ar Finanšu regulu;
- lai palielinātu rezerves iespējas, neizmantotos līdzekļus var pārnest uz nākamo gadu.

Lai palielinātu ES budžeta reaģēšanas spējas, tiks pieņemti kopīgi noteikumi par to, kā rezerve ir izmantojama visās programmās un budžeta pozīcijās, kurām tā ir pieejama. Tas nozīmē, ka nebūs mērķiezīmējumu vai izmantošanas prioritāšu, piemēram, drīzāk iekšēju, nevis ārēju krīžu gadījumā, vai atsevišķām politikas jomām.

Ārkārtas gados, kad visa rezerves gada summa būtu izmantota, papildu vajadzības joprojām varētu segt, izmantojot citus elastības mehānismus (piemēram, elastības instrumentu, neparedzēto izdevumu rezervi), lai arī to izmantošanas procedūra ir sarežģītāka (t.i., nepieciešami budžeta grozījumi).

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Rezerve palīdzībai ārkārtas gadījumos tiks izmantota ārkārtējās situācijās, kuras nevar risināt ar ārkārtas finansējumu konkrētu programmu ietvaros. Piemēram, rezerve nav paredzēta tam, lai risinātu ar tirgu saistītu krīžu sekas, kas ietekmē lauksaimniecisko ražošanu vai lauksaimniecības produktu izplatīšanu.

Otrs īpašais instruments, kas saistīts ar reaģēšanu uz krīzēm, ir **ES Solidaritātes fonds**. Arī tam ir noteikta maksimālā gada summa, taču tas pēc savas būtības ļoti atšķiras no rezerves. Atbalstu no Solidaritātes fonda dalībvalstij sniedz kā ES solidaritātes apliecinājumu par valsts centieniem, pārvarot lielas dabas katastrofas sekas. Atbalstu piešķir kā dotāciju, kompensējot daļu no izmaksām, kas dalībvalstij radušās, pēc katastrofas veicot atjaunošanas darbus, un netiek pārvaldītas nekādas darbības ES līmenī un iesaistīta neviena izdevumu programma.

5. IEROSINĀTĀ MAKSIMĀLĀ GADA SUMMA

Skaitļi 2018. gada cenās	*Miljonos EUR*
Maksimālā gada summa	**600**

ĪPAŠIE INSTRUMENTI

Eiropas Savienības Solidaritātes fonds

Eiropas Savienības Solidaritātes fonds ir solidaritātes instruments, no kura pēc dalībvalsts vai valsts, kas iesaistīta pievienošanās sarunās ar Savienību, pieprasījuma reaģē uz **īpaši smagām dabas katastrofām** un izrāda Eiropas solidaritāti ar katastrofas skartiem reģioniem, mazinot valstij tādēļ radušās izmaksas.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Solidaritāte starp dalībvalstīm ir viens no Savienības izveides pamatprincipiem, un ES Solidaritātes fonds uzskatāmi parāda šo principu. Tas ir īpaši redzams iedzīvotājiem. Tā kā ir iespējams, ka dabas katastrofas kļūs aizvien biežākas un spēcīgākas mainīgo klimatisko apstākļu dēļ, šis īpašais instruments, kas neietilpst daudzgadu finanšu shēmā, palīdz mazināt arī klimata pārmaiņu nelabvēlīgo ietekmi.

Tā kā instruments ir mērķorientēts, tas papildina daudzgadu programmas, kas vērstas uz vidēja termiņa ieguldījumu prioritātēm, un var arī palīdzēt risināt situāciju, kuru, ja katastrofa skar vairākus reģionus, sarežģītu padara koordinēšana starp reģioniem.

2. MĒRĶI

No ES Solidaritātes fonda tiek sniegts finansējums, lai palīdzētu segt **avārijas un atjaunošanas darbu izmaksas**, aizpildot robu to valstu budžetā, kuras tiesīgas saņemt šo finansējumu. No tā tiek atmaksāti izdevumi: budžeta atbalsts **būtisku infrastruktūru atjaunošanai**, palīdzība iedzīvotājiem ar **pagaidu izmitināšanas iespēju** nodrošināšanu un **glābšanas dienestu finansēšana**, **preventīvas infrastruktūras** nodrošināšana un pasākumi **kultūras mantojuma aizsardzībai**, kā arī sniegta palīdzība **katastrofas skarto teritoriju**, tai skaitā dabas zonu, tīrīšanā.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Ņemot vērā pasākumu īpatnības, fonda realizēšanas mehānisms ir vienkāršs un vērsts uz rezultātu sasniegšanu. Tiks saglabāta **elastība**, kas ļauj no iepriekšējā gada pārnest neiztērētās summas, vienlaikus dodot iespēju avansa maksājumos izmaksāt lielākas summas.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

2014. gadā veiktā pārskatīšana pastiprināja saikni starp katastrofu riska mazināšanas politiku un noteica dalībvalstīm stimulus palielināt **Eiropas strukturālo un investīciju fondu** ieguldījumus, no kuriem atbalsta klimata pārmaiņu novēršanu un pielāgošanos tām, un noturības pret katastrofām veidošanu.

Tā kā no ES Solidaritātes fonda finansējumu piešķir *ex-post*, tas papildina **"rescEU"** mehānismu un citus ārkārtas rīkus, no kuriem uz dabas vai cilvēku izraisītām katastrofām reaģē nekavējoties.

5. IEROSINĀTĀ MAKSIMĀLĀ GADA SUMMA

Skaitļi 2018. gada cenās	*Miljonos EUR*
Maksimālā gada summa	**600**

ĪPAŠIE INSTRUMENTI

Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonds

Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonds ir solidaritātes un ārkārtas palīdzības instruments, no kura tiek piedāvāta **vienreizēja palīdzība atlaistiem darbiniekiem situācijās, kad ekonomisko pārmaiņu nelabvēlīgo seku dēļ negaidīti tiek atlaists liels skaits darbinieku**.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

Pastiprinot valstu noturību (attiecībā uz bezdarbu, sociālo jomu) un strukturālās darbības no Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda pasākumi palielina gan piedāvājamo pakalpojumu skaitu un dažādību, gan to intensitātes līmeni.

Šīs mērķtiecīgās ietekmes dēļ tas papildina ES finansētās daudzgadu programmas, kas vērstas uz vidēja termiņa ieguldījumu prioritātēm, un var arī palīdzēt risināt situāciju, kuru, ņemot vērā to, ka plašu kolektīvo atlaišanu gadījumā ir nepieciešami kombinēti pasākumi, sarežģītu padara koordinēšana starp dienestiem valsts vai reģionu līmenī.

Visbeidzot, Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonds dod arī ieguldījumu dažu Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu tiešā īstenošanā, piemēram, mācības un mūžizglītība vai aktīvs atbalsts nodarbinātībai.

2. MĒRĶI

Sākot ar 2021. gadu, no Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda sniegs atbalstu darbiniekiem, paplašinot to pārmaiņu diapazonu (globalizācija, krīze, tehnoloģiskas pārmaiņas, utt.), kuru rezultātā notikušas masveida kolektīvās atlaišanas.

Šim nolūkam pasākumu mērķi būs šādi: i) sniegt **īpaši pielāgotu atbalstu, lai palīdzētu viņiem reintegrēties darba tirgū**, ii) palielināt uzsvaru uz **digitālo prasmju apguvi** un iii) attiecīgos gadījumos **atbalstīt mobilitāti.**

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Lai tas labāk pildītu savu ārkārtas instrumenta uzdevumu, Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda izmantošanas kārtība tiks uzlabota divējādi: i) **plašāks izmantošanas tvērums**, ņemot vērā paplašinātu kritēriju loku izmantošanai (piemēram, tehnoloģiskas pārmaiņas), un ii) procedūru vienkāršošana, piemēram, vienkāršāks pieteikumu iesniegšanas process, tehniskās palīdzības sniegšana nolūkā atvieglot piekļuvi finansējumam.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Līdzfinansēšanas likmes tiks saskaņotas ar **kohēzijas politikas** likmēm.

5. IEROSINĀTĀ MAKSIMĀLĀ GADA SUMMA

Skaitļi 2018. gada cenās	*Miljonos EUR*

Maksimālā gada summa	200

ĀRPUSBUDŽETA INSTRUMENTI

Eiropas Miera nodrošināšanas fonds

Eiropas Miera nodrošināšanas fonda mērķis ir finansēt kopīgos izdevumus par militārajām operācijām, ko veic Kopējās drošības un aizsardzības politikas ietvaros; piedalīties citu starptautisko dalībnieku vadīto militāro operāciju miera atbalstīšanai finansēšanā un sniegt atbalstu trešo valstu bruņotajiem spēkiem konfliktu novēršanā, miera veicināšanā un starptautiskās drošības nostiprināšanā.

1. EIROPAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA

ES ir atzīta par uzticamu pasaules mēroga dalībnieku. Tādējādi tai ir lielākas iespējas konfliktu novēršanā un miera uzturēšanā. ES darbības šajās jomās var īstenot dažādos veidos, sākot ar atbalstu trešo valstu vai starptautisko organizāciju miera uzturēšanas operācijām (piemēram, no Āfrikas Miera nodrošināšanas fonda), un beidzot ar tiešu atbalstu partneru spējām, bruņoto spēku izvietošanu darbībām kopējās ārpolitikas un aizsardzības politikas ietvaros. Šī ES spēja piedalīties krīžu novēršanā, miera vai sabiedriskās kārtības atjaunošanā, vai stabilitātes atjaunošanā konfliktu vai nekārtību skartās valstīs vai reģionos ir ārkārtīgi būtiska. Tā kalpo ne tikai ES un tās iedzīvotāju aizsardzībai, bet arī stabilizē valstis, rada iespējas attīstībai un novērš personu masveida pārvietošanos.

ES ir iesaistījusies operācijās miera atbalstīšanai vai sniedz palīdzību, tai skaitā izvietojot ES militāros spēkus, daudzās vietās — no Āfrikas līdz Tuvajiem Austrumiem un Rietumbalkāniem. Šīs operācijas ir parādījušas Eiropas dimensijas pievienoto vērtību, ļaujot iesaistītajām dalībvalstīm apvienot resursus, sadalīt izmaksas un demonstrēt patiesu Eiropas iesaistīšanos uz vietas. Tomēr pēdējos gados pie mums tuvākiem un tālākiem kaimiņiem aizvien biežāk ir vērojami izaicinājumi drošībai un stabilitātei, un attiecīgi ir palielinājusies nepieciešamība uzturēt mieru.

Reaģēšana uz ārējiem konfliktiem un krīzēm prasa vērienīgāku ES iesaistīšanos, nodrošinot miera uzturēšanu un konfliktu pārvarēšanu. Efektīvāk un lietderīgāk to var panākt, rīkojoties ES līmenī. Tikai nedaudzu dalībvalstu rīcībā ir pietiekami resursi, lai tās atsevišķi varētu atbalstīt vai īstenot militāras operācijas, un nebūtu sagaidāms, ka dalībvalstis, kas to dara, sedz visas operācijas izmaksas, kaut faktiski labumu gūst ES kopumā. Tādēļ ir īpaši svarīga solidaritāte starp dalībvalstīm un resursu apvienošana. Vēl vairāk — iesaistīšanās ES līmenī var atvieglot sadarbību ar starptautiskām un reģionālām organizācijā un valstīm visā pasaulē, izmantojot ES delegāciju tīklu. Tikai dažas dalībvalstis var piedāvāt šādu tvērumu.

2. MĒRĶI

Fonds ļaus Savienībai paveikt vairāk un rīkoties ātrāk, lai **novērstu konfliktus, sekmētu cilvēku drošību, novērstu nestabilitāti un darboties ar mērķi veidot drošāku pasauli.**

Līgums par Eiropas Savienību neļauj no ES budžeta finansēt darbības kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomā, kuras skar militārus vai aizsardzības aspektus. Tādēļ fonda galvenais mērķis būs īstenot ES ārpolitika un drošības politikas darbības, kuras skar militārus un/vai aizsardzības aspektus un kuras nevar finansēt no ES budžeta. Izņemot gadījumus, kad Padome nolemj citādi, kopējās ārpolitikas un drošības politikas darbības, kuras var finansēt no ES

budžeta, ir jāturpina finansēt no ES budžeta. Fonda īstenošanā būs nepieciešama pilnīga konsekvence un saskaņotība ar ES budžetu, to nodrošinot katrā fonda darbības līmenī.

Fonds ir jauns atsevišķs ārpusbudžeta instruments. Tas apvienos atbalstu, ko daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam ietvaros daļēji sedz no **Āfrikas Miera nodrošināšanas fonda** (kuru finansē no ārpusbudžeta Eiropas Attīstības fonda) un no **mehānisma "Athena"**. Kopējās drošības un aizsardzības politikas militāras darbības tiek finansētas no ES ārpusbudžeta līdzekļiem galvenokārt no iesaistīto dalībvalstu līdzekļiem, savukārt kopējo izmaksu nelielu daļu sedz no mehānisma "Athena".

Šie esošie finansējuma instrumenti, lai arī tiem ir skaidra pievienotā vērtība, līdz šim bezprecedenta ārējo izaicinājumu apstākļos tikai daļēji ir izpildījuši partneru gaidas un apmierinājuši nepieciešamību nodrošināt ES ārējo stabilitāti. Tādēļ ar fondu cenšas panākt šādus mērķus:

1. palielināt finansējumu **militārajām operācijām, ko veic Kopējās drošības un aizsardzības politikas ietvaros**, kuru vajadzētu padarīt elastīgāku un efektīvāku;
2. paplašināt ES **atbalsta tvērumu militārajās operācijās miera atbalstam**, kuras vada trešās valstis un starptautiskās organizācijas visā pasaulē, un veidot trešo valstu un starptautisko organizāciju militārās spējas konfliktu novēršanai, miera veicināšanai un starptautiskās drošības nostiprināšanai;
3. atvieglot **kopējās ārpolitikas un drošības politikas citu operatīvo darbību, kuras skar militārus vai aizsardzības aspektus,** finansēšanu, ja Padome tā būs nolēmusi.

Fonds tiks izveidots ar Padomes lēmumu kopējās ārpolitikas un drošības politikas ietvaros. Tā kā fonds ir kopējās ārpolitikas un drošības politikas instruments, tā īstenošanu nodrošinās Augstais pārstāvis. Attiecībā uz fonda finansiālo īstenošanu saskaņā ar Finanšu regulu Augstajam pārstāvim palīdzēs Komisijas Ārpolitikas instrumentu dienests.

3. ĪSTENOŠANA UN VIENKĀRŠOŠANA

Fondu finansēs no dalībvalstu ikgadējām iemaksām, pamatojoties uz nacionālā kopienākuma sadales shēmu. Ņemot vērā esošo instrumentu un mehānismu izmantošanā gūtās mācības, fonds uzlabos elastību un reaģētspēju krīžu situācijās. Tas nodrošinās, ka ES finansējums ir pieejams pastāvīgi, tādējādi ļaujot ātri reaģēt uz krīzēm un citiem steidzamiem pieprasījumiem. Tāpat tas atvieglos kompleksu militāro mācību programmu apguvi, kuras nodrošina ES militārās apmācības misijas, kā arī militārā ekipējuma un atbalsta sniegšanu. Eiropas Miera nodrošināšanas fonds, ņemot vērā no tā finansēto darbību daudzveidību, ir veidots tā, lai tas būtu efektīvs un elastīgs. Tajā skaidri tiks atspoguļota partneru loma.

4. PAPILDINĀMĪBA UN SINERĢIJA AR CITĀM POLITIKAS JOMĀM / ES RESURSU SALĀGOŠANA AR VALSTU UN REĢIONĀLAJIEM RESURSIEM

Fondu pārvaldīs atbilstoši saskaņotības un papildināmības principiem, nodrošinot pilnīgu konsekvenci un sinerģiju ar attiecīgajiem ārējās darbības instrumentiem un pasākumiem, ko finansē no ES budžeta, jo īpaši ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku, spēju veidošanu drošības un attīstības atbalstam un citiem palīdzības un darbību, kuras saistītas ar drošību, veidiem atbilstoši ES kaimiņattiecību un attīstības politikas drošības un miera mērķiem. Elastība un reaģētspēja nodrošinās, ka atbalsts būs pieejams savlaicīgi un tiks izmantots saskaņotām ārējām militārām vajadzībām. Tiks nodrošināta arī finansēšanas avotu un

struktūru vienkāršošana un pilnveidošana. Lai nodrošinātu tā efektivitāti un saskaņotību ar ES vispārējo pieeju ārpolitikas jomā, fondam būs stingra politiska vadība.

Fonds atspoguļo nepieciešamību īstenot ES lomu aizsardzības jomā, bet ir skaidri nošķirts no Eiropas Aizsardzības fonda, kura mērķis ir papildināt un pastiprināt valstu ieguldījumus pētījumiem un rūpniecības attīstībai aizsardzības jomā. Tomēr Eiropas Aizsardzības fondam ir potenciāls nodrošināt nozīmīgu atbalstu ES stratēģiskajai autonomijai un Eiropas aizsardzības rūpniecības konkurētspējai, tādējādi netieši ļaujot ES sniegt efektīvāku atbalstu militārām miera uzturēšanas operācijām ārvalstīs.

5. IEROSINĀTAIS BUDŽETA PIEŠĶĪRUMS 2021.–2027. GADAM

Eiropas Miera nodrošināšanas fonds ir ārpusbudžeta instruments.

Skaitļi pašreizējās cenās	*Miljonos EUR*
Kopējais finansējums 2021.–2027. gadam	**10 500**